

Hg.

Hrvatski glasnik

PROSLAVLJEN SVETI TRIPUN

**SVETAC NAŠEGA
ZAJEDNIŠTVA I PONOSA**

Glasilo Hrvata Crne Gore

br. 195 ■ veljača 2025.

9 771800 517005

Hrvatsko građansko
društvo
Crne Gore-Kotor

AKTUALNO

Za oživljavanje projekata trebamo potporu i Crne Gore i Hrvatske

5. VELJAČE 2024.

Održan Tripundanski bal (FOTO, VIDEO)

VIŠE

FEATURED, NASLOVNICA,
Održan Tripundanski bal
(FOTO, VIDEO)

FEATURED, NASLOVNICA,
Za oživljavanje projekata
trebamo potporu i Crne Gore i
Hrvatske

FEATURED, NASLOVNICA,
HGD poziva na Tripundanski
bal u subotu 3. veljače

Pratite nas i online.

www.hrvaticg.org

Uvodnik

Za nacionalnu zajednicu koja svoju opstojnost svjedoči stoljećima, datumi, brojke i ostale kategorije s kvantitativnim ispisom sigurno imaju snažnu važnost te značenje kojima se najbolje određuje njezina otpornost i samosvjesnost.

Hrvatska identitetska nepobitnost, utkana u kolo svetoga Tripuna i oslikana njegovim plesnim elementima, u svojoj je dugovječnosti, nalik mornarima na pučini, preživljavala česte i opasne nevere. Osmica, jedna od figura u kolu, grafičkim prikazom i svojom biti potvrda je istinskih težnji bokeljskog hrvatstva ka trajnoj prisutnosti na zemljopisno malenom, ali kulturno i duhovno vrijednom prostoru.

U godini jubileja čak 135 mornara, najviše u minula dva stoljeća, plesalo je u čast svetoga Tripuna, vraćajući Kotoru vremenom i silom istisnute vrijednosti, duboko uronjene u njegovu katoličku tradiciju. Poput hridi koje razbijaju morske valove, mornari su povijesnim kolom prevladali granice, ponovno i konačno donijevši zajedništvo i snagu bokeljskome hrvatstvu.

Ono što se nedavno činilo zauvijek izgubljenom davnom stvarnošću, mudrim vođenjem i probuđenom nacionalnom mišlju zasjalo je u svojoj punini, nudeći izvjesniju i ugodniju budućnost.

No, koliko god raritetne i značajne bile kotorske brojke, kontinuitet ovdašnjega hrvatskog postojanja zasluga je najstarijega Kotoranina, svetoga Tripuna, koji svojom hrabrošću okuplja, štiti i nadahnjuje već punih 1216 godina.

Nikola Dončić,
glavni i odgovorni urednik
Hrvatskoga glasnika

Sadržaj

- 4 Milanović uvjerljivo do novog mandata
- 8 Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori
- 18 Svetac našega zajedništva i ponosa
- 30 Intervju › Gordan Grlić Radman
- 36 Večer ponosa, zajedništva i tradicije
- 42 Mozaik
- 44 Nuncij Lingua: Neka sveti Vlaho nastavi nadahnjivati hrvatske pastire i vlasti
- 51 Zasjat će palaci, antike tarace
- 56 In memoriam: prof. dr. Milenko Pasinović
- 57 In memoriam: Đuro Vlahović
- 58 Godina uspjeha i planova za budućnost
- 62 „Nevrijeme stvara vrijeme“
- 66 Desetljeća posvećenosti zavičajnoj Boki kotorskoj
- 74 Hrvatska ponovno u svjetskom vrhu
- 80 Anton Gula Marković, predsjednik Foto kino i video kluba „Mladost“
- 84 Kad se note penju uz planine
- 88 Oda zaboravljenom geniju
- 92 Susret gradova prijatelja

IZDVAJAMO

str. 8-17

BAŠTINICI TRADICIJE I MOST SURADNJE

Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori

„Naša zajednica u Crnoj Gori danas ponosno čuva naslijeđe hrvatskoga identiteta, jezika i tradicije, dok istodobno...“

str. 18-29

PROSLAVLJEN SVETI TRIPUN

Svetac našega zajedništva i ponosa

Ovogodišnja, 1216. proslava svetoga Tripuna izdvaja se zbog zajedničkog sudjelovanja Bokeljske mornarice Kotor...

str. 30-35

INTERVJU: GORDAN GRLIĆ RADMAN

U našim odnosima s Crnom Gorom položaj Hrvata zauzima prioritetno mjesto

Pomaci u rješavanju otvorenih pitanja pridonijet će ukupnim bilateralnim odnosima i daljnjoj integraciji Crne Gore u...

Naslovnica: **Vanjska proslava svetoga Tripuna**

Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore**

Glavni i odgovorni urednik: **Nikola Dončić**

Uređivački odbor: **Miroslav Marušić, Joško Katelan, Marina Dulović, Jasmina Bajo**

Lektorica: **Sandra Ćudina**

Fotografije: **Haris Mekić, Tea Kuzek Marević, Šime Zupčić, Vid Barac, Stanko Vrtovec, Ivan Petrović, Saša Matić, Branka Bezić Filipović, M. D. Popović, Nikola Dončić, Boka News, Radio Dux, Ured predsjednika Republike Hrvatske, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Vlada Crne Gore, Općina Kotor, Bokeljska mornarica Kotor, Hrvatski rukometni savez, FKV klub „Mladost“**

Dizajn i grafička priprema: **Marko Ninkov**

Tisak: **Biro Konto - Igalo**

Naklada: 450 primjeraka

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u donjem lijevom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore
Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor
t. +382 32 304 233 • hgd-kotor@t-com.me
žiro-računi: 520-361700-17 • 510-4741-76
www.hrvaticg.org

impresum

MILANOVIĆ UVJERLJIVO DO NOVOG MANDATA

U pobjedničkom govoru Milanović je istaknuo kako je pobjeda potvrda povjerenja naroda u njegov rad te naglasio da će i dalje biti predsjednik svih građana

Tekst: Nikola Dončić

Foto: Ured predsjednika Republike Hrvatske

Aktualni predsjednik **Zoran Milanović** uvjerljivo je pobijedio na predsjedničkim izborima u Hrvatskoj, osvojivši drugi mandat s rekordnom razlikom u glasovima.

U drugom krugu izbora, održanom 12. siječnja, Milanović, koji je bio kandidat SDP-a i partnera, osvojio je 1.122.859 glasova (74,68%), dok je njegov protukandidat **Dragan Primorac** iz HDZ-a dobio 380.752 glasa (25,32%).

UKRATKO O ZORANU MILANOVIĆU

- Rođen je 30. listopada 1966. godine u Zagrebu.
- Diplomirani je pravnik, oženjen je i otac dvoje djece.
- Krajem posljednjeg desetljeća prošlog stoljeća radio je u Ministarstvu vanjskih poslova, a kasnije je bio savjetnik šefa hrvatske diplomacije.
- Sudjelovao je u mirovnim misijama OEBS-a u Azerbajdžanu 1994., a od 1996. do 1999. bio je savjetnik u hrvatskoj misiji pri Europskoj uniji i NATO-u u Bruxellesu.
- Predsjednik SDP-a postaje 2007.
- Predvodio je 2011. godine Kukuriku koaliciju i tada postao premijer te je 2013. formalno uveo Hrvatsku u Europsku uniju.
- Nakon poraza na izborima 2016. godine povlači se iz politike i radi kao savjetnik premijera Albanije Edija Rame.
- Na predsjedničkim izborima 2019. kao kandidat SDP-a pobjeđuje Kolindu Grabar-Kitarović i postaje predsjednik Hrvatske.

Predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović položio je 18. veljače svečanu prisegu za svoj drugi petogodišnji mandat na dužnosti predsjednika Republike Hrvatske. Na svečanosti inauguracije, održanoj u Uredu predsjednika Republike, prisustvovali su bivši predsjednici, predstavnici institucija i udruga, Oružanih snaga, vjerskih zajednica, šefovi stranaka koje su Milanovića podržale u kampanji te obitelj i prijatelji. Inauguraciji nisu nazočili članovi Vlade Republike Hrvatske.

Prema podacima Državnoga izbornog povjerenstva, izlaznost je bila 48,6%.

Milanović je pobijedio u svim županijama i Gradu Zagrebu, dok je Primorac, kao i u prvom krugu, najviše glasova imao samo u inozemstvu.

Ovaj rezultat ne predstavlja samo Milanovićevu pobjedu, već i političku poruku birača koji su svojim glasovima pokazali nezadovoljstvo vladajućom strankom. Analitičari ističu da je pobjeda odraz njegova dosadašnjeg rada, ali i neformalnog sukoba s premijerom **Andrejom Plenkovićem**, s kojim je u proteklih pet godina imao brojne političke okršaje.

U pobjedničkom govoru Milanović je istaknuo kako je pobjeda potvrda povjerenja naroda u njegov rad te naglasio da će i dalje biti predsjednik svih građana.

„Ovo je za mene veliki dan, ovu pobjedu doživljam kao priznanje i odobravanje svog rada. Ovo je plebiscitarna poruka hrvatskog naroda svima onima koji bi je trebali čuti i molim da je čuju.“

U svom govoru osvrnuo se i na stanje u državi, istaknuvši da će i dalje otvoreno govoriti o ključnim problemima poput korupcije, pravosuđa i odnosa Hrvatske prema EU i NATO-u.

„Ovo je poruka onima koji šalju poruke meni i neka ih šalju. Ja ću se držati Ustava, to je moj program. Tražim ne ovlasti, ovo nije radi ovlasti, nego dužnosti. Moja dužnost je da budem ravnopravan u pitanjima vanjske politike, jer tako nalaže Ustav. To nalaže i sazivanje Vijeća za nacionalnu sigurnost, koje se ne saziva već tri godine, ne mojom voljom. Ja ću biti vrhovni zapovjednik u pitanjima obrane i sigurnosti, ne ravnopravan, nego prvi u rangu, jer tako kaže Ustav. Ovo malo što ostaje od odgovornosti moramo dijeliti“, rekao je Milanović.

Uputio je zahvalu svima koji su glasovali za njega, uključujući Hrvate u Bosni i Hercegovini te nacionalne manjine kojima je poručio kako je Hrvatska bila i uvijek će biti njihova domovina.

„Povjerenje se teško stječe, a gubi se u treptaju oka“, rekao je Milanović, naglasivši kako „borba ne prestaje“.

„Za Hrvatsku kakvu želimo, domovini vjerni, živjela Hrvatska“, zaključio je Milanović u svom pobjedničkom govoru.

Dragan Primorac priznao je poraz nakon objave rezultata, ali nije uputio izravnu čestitku Milanoviću.

„Demokracija je pokazala svoje lice, narod je odlučio. Zahvaljujem svim biračima koji su mi dali povjerenje i

koji su vjerovali u moj program. Iako rezultat nije onakav kakvom smo se nadali, nećemo stati u borbi za bolje sutra”, rekao je Primorac.

Izostanak čestitke pokazao je da se nastavljaju političke tenzije. Premijer Plenković također nije čestitao Milanoviću, što dodatno naglašava složene odnose između Vlade i predsjednika Republike.

Ova pobjeda dodatno će zakomplicirati odnose između Pantovčaka i Banskih dvora, jer Milanović ne pokazuje namjeru ublažavanja svoje kritike prema HDZ-ovoj vladi. Njegov odnos s premijerom Plenkovićem bio je obilježen brojnim sukobima oko vanjske politike, unutarnjih reformi i borbe protiv korupcije.

Analitičari vjeruju da će Milanović koristiti svoj drugi mandat za još snažnije kritike Vlade. Osim toga, njegova stajališta prema Europskoj uniji i NATO-u mogli bi izazvati reakcije i na međunarodnoj sceni.

Svjetski mediji su s velikim interesom pratili izbore u Hrvatskoj. Francuska agencija AFP piše da je Milanovićeva pobjeda „udarac za Hrvatsku demokratsku zajednicu i vladajuću konzervativnu struju”, dok britanski javni servis BBC ističe da je njegov politički stil nepredvidiv, ali autentičan.

Gotovo svi predsjednici država u okruženju čestitali su Zoranu Milanoviću na izbornoj pobjedi. Dok je iz ureda srpskog predsjednika šturo priopćeno da je **Aleksandar Vučić** čestitao Milanoviću, predsjednik Crne Gore **Jakov Milatović** istaknuo je u čestitki uvjerenje kako će se „odnosi Crne Gore i Hrvatske razvijati na temeljima prijateljstva, međusobnog poštovanja, suradnje i dobrosusjedstva“.

„Znam da smo obojica iskreno tome i posvećeni. Dragi Zorane, želim ti puno uspjeha u daljnjem radu i obavljanju ove odgovorne funkcije i radujem se nastavku naše suradnje“, napisao je Milatović.

Milanovićeva inauguracija održana je 18. veljače u Uredu predsjednika Republike na Pantovčaku, kao i prije pet godina.

„Inauguracija je građanska ceremonija za demokratski izabranog predsjednika moderne hrvatske Republike, a ne za kralja. Puno ljudi me zvalo i znam da su željeli da inauguracija bude na javnom prostoru, na gradskom trgu. Nije vrijeme za razmetanje. A kada inauguracija prođe, ja ću ionako biti uz hrvatske ljude kao predsjednik koji se brine o njihovim interesima“, rekao je o svojoj odluci Milanović ■

DAN HRVATSKOGA NARODA U CRNOJ GORI

„Naša zajednica u Crnoj Gori danas ponosno čuva naslijeđe hrvatskoga identiteta, jezika i tradicije, dok istodobno pridonosi bogatstvu društva u kojem živimo”

Tekst: Nikola Dončić

Foto: Vlada Crne Gore, Općina Kotor, Haris Mekić, Nikola Dončić

Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori svečano je obilježen 13. siječnja u Boki kotorskoj, misnim slavljem u kotorskoj katedrali sv. Tripuna, svečanom akademijom u Tivtu te nizom službenih susreta predstavnika hrvatskih organizacija s

državnim i općinskim dužnosnicima Hrvatske i Crne Gore.

Ovaj datum odabran je u spomen na prijenos moći sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor 809. godine. Tradicionalno se na taj dan služi sveta misa, poznata pod nazivom Karike,

što na talijanskom znači „zadužiti“. Na ovaj dan Bokeljska mornarica bira malog admirala.

Ovogodišnja proslava, četvrta po redu, započela je svečanom misom za Domovinu i hrvatski narod, koju je u katedrali svetoga Tripuna služio

mons. Mladen Vukšić, kotorski biskup.

Monsinjur Vukšić u propovijedi je naglasio kako se nalazimo u godini jubileja, crkvenih i narodnih. Papa Franjo otvorio je 24. prosinca jubilejsku godinu, a ove godine se spominjemo, rekao je kotorski biskup, i znamenitih splitskih crkvenih sabora održanih od 925. do 928. godine, za vladavine kralja Tomislava, kako ga je u svome pismu 925. oslovio papa Ivan X.

Iako je minulo jedanaest stoljeća od tih prvih crkvenih sabora, istaknuo je kotorski biskup, oni nedvojbeno predstavljaju onu baštinu kojoj se vriedi uvijek vraćati.

„U crkvenom smislu utrli su smjer crkveno-područnoga ustroja naših krajeva, povezavši ga s korijenima prvih kršćanskih početaka na našem ozemlju. Gledano nacionalno-politički, njihove su odluke za-

okružile i uokvirile ondašnji hrvatski prostor te ga se u širem ondašnjem europskom okviru i ozračju moglo u njegovu razvoju ubrojiti u zrele i dovršene političke stvarnosti, koje su u obličju kraljevske vlasti i struktura iz vremena Tomislava, vladara s kraljevskim statusom iz hrvatske narodne dinastije, postojale pokraj drugih njima sličnih i istodobnih. Te činjenice promatrane u svjetlu oblikovanja Europe prožete kršćanstvom vidimo i kao plodove onoga što se danas s pravom naziva kršćanskim korijenima Europe”, ustvrdio je monsinjur Vukšić.

„Mada su ti korijeni u hrvatskome narodnom biću vidljivi i nekoliko stoljeća prije”, dodao je kotorski biskup, „upravo se u tome vremenu očituju u svojoj prepoznatljivosti plodonosnih poveznica, od kojih danas ne smijemo bježati ako želimo dobro i svome narodu i cijeloj Europi.”

„Oni nam pomažu i danas na novi način živjeti ljepotu evanđelja u nužnoj povezanosti osobnoga i zajedničkoga. Slavlje jubileja uvijek je spomen na najvažnije događaje iz prošlosti koje određuju sadašnjost i budućnost. Tako slavlje jubileja može postati istinskom sponom između prošlosti i budućnosti koja u sadašnjosti ne samo da budi i oživljava uspomene, nego također upućuje na ono što je važno, a u određenim trenucima i presudno za život. Sjećanje pojedinca povezuje sa zajednicom, postajući zajedničkim spomenom koji ukorjenjuje njegov identitet, a zajednicu ojačava i povezuje. Usto valja imati na pameti da je kršćanska vjera ukorijenjena u povijesni slijed Božje objave kao povijest spasenja, koja ima svoj vrhunac u događaju Isusa Krista”, rekao je monsinjur Vukšić, naglasivši pritom kako

u tom događaju svoj temelj ima i eskatološka nada obećanoj budućnosti konačnog cilja povijesti prema kojem su pozvani i usmjereni svi ljudi i narodi.

„Unutar te povijesti spasenja događa se i povijest hrvatskoga naroda, u čijim korijenima živi prihvaćanje kršćanske vjere, u počecima nacionalne povijesti i izgradnja identiteta koji nije odvojiv od kršćanske vjere i Katoličke crkve”, zaključio je u propovijedi biskup Vukšić.

Misi, koju su ove godine uveličali gardisti Zrinske garde, prisustvovali su: **Gordan Grlić Radman**, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske; **Zvonko Milas**, državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske; **Veselko Grubišić**, hrvatski veleposlanik u Crnoj Gori; **Jasminka Lončarević**, generalna konzulica Republike

Hrvatske u Kotoru; **Franjo Matušić**, državni tajnik Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske; **Tomislav Galić**, državni tajnik Ministarstva obrane Republike Hrvatske; **Sunčana Glavak**, hrvatska zastupnica u Europskom parlamentu; **Zdravka Bušić**, predsjednica Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske; **Vanda Babić Galić**, posebna savjetnica hrvatskoga ministra vanjskih i europskih poslova; **Milan Bošnjak**, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske; **Zvonimir Deković**, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore; **Adrijan Vuksanović**, zastupnik u Skupštini Crne Gore i predsjednik Hrvatske građanske inicijative; **Marija Mihaliček**, predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj te

iz Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore predsjednik **Mirko Vičević** i članica Upravnog odbora **Danijela Petrović Jablan**.

Njima su se na svečanoj akademiji u Tivtu, uz veliki broj građana, pridružili: **Ervin Ibrahimović**, ministar vanjskih poslova Crne Gore i izaslanik premijera; **Nikola Dobroslavić**, župan Dubrovačko-neretvanske županije; **Miranda Glavaš Kul**, pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije; **Božo Lasić**, načelnik Općine Konavle; **Vedran Božinović**, pročelnik Tajništva za privredu općine Tivat; **Mate Botića**, predsjednik uprave „Odašiljači i veze“; **Maja Mozara**, voditeljica Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku; **Sabrija Vulić**, predsjednik Savjeta muslimanskog naroda Crne Gore; **Mirsad Rastoder** i **Bejto Šahmanović** u ime Bošnjačkog vijeća u Crnoj

Gori; u ime Zrinske garde predsjednik **Đuro Bel** i počasni predsjednik **Alojzije Sobočanec** te **Denis Vukašinić**, predsjednik Bokeljske mornarice Kotor. Počasni gost akademije bio je kotorski biskup Mladen Vukšić, koji je bio u pratnji **don Ante Drago-bratovića**.

Predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, pozdravljajući nazočne, rekao je kako ovaj svečani trenutak nosi dublje značenje, jer se slavi na dan koji predstavlja, kako je naglasio, povijesno, duhovno i kulturno pamćenje našeg naroda.

Upravo je na današnji dan 809. godine u Kotor doneseno veliko blago kršćanske vjere – moći svetoga Tripuna, a taj događaj duboko je ukorijenjen u povijesti i identitetu hrvatskoga naroda na ovim prostorima te „simbolizira našu duhovnu i

kulturnu baštinu koja nas povezuje tijekom stoljeća”. Deković je dodao kako ovaj događaj predstavlja najdublje sidro u našem kolektivnom sjećanju i glavni je razlog zbog kojeg je odlučeno da se upravo ovaj datum proglašava Danom hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

„Današnji datum ima posebno i iznimno značenje za sve Hrvate – 13. siječnja 1992. godine Republika Hrvatska dobila je jedno od svojih najvažnijih i najneobičajenijih priznanja. Sveta Stolica, Vatikan, bila je među prvim državama koje su priznale našu neovisnost. Taj povijesni čin predstavljao je ključni korak prema međunarodnom priznanju Hrvatske, simbolizirajući našu borbu za slobodu, suverenitet i mir, ali i potvrđujući važnost Hrvatske u očima jedne od najutjecajnijih institucija u svijetu. Obilježavajući ovaj dvostru-

ko važan datum, odajemo počast svim generacijama koje su sačuvale našu vjeru, jezik, kulturu i povijest. Istodobno, izražavamo zahvalnost onima koji su svojim trudom, vizijom i žrtvom pridonijeli ostvarenju snova o slobodnoj i neovisnoj domovini. Naša zajednica u Crnoj Gori danas ponosno čuva naslijeđe hrvatskoga identiteta, jezika i tradicije, dok istodobno pridonosi bogatstvu društva u kojem živimo. Ova proslava prilika je da još jednom potvrdimo našu privrženost očuvanju tih vrijednosti i jačanju povezanosti s matičnom domovinom“, rekao je Deković.

Ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman istaknuo je kako nije bilo lako tijekom stoljeća očuvati hrvatsko ime u Boki kotorskoj, ali „Zaljev hrvatskih svetaca“ pokazao je otpornost na sve nedaće. „Dragi domaćini, hvala vam

na tome”, rekao je ministar te naglasio kontinuitet koju Vlada Republike Hrvatske iskazuje Hrvatima u Crnoj Gori.

Hrvatski šef diplomacije rekao je kako je Hrvatska ostvarila sve svoje planove i da put prosperiteta želi čitavom okruženju.

„Ono što Hrvatskoj treba, to je mir, stabilnost, susjedstvo. Dobro, stabilno susjedstvo. Hrvatska 33 godine u svojoj samostalnosti podržava Crnu Goru. Najprije u procesu stvaranja neovisnosti, suverenosti, a onda podržavanjem za članstvo u NATO-savezu. Hrvatska je, ostavljajući po strani otvorena pitanja, podržavala Crnu Goru, a to radi i dalje, na njezinu putu prema Europskoj uniji”, rekao je Grlić Radman naglasivši da će Hrvatska, kao i do sada, ostati uz ovdašnju hrvatsku zajednicu, štiteći njezina prava i „raditi na još čvršćem povezivanju matične domovine i Hrvata izvan nje“.

Njegov crnogorski kolega Ervin Ibrahimović, čestitajući Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, rekao je da mu je posebno zadovoljstvo što je među hrvatskim prijateljima, ali i prijateljima Crne Gore.

„Iznimno mi je zadovoljstvo što sam u prilici da s vama večeras prisustvujem ovome značajnom danu za hrvatski narod. Crna Gora je građanska i multietnička država, čiji su temelji demokracija, poštovanje različitosti, jednakosti i ravnopravnosti. Autohtona zajednica Hrvata u Crnoj Gori poštovana je i cijenjena, a svaki član hrvatske zajednice važan je činilac svakodnevnoga društveno-političkog života, kulture i povijesti Crne Gore. Bogato kulturno naslijeđe Hrvata koje vi, drage Hrvatice i Hrvati, u kontinuitetu obožavate i čuvate, neraskidivi je dio Crne Gore, snažno utkan u temelje naše državnosti. Iskoristit ću priliku i naglasiti da Crna Gora Republiku

Hrvatsku doživljava isključivo kao prijateljsku državu, s kojom dijeli viziju susjedstva, mira, sigurnosti i euroatlantske suradnje. Koliko smo zahvalni doprinosu hrvatske zajednice na izgradnji građanske i demokratske Crne Gore, toliko smo zahvalni Republici Hrvatskoj na pomoći koju nam je pružala kad je u pitanju naš napredak i pozicioniranje na svjetskoj političkoj mapi”, naglasio je Ibrahimović, istaknuvši opredijeljenost crnogorske vlade za unaprjeđenjem odnosa dviju država.

Sunčana Glavak, eurozastupnica, istaknula je iskrenu potporu hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori.

„Želim vam čestitati na ustrajnosti svih ovih godina. Narod čine ljudi, a ljudi, to ste vi. Nama, koji živimo u Domovini, dužnost je pružiti vam nesebičnu potporu. Ako se naš glas ne čuje ovdje u Crnoj Gori, nemojte nijednog trenutka sumnjati da mi hrvatski zastupnici u Eu-

MINISTAR GRLIĆ RADMAN NA ŠKOLSKOM BRODU „JADRAN”

Šefovi diplomacije Hrvatske i Crne Gore, Gordan Grlić Radman i Ervin Ibrahimović, 13. siječnja, na Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, u Baru su posjetili školski brod „Jadran“.

Hrvatski ministar ponovio je stajalište kako je ovaj jedrenjak vlasništvo Republike Hrvatske.

„Mi smatramo školski brod hrvatskim budući da je bio upisan u luku Split i da je ovdje bio poslan na remont 1991. godine, ali nikad više nije bio vraćen u matičnu luku”, rekao je Grlić Radman.

Počevši od 27. siječnja, državni tajnici dviju država koordinirat će sva otvorena pitanja.

„Riječ je o odšteti logorašima, vraćanje imena bazenu u Kotoru, kao i pitanja granice. Pitanje razgraničenja na moru rješavat ćemo bilateralno s Crnom Gorom, kao i pitanje sukcesije i vojne imovine.”

Radman je tom prilikom istaknuo da ga raduje što će Dom kulture „Josip Marković” u Donjoj Lastvi, u kojem djeluje Hrvatsko nacionalno vijeće, biti ustupljen Hrvatskoj.

ropskom parlamentu nismo vaši glasni zagovornici. To činimo svakog dana, to činimo na svakoj sjednici i to ćemo činiti do trenutka kada se steknu svi uvjeti da i Crna Gora bude punopravna članica Europske unije“, naglasila je Glavak.

Veleposlanik Veselko Grubišić, izražavajući čestitke, istaknuo je potporu hrvatskoga predsjednika **Zorana Milanovića**.

„Poručujem vam da će se iznimno posvetiti, sukladno hrvatskom Ustavu, zaštiti hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, autohtonim manjinama u svim državama u kojima baštinite svoju drevnu postojanost i bogatu baštinu. Isto će činiti prema iseljenim Hrvatima kojih imamo i ovdje u Crnoj Gori, posebice u Podgorici, gdje živi više od 600 Hrvatica i Hrvata te nekoliko stotina onih koji se ne izjašnjavaju Hrvati, ali im je jedan roditelj hrvatskog podrijetla“, rekao je Grubišić.

Naglasio je kako je ovdašnja hrvatska zajednica neslomljivi most između Hrvatske i Crne Gore.

„Predsjednik Milanović vam poručuje kako ste Hrvatskoj i njemu jako, jako bitni. Hrvatskoj je bitna njezina ponosna susjeda Crna Gora u kojoj se i Hrvati osjećaju kao svoj na svome. Želimo da euroatlantska i građanska Crna Gora bude dobar susjed Hrvatskoj. Želimo da nijedan narod u Crnoj Gori ne nasrće na identitet i dostojanstvo drugih jer je odsutnost nasrtaja, a prisutnost prihvaćanja i ohrabivanja drugoga, zapravo obrazac postojanog mira i prosperiteta za sve. Crnogorke i Crnogorci nemaju drugu rezervnu domovinu. Oni imaju pravo na svoj identitet i svoj jezik u Crnoj Gori, ne odričući drugima njihove identitete niti svjetonazore. Oni, pak, u Crnoj Gori koji su namjerali pokvariti odnose između Hrvatske i Crne Gore samo su kratkoročno uspješni“, ustvrdio je Grubišić.

Otvorena pitanja između Crne Gore i Hrvatske mogu biti riješena u krakom roku jer su, dodao je hrvatski veleposlanik, uistinu sva na strani Crne Gore.

„Hrvatske logoraše valja tretirati s pijetetom, pa će se na toj osnovi lako pronaći način ispunjenja duga prema njima. Što se granica tiče, ako Crna Gora priznaje nalaze Badinterove komisije da su republičke granice - granice država sljednica, te ako poštuje Međunarodnu konvenciju o pravu mora iz 1982. godine, kojoj je pristupila već 2006. godine, onda granicu možemo riješiti u najkraćem roku. Neću spominjati druga otvorena pitanja, ali bih preporučio da se ona rješavaju u tihom i ubrzanoj diplomatskoj proceduri da medijski ne ostrašćujemo naše javnosti, a posebice da ne ostavljamo prostora onima koji ne žele odlične bilateralne odnose između dvije NATO-ve saveznice“, zaključio je Grubišić.

PREMIJER SPAJIĆ: „VAŠA NACIONALNA PROŠLOST I KULTURA SLUŽI NA PONOS CRNOJ GORI“

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milojko Spajić** čestitao je Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, ističući da je dolaskom moći svetoga Tripuna u Kotor trajno obogaćena duhovnost balkanskoga prostora.

„Vaša nacionalna prošlost, tradicija i impozantna kulturna baština služe na ponos i ugled svim građankama i građanima Crne Gore“, poručio je Spajić.

On je rekao da će vlada s osjećajem posebne dužnosti očuvati i unaprijediti multietnički sklad kao najveću vrijednost društva i u sljedećem razdoblju s pažnjom oslušivati potrebe kako hrvatske, tako i drugih nacionalnih i vjerskih zajednica.

„Obiteljski i prijateljski odnosi koje brižno negujete sa stanovnicima Hrvatske jamstvo su i naših dobrosusjedskih odnosa“, rekao je Spajić.

On je dodao da je uvjeren „da ćemo ujedinjeni europskom vizijom naše zemlje uskoro postati dio Europske unije“.

**DRŽAVNI TAJNIK MILAS:
„INZISTIRAMO DA CRNA GORA ISPUNI PREUZETE OBVEZE
PREMA HRVATSKOJ NACIONALNOJ ZAJEDNICI“**

Zvonko Milas, državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, na proslavi Dana hrvatskoga naroda u Crnoj Gori podsjetio je na potporu službenoga Zagreba, koja se ogleda u realizaciji mnogih projekata hrvatskih udruga, zatim u stipendijama te posebnim upisnim kvotama na hrvatskim visokim učilištima za pripadnike hrvatske nacionalne manjine.

Milas je Hrvatskome glasniku komentirao status hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, odgovarajući na pitanje o lošem odnosu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore prema hrvatskim udrugama, što potvrđuje minuli natječaji za dodjelu financijskih sredstava.

„Žalosno je da bi bez potpore Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i sve druge udruge teško funkcionirale. Za rad Međudržavnoga mješovitog odbora za provođenje Sporazuma između Crne Gore i Republike Hrvatske o zaštiti prava hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj, nakon izbora 2020. godine, crnogorska strana na žalost nije imala sluha. No, mi ćemo i dalje inzistirati da se preuzete obveze iz tog sporazuma ispune, želeći da ovdašnja hrvatska zajednica uživa ista prava kao crnogorska u Hrvatskoj. Do tada trudit ćemo se našim sunarodnjacima biti pri ruci i omogućiti da njeguju sve ono što su stvorili i čuvali tijekom stoljeća. Također, ima mladih, studiraju u Hrvatskoj i stipendiramo ih u Crnoj Gori, stoga se treba usmjeriti na njih“, zaključio je Milas za Hrvatski glasnik.

Zastupnik hrvatskoga naroda u crnogorske parlamentu Adrijan Vuksanović na akademiji je istaknuo kako jedan narod uspijeva očuvati svoj identitet u onoj mjeri u kojoj ostaje vjeran svojim počecima. A daleki su, naglasio je, počeci te je duboki korijen Hrvata na ovim prostorima.

„I mi večeras ovdje odajemo priznanje svima onima prije nas koji su njegovali kulturu sjećanja i institucionalno pamćenje i nisu prihvatili jednu od zabluda koju čujemo i dan danas, a to je da pustimo prošlost i okrenemo se budućnosti. Da nije bilo te i takve prošlosti, ovdje danas ne bi

bilo Hrvata. Ne bi nas bilo u sadašnjosti, dok bi u budućnost tumarali pod raznim društveno-političkim vjetrovima.”

U našoj prošlosti, ustvrdio je Vuksanović, nema ničega što je kompromitirajuće i teret za sadašnju generaciju Hrvata.

„Naprotiv, naši preci su afirmirali značajno dragocjeno kulturno blago koje je ponos i Republike Hrvatske i današnje suvremene Crne Gore. Ovdje smo večeras da kažemo da se nećemo odreći ni svoga hrvatskog identiteta ni svoje Crne Gore, jer ako bismo se odrekli svoga hrvatskog identiteta, u duhovnom smislu odrekli bismo se križa i bježali bismo u nedostojan konflikt. Ako bismo se odrekli svoga hrvatskog identiteta u političkom smislu, pristali bismo na to da se odrekne svoga integriteta i digniteta i da se svedemo na etničku supstanciju za popunjavanje tuđih kulturoloških praznina”, rekao je Vuksanović te zaključio kako bi odricanje od hrvatskoga identiteta u sociološkome smislu značilo odricanje od same Crne Gore i njezina pluralizma.

Zahvalnice za nesebičnu potporu ovdašnjoj hrvatskoj zajednici te za zблиžavanje Republike Hrvatske i Crne Gore dodijeljene su prof. dr. sc. Vandí Babić Galić, **Božidaru Proročiću** i Radiju „Dux“. Posebni darovi, autentičan rad kotorskoga pomorskog kapetana **Bruna Jankovića**, uručeni su Zvonku Milasu, Mirandi Glavaš Kul te Mati Botici.

U glazbenom programu svečane akademije sudjelovala je operna pjevačica **Marina Cuca Franović**, u pratnji **Davora Novaka**, kao i klapa Sveti Juraj Hrvatske ratne mornarice koja je priredila veličanstveni ugođaj.

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Osječko-baranjska županija potpomogli su održavanje Dana hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, dok je nacionalna medijska kuća (RTCG) prvi put uživo pratila svečanu akademiju ■

OPĆINA KOTOR OBILJEŽILA DAN HRVATSKOGA NARODA U CRNOJ GORI

Općina Kotor u povodu Dana hrvatskoga naroda u Crnoj Gori upriličila je prijem za predstavnike hrvatskih udruženja iz Kotora.

Na prijemu su bili prisutni: glavna administratorica **Marina Bjelja**, tajnica za urbanizam, stanovanje i uređenje prostora **Jelena Franović** i tajnica za opću upravu **Jelena Janjić** te Mirko Vičević, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i članica Upravnoga odbora ovoga udruženja Danijela Petrović Jablan, Marija Mihaliček, predsjednica Matice hrvatske – Ogranka u Boki Kotorскоj, **Zrinka** i **Ljiljana Velić** u ime kotorskoga Općinskog odbora Hrvatske građanske inicijative, predsjednik Gospodarskoga foruma Boke **Vedran Milošević**, predsjednica Hrvatske kulturne udruge „Staduni“ **Nada Baldić**, kao i **Martina Saulačić Lompar**, predsjednica nevladine udruge „Lingua“.

Predstavnici hrvatskih udruženja na prijemu su istaknuli kvalitetnu suradnju s Općinom Kotor, izrazivši uvjerenje da će ona biti nastavljena i u sljedećem razdoblju.

Ovim povodom na zgradi Općine Kotor istaknuta je i hrvatska zastava, a prema zakonskim odredbama to je učinjeno i u Tivtu.

HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO: „NEKA NAS OVAJ DAN PODSJETI NA VAŽNOST ZAJEDNIŠTVA“

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore svim Hrvaticama i Hrvatima u Crnoj Gori najiskrenije je čestitalo Dan hrvatskoga naroda u Crnoj Gori.

„Iznimno ponosni na vlastitu višestoljetnu tradiciju na prostoru Boke kotorske i Crne Gore, s radošću obilježavamo ovaj poseban dan koji simbolizira našu povijest, kulturu i identitet. Neka nas ovaj dan podsjeti na važnost zajedništva, očuvanja naše baštine i njegovanja hrvatskoga jezika i običaja. Sa željom da i dalje zajednički radimo na promicanju naše kulturne baštine te jačanju prijateljskih veza između Crne Gore i Republike Hrvatske, s ponosom i ljubavlju čuvajmo naše vrijednosti i prenosimo ih budućim naraštajima.“

U povodu Dana hrvatskoga naroda u Crnoj Gori ispred ureda Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore istaknute su državne zastave Crne Gore i Republike Hrvatske, službeno obilježje hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori.

SVETAC NAŠEGA ZAJEDNIŠTVA I PONOSA

Ovogodišnja, 1216. proslava svetoga Tripuna izdvaja se zbog zajedničkog sudjelovanja Bokeljske mornarice Kotor, njezinih podružnica iz Tivta i Herceg Novog, kao i hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice iz Splita, Rijeke, Zagreba, Pule i Dubrovnika

Tekst: Nikola Dončić

Foto: Haris Mekić, Bokeljska mornarica, Nikola Dončić

Svečanosti svetoga Tripuna, zaštitnika Kotora i Katorske biskupije, započele su 27. siječnja na Lode, svečanim podizanjem svečeva stijega u podne. Tom prilikom, ovogodišnji mali admiral **Matija Radimiri** izgovorio je pohvale sv. Tripunu.

Uz prisutnost brojnih građana, kotorskoga biskupa **mons. Mladena Vukšića** sa svećenstvom, mornara i čelnika Bokeljske mornarice, predsjednice Skupštine općine Kotor **Maje**

Mršulje, generalne konzulice Republike Hrvatske **Jasminke Lončarević**, zastupnika u Skupštini Crne Gore **Adrijana Vuksanovića**, glavne administratorice Općine Kotor **Marine Bjelje**, općinskih tajnica **Tatjane Kriještorac** i **Jelene Janjić** te predsjednika Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore **Zvonimira Dekovića**, Gradska muzika Kotor izvela je kolo sv. Tripuna. Nakon toga vjernici su se u katedrali, uz molitvu i pjevanje himna pred svečevom relikvijom

– slavnom glavom, dostojanstveno poklonili.

Lode su tradicionalne pohvale svecima zaštitnicima, a njihovi tekstovi sačuvani su u srednjovjekovnim gradovima istočnojadranske obale: Zadru, Splitu, Dubrovniku i Kotoru. No, danas se jedino u Kotoru nastavljaju izgovarati uoči blagdana sv. Tripuna. Od 16. stoljeća, kada je Bokeljska mornarica preuzela vanjsku proslavu svetkovine, izgovara ih mali admiral.

MALI ADMIRAL SLIJEDI PUT PREDAKA

Na svečanoj sjednici Admiralata i Upravnog odbora Bokeljske mornarice Kotor, održanoj 13. siječnja, za malog admirala Bokeljske mornarice izabran je **Matija Radimiri** iz Kotora.

Matija je rođen 24. travnja 2013. godine u Kotoru i živi u dobrotskom naselju Ljuta. Učenik je 6. razreda Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ u Dobroti i uspješno trenira u Nogometnom klubu „Bokelj“.

Odrasta u duhu katoličke tradicije. Njegovi preci generacijama su bili aktivni članovi Bokeljske mornarice, kao i njegov otac **Joško**, koji mu je usadio ljubav i pripadnost ovoj drevnoj braćovštini pomoraca.

Poseban i jedinstven običaj u sklopu Tripundanskih svečanosti je kađenje moći sv. Tripuna. Ovaj obred održava se uoči samog blagdana, kada se u katedrali služi svečana večernja misa i služba čitanja uz kađenje svetih moći, prema obredniku iz 16. stoljeća. Kađenje se vrši visećim kadionicama, a u njemu sudjeluje šest katoličkih i šest pravoslavnih vjernika, dok Bokeljska mornarica uz relikvije čuva počasnu stražu.

Na liturgijski dan svetkovine, 3. veljače, upravitelj župe **don Ante Dragobratović**, služeci jutarnju svetu misu, u propovijedi je istaknuo kako je papa Clement VIII. odlukom od 17. rujna 1594. godine potvrdio slavljenje svetoga Tripuna na ovaj dan za Kotorsku biskupiju. Također je govorio o Tripunovu životu i njegovu mučeništvu.

„Što je zapravo mučenništvo? Ima li danas mučenika? Mučenništvo je istinsko priznavanje svoje vjere za koju smo spremni čak i izgubiti svoj život, i to smrću. Mučenici su zapravo pobjednici nad onima koji su im oduzeli život, ali samo ovozemaljski. Onaj, vječni život kod gospodina Boga, oni ne mogu oduzeti“, rekao je don Dragobratović, naglasivši kako i danas postoje razni oblici mučenništva.

„Zar mučenništvo nije terorizam koji se u ime nekoga provodi nad tolikim ugroženim ljudima, čak i čitavim nacijama? Zar nisu ratovi oni koji nas muče, koji nam radi nekoga ili nečega oduzimaju ovo što imamo? Zar nije mučenništvo živjeti u bijedi, a drugi, na žalost, uživaju u golemom bogatstvu koje neće ponijeti na onaj svijet? E, to je ona pravda koja nas sve čeka“, ustvrdio je upravitelj župe.

Ništa ne uzimamo sa sobom, dodao je, kao što ništa nismo ni donijeli na ovaj svijet.

„Što će onda biti s nama, ako ne zaslužimo ono pravo nebo, onu istinsku ljubav Božju i primljenost u raj? U tome nam je sveti Tripun primjer, na koji je način tako mlad čovjek život položio za svoju vjeru, za Krista. Mi

smo nasljednici i baštinimo upravo ovdje u kotorskoj katedrali, u Kotorškoj biskupiji, tijelo našega nebeskog zaštitnika. Danas ga molimo da zaista budemo ustrajni i strpljivi u svojoj vjeri, da tako jednom budemo s njime u zajedništvu od gospodina Boga“, zaključio je don Dragobratović.

Središnji događaj Tripundanskih svečanosti bila je vanjska proslava sv. Tripuna koja je 9. veljače okupila veliki broj vjernika, kao i mornara Bokeljske mornarice. Ovogodišnja proslava posebna je zbog zajedničkog sudjelovanja Bokeljske mornarice Kotor i njezinih podružnica iz Tivta i Herceg Novog, kao i hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice iz Splita, Rijeke, Pule, Zagreba i Dubrovnika.

Postrojavanjem i predajom zastave ispred Glavnih gradskih vrata te dočekom odreda Bokeljske mornarice Tivta i Herceg Novog te hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice, otpočela je proslava.

Oformljeni odred Bokeljske mornarice, u pratnji gradskih glazbi Kotora, Tivta i Marije Bistrice uputio se pred katedralu svetoga Tripuna, gdje je admiral Bokeljske mornarice **Mirko Vičević** izvršio smotru mornara. Nakon ispaljenoga počasnog plotuna i blagoslova mons. Vukšića, otplesano je tradicionalno kolo sv. Tripuna.

Svetu misu u katedrali služio je mons. Vukšić, dok su uz brojne svećenike suslavitelji bili splitsko-makarski nadbiskup i metropolit **Zdenko Križić**, zadarski nadbiskup **Milan Zgrablić**, barski nadbiskup **Rrok Gjonlleshaj**, šibenski biskup **Tomislav Rogić**, hvarski biskup **Ranko Vidović**, dubrovački biskup **Roko Glasnović**, splitsko-makarski nadbiskup u miru **Marin Barišić**, kotorski biskup u miru **Ilija Janjić**, provincijal hercegovačke franjevačke provincije **fra Jozo Grbeš** te **don Nikola Menalo**, izaslanik **mons. Petra Palića**.

Kotorski biskup propovijed je započeo pozivom na ponovno iščitavanje i upoznavanje naše vjere i du-

hovnosti, posebno istaknuvši značaj svetoga Tripuna.

Naglasio je važnost Jubilejske godine koju, naveo je, živimo u svjetlu kršćanske nade. Istaknuo je da vrijeme jubileja predstavlja darovano „vrijeme obraćenja, pomirenja i pokore“.

„Vrijeme je i osobnog preuzimanja odgovornosti te ljudskog i kršćanskog poslanja da se ovaj svijet, trajno u suradnji s Gospodinom, učini što skladnijim sa Stvoriteljevim naukom mira, pravednosti i istinskog zajedništva u ljubavi“, rekao je mons. Vukšić.

Biskup Vukšić je, promišljajući o životu svetoga Tripuna, naglasio najbitnije odrednice kršćanskog mučeništva.

„Mučenik je svjedok ljubavi. On objašnjava što je ljubav prema Kristu, on naviješta evanđelje dajući svoj život zbog ljubavi. Mučenik je najizvrsniji izraz dosljednosti kršćanskoga života. Njegova se snaga sastoji u neslomljivoj sigurnosti da vjeru treba uzeti ozbiljno, da istina radosne vijesti ima zaista konačni smisao i da vrijedi ići ususret podnošenju nasilja radije nego se odreći ljubavi, jedinoga pravog kriterija koji može promijeniti svijet. Mučenik je znak te najveće ljubavi, koja sadrži sve vrijednosti. Nema veće ljubavi od onoga koji život svoj polaže za svoje prijatelje. Logika kršćanskog mučeništva jest dati život zbog ljubavi, zbog ljubavi prema Kristu, prema braći i sestrama, prema evanđelju, prema istini“, naglasio je kotorski biskup.

Mučenik na najdosljedniji način izražava ljubav koja se daruje, ne tražeći, objašnjava, ništa zauzvrat.

„On nije vezan za prošlost u kojoj je živio. Naprotiv, mučenik Crkvu usmjerava prema budućnosti, prema vječnosti. Mučenik je onaj koji govori djelujući. Njegova je riječ život, a smrt najviše svjedočenje. Mučenik je onaj koji se ne predaje i koji zna ljubiti do kraja. U mučeniku se susrećemo sa svjesnim izborom, jasnim i razborit-

im saznanjem da učenik ne može biti veći od svog Učitelja te ako su progonili njega, mogu progoniti i onoga koji Učitelja slijedi“, poručio je mons. Vukšić i pozvao okupljene na nasljeđivanje temeljnih vrijednosti koje su obilježile život svetoga Tripuna, istaknuvši važnost čvrste utemeljenosti u vjeri.

Te se vrijednosti najbolje ocrtavaju u čitanju i proučavanju Svetog pisma po kojemu upoznajemo Krista, zdušnim pristupanjem svetim sakramentima u kojima prepoznamo Božju naklonost čovjeku te, dodao je, molitvi koja gradi i produbljuje odnos s Bogom.

„Ti temelji i nas mogu poučiti i potaknuti da postanemo vjerodostojni svjedoci Isusa Krista na ovome svijetu“, zaključio je biskup Vukšić.

Svečanoj misi u katedrali prisustvovali su uz ostale potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar unutarnjih poslova **Davor Božinović**, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Veselko Grubišić**, generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru **Jasminka Lončarević**, predsjednica Skupštine općine Kotor **Maja Mršulja**, glavna administratorica Općine Kotor **Marina Bjelja**, predsjednik Hrvatske građanske inicijative i zastupnik u Skupštini Crne Gore **Adrijan Vuksanović**, kao i **Zvonimir Deković**, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.

Misno slavlje uvećao je župni zbor katedrale pod ravnanjem **Andele Homen** i orguljsku pratnju **s. Dragice Kuštre**.

U procesiji ulicama drevnoga Kotora nošene su relikvije svetoga Križa, svetoga Tripuna i drugih svetaca čije se moći čuvaju u relikvijaru kotorske katedrale. U procesiji su sudjelovali mornari Bokeljske mornarice i članovi Gradske muzike Kotor, Glazbeno-prosvjetnog društva Tivat i Puhačkoga orkestra Kulturno-umjetničkog društva „Lovro Ježek“ iz Marije Bistrice.

Svetim moćima ispred svojih bogomolja poklonilo se svećenstvo i vjernici Srpske pravoslavne crkve i Crnogorske pravoslavne crkve.

Vanjskoj proslavi svetoga Tripuna nazočili su brojni hodočasnici. U

Kotoru je bilo bratstvo svetoga Matije iz Čalopeka, župljani Konavala i Čilipa, hodočasnici iz Hercegovine, Šibenika, riječke župe svetoga Nikole Tavelića, kao i vjernici Kotorske biskupije.

Tripundanske svečanosti izvršene su 16. veljače svetom misom i spuštanjem zastave svetoga Tripuna s katedrale u Kotoru. ■

BOŽINOVIĆ U KOTORU: UNATOČ POVIJESNIM IZAZOVIMA, SLAVIMO OČUVANJE IDENTITETA

Davor Božinović, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar unutarnjih poslova, nazočio je Vanjskoj proslavi svetoga Tripuna u Kotoru.

Za Hrvatski glasnik rekao je kako ovaj dan ima poseban značaj za bokeljske Hrvate, naglasivši da ga raduje prisutnost velikog broj vjernika, kako domaćih tako i hodočasnika iz Hrvatske. Posebno je istaknuo dolazak hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice, kao i važnost i jačanje zajedništva.

„Ovaj dan nosi svoju simboliku. Unatoč svim povijesnim izazovima, slavimo činjenicu da smo očuvali jezik, običaje i identitet“, naglasio je Božinović.

Odgovarajući na pitanje o položaju hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, naglasio je uključenost hrvatske Vlade u rješavanje problema s kojima se suočava ovdašnja hrvatska zajednica.

„Naša Vlada, sad već u trećem mandatu, permanentno surađuje s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, posebno s Hrvatima Boke kotorske i Crne Gore. Stalno smo u kontaktu i znamo za sve njihove probleme. Popravljaju se stvari, popraviti će se još i više, jer mi od pomoći Hrvatima nećemo odustati“, poručio je Božinović.

BOKELJSKA MORNARICA ZAJEDNIŠTVOM I BROJNOŠĆU PROSLAVILA SVETOGA TRIPUNA

Na Vanjskoj proslavi svetoga Tripuna tradicionalno je sudjelovala Bokeljska mornarica, koja je plesala kolo u čast zaštitnika Kotora i Kotorske biskupije te u procesiji nosila svečeve moći ulicama Staroga grada.

Ovogodišnja, 1216. proslava svetoga Tripuna izdvaja se zbog zajedničkog sudjelovanja Bokeljske mornarice Kotor, njezinih podružnica iz Tivta i Herceg Novog, kao i hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice iz Splita, Rijeke, Zagreba, Pule i Dubrovnika.

U proslavi je sudjelovalo čak 135 mornara, dočasnika i časnika, što je najveći broj članova ove drevne bratovštine pomoraca u posljednja dva stoljeća. U ovoj velikoj svetkovini sudjelovale su i 34 članice ženskoga sastava Bokeljske mornarice.

Denis Vukašinić, predsjednik Bokeljske mornarice Kotor, smatra kako ovogodišnja proslava predstavlja veliki događaj. Prvi put nakon raspada Jugoslavije hrvatske bratovštine priključile su se Bokeljskoj mornarici Kotor, matičnoj organizaciji, u vanjskoj proslavi Tripundanskih svečanosti.

„Ozbiljno smo se pripremali tri mjeseca i održali gotovo deset probi. Istinski smo se potrudili da uveličamo ovu važnu proslavu u čast svetome Tripunu, zaštitniku grada Kotora“, rekao je Vukašinić, naglasivši da je u kolu nakon nekoliko desetljeća izvedena figura sidra, što je također uljepšalo ovogodišnju proslavu.

Luka Perković, predsjednik Hrvatske bratovštine „Bokeljska mornarica 809“ iz Splita, rekao je kako se ova slavna tradicija hrvatskoga naroda u tom gradu slavi od 1873. godine. Iseljavanjem bokeljskih Hrvata prenesena je u Hrvatsku gdje se, kako ističe Perković, danas obilježava u nekoliko gradova.

„Ono što nas posebno raduje je da smo ove godine s našom braćom na izvorištu gdje je ova rijeka duhovnosti i potekla, u zajedništvu s Bokeljskom mornaricom Kotor, podružnicama iz Herceg Novog i Tivta. Osobito je zadovoljstvo svetoga Tripuna proslaviti u zajedništvu s mons. Mladenom Vukšićem, kotorskim biskupom. U središtu ove tradicije je Bokeljska mornarica i jako mi je drago da smo danas u ovim krasnim uniformama u Kotoru, u čast svetoga Tripuna“, rekao je Perković.

Bokeljska mornarica, podsjetio je Vukašinić, prema predanju i tradiciji postoji od 809. godine, kada su relikvije svetoga Tripuna donesene u grad Kotor. Tu su kotorski mornari dočekali sveca i u njegovu čast otplesali kolo.

„Kako 809., tako i danas, 2025. godine“, naglasio je Vukašinić.

SVETI TRIPUN SPAJA JADRANSKE OBALE

Spomen svetoga Tripuna po rimskome martirologiju u Kotoru se 10. studenoga slavi kao mali Tripundan, dok je toga dana u Adelfiju, gradiću blizu Barija, velika svetkovina u čast ovoga sveca.

Štovanje mučenika Tripuna, zaštitnika Montronea, koji se nalazi u sklopu Adelfija, svake godine od 9. do 11. studenoga na proslavi okupi i do sto tisuća vjernika iz čitave Italije, ali i svijeta. Karakteristika ove proslave je veličanstvena iluminacija i vatromet.

Sveti Tripun je prema predaji zaštitio grad tijekom epidemije kuge 1691. godine i obranio ga od najezde skakavaca, zato ga se u ovome gradu prikazuje sa skakavcem na koplju. Kotorska biskupija darovala je gradu Montroneu 1837. godine relikviju svetoga Tripuna.

Upravo ovaj svetac spaja gradove i ljude s obje obale Jadranskog mora, pa su ove godine talijanski hodočasnici sudjelovali u kotorskoj procesiji.

Michele Falco, predsjednik Odbora za proslavu zaštitnika Montronea, istaknuo je za Hrvatski glasnik kako su dočekani na visokoj razini i da su jako sretni zbog tako srdačne dobrodošlice. Ovo je njegov prvi posjet Kotoru, međutim, skupine hodočasnika iz Adelfija, kako je rekao, znale su i ranije dolaziti u drevni grad.

„Uvijek je lijepo sudjelovati u tradicijama, našim i vašim. To su, zapravo, narodne tradicije i važno je da se prenose u sadašnjem vremenu. Lijepo je vidjeti da se ponavljaju uz tako brojno sudjelovanje”, naglasio je Falco.

Naveo je kako je proslava svetoga Tripuna u Montroneu doista velika te da privlači impozantan broj ljudi. Nakon same procesije, dodao je, održava se natjecanje u vatrometu na visokoj međunarodnoj razini.

Falco je izrazio nadu da će proslave u Adelfiju svojim dolaskom uveličati i vjernici Kotorske biskupije.

HODOČASNICI IZ KONAVALA I ŽUPE DUBROVAČKE UVELIČALI PROSLAVU

Ovogodišnju proslavu svetoga Tripuna obilježio je veliki broj hodočasnika iz Konavala i Župe dubrovačke, koji su u Kotor pristigli u živopisnim narodnim nošnjama i s barjacima svojih župa.

Barjak svetoga Matije iz Čalopeka nosio je **Maro Lisowski**, s kojim je u procesiji kotorskim Starim gradom bilo dvadesetak mladih Župljana. Među njima i **Đuro Grbić** koji je za Hrvatski glasnik rekao da su već drugu godinu zaredom na proslavi svetoga Tripuna s koje nose jako lijepe dojmove.

„Samo šest dana nakon feste svetoga Vlaha u Dubrovniku, evo nas u Kotoru na drugoj festi, u čast svetoga Tripuna. Ponosni smo što smo bili dio ove svetkovine. Obnovili smo jedan stari običaj, a drago nam je i da sve više mladih ljudi nosi s ponosom narodnu nošnju“, rekao je Grbić.

Istaknuo je s velikim zadovoljstvom kako je u Dubrovniku svake godine sve više barjaka, kojih je na ovogodišnjoj proslavi, kako je rekao, bilo 176.

„Prošle godine u Kotoru bili su Župljani, a na ovu proslavu došli su i Konavljani sa svojim barjacima. Napravljen je pomak i nadam se još većem broju“, rekao je Grbić, izrazivši nadu za još snažnijim zajedništvom s Hrvatima Boke kotorske.

Osećaj zajedništva i mnoštvo sudionika ovogodišnju proslavu svetoga Tripuna učinili su veličanstvenom, a tomu su svojim prvim organiziranim dolaskom uvelike pridonijeli Konavljani.

Kate Bećir pokrenula je inicijativu, koju su podržali Kulturno-umjetničko društvo „Stjepan Radić“ iz Pridvorja, Kulturno-umjetničko društvo „Čilipi“ te Općina Konavle s načelnikom **Božom Lasićem**.

„Naša nošnja zasjala je u punom sjaju na festi svetoga Tripuna u Kotoru. Veseli me što je Općina Konavle pomogla da pođu u Kotor i pokažu naše kulturno blago“, napisao je Lasić, uz zahvalu Kati Bećir na inicijativi.

” Pozitivno ocjenjujemo činjenicu da je krajem prošle godine Crna Gora potvrdila spremnost za supstantivan dijalog, koji smo i započeli u siječnju. Razgovaralo se i ranije, no to nije donijelo rezultata. Nadamo se da Crna Gora neće sebi dopustiti razgovore bez rješenja

U NAŠIM ODNOSIMA S CRNOM GOROM POLOŽAJ HRVATA ZAUZIMA PRIORITETNO MJESTO

Intervju vodio: Nikola Dončić

Foto: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske

Dr. sc. **Gordan Grlić Radman**, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, istaknut je diplomat s bogatim iskustvom u međunarodnim odnosima. Njegova predanost jačanju hrvatske pozicije u Europi i svijetu, kao i kontinuirani rad na zaštiti nacionalnih interesa, čine ga ključnom figurom na političkoj sceni. Posebno se ističe njegov senzibilitet prema položaju hrvatske manjine u Boki kotorskoj i ostatku Crne Gore, ali i u drugim zemljama, gdje se snažno zalaže za očuvanje identiteta, kulturne baštine i prava hrvatskih zajednica.

Nepobitna činjenica je da Vlada Republike Hrvatske čvrsto i sada već u kontinuitetu stoji uz hrvatsku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori. Posebnu ulogu u očuvanju opstojnosti ovdašnjega hrvatskog korpusa ima Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, na čijem ste čelu od 2019. godine. Često ste među Hrvatima Boke kotorske i Svebarja, gdje u javnim nastupima otvoreno govorite o nužnosti očuvanja hrvatskoga identiteta i bogate višestoljetne kulturne baštine.

Skrb i briga za pripadnike hrvatskoga naroda u drugim državama za sve nas u Republici Hrvatskoj ustavna

je zadaća i predstavlja trajni prioritet te je kao takva ugrađena u široki spektar politika Vlade Republike Hrvatske. Stoga pitanja koja se tiču prava i položaja Hrvata koji žive izvan Republike Hrvatske čine važnu sastavnicu naše vanjske politike i naših bilateralnih odnosa s drugim državama te jednu od glavnih tema u našim bilateralnim razgovorima. Mi kontinuirano radimo na unaprjeđenju položaja Hrvata i ostvarivanju svih prava kako bi mogli slobodno i nesmetano čuvati i razvijati svoj identitet.

U našim odnosima, pitanje položaja Hrvata Crne Gore zauzima prioritetno mjesto te je neizostavno u našoj agendi odnosa i suradnje s Crnom Gorom. Pri tome, za mene je od ključne važnosti da uz razgovor s predstavnicima Hrvata kao i u brojnim susretima i razgovorima s Hrvatima u Crnoj Gori budem dobro upoznat sa svim pitanjima, problemima i izazovima s kojima su suočeni Hrvati u Crnoj Gori kako bih na najbolji način, u sklopu svojih nadležnosti, mogao pridonijeti boljitku Hrvata u Crnoj Gori.

Hrvatski narod u Boki kotorskoj i Svebarju je autohton, bilježi tisućljetni kontinuitet i bogato kulturno djelovanje. Hrvati su u ovim područjima u raznim povijesnim razdobljima i unatoč stalnim izazovima uspjeli sačuvati i zadržati vlastiti identitet, vjeru, kulturu i vrijednosti. Boka kotorska dala je mnoge važne i slavne osobe u hrvatskoj povijesti čije nasljeđe treba čuvati kao jedan od bisera hrvatske baštine. Stoga ćemo Vlada Republike Hrvatske i ja osobno nastaviti snažno podupirati projekte koji pridonose očuvanju kulturne baštine te očuvanju i razvijanju hrvatskoga identiteta.

Povijest odnosa Crne Gore i Republike Hrvatske još od Domovinskoga rata imao je različite političke i društvene epizode, no može se u mnogim primjerima ustvrditi kako je Hrvatska bila najveća potpora demokratizaciji Crne Gore i na njez-

inu euroatlantskome putu. Početak prošle godine dovodi do narušavanja jako dobrih susjedskih odnosa, dok mirno rješavanje otvorenih pitanja postaje poprište oštiri reagiranja i neprimjerenih poteza. Jedan od takvih svakako je Rezolucija o genocidu u logorima Jasenovac, Dachau i Mauthausen, koju je donijela Skupština Crne Gore.

Hrvatska i Crna Gora su susjedne, prijateljske, partnerske zemlje, NATO saveznice i smatramo da u tom duhu trebamo razvijati našu suradnju i rješavati otvorena pitanja. Kao što ste konstatali, ti odnosi su, na žalost, bili narušeni potezima iz Crne Gore koje Hrvatska smatra neprimjerenima i neprihvatljivima, kao što je bila spomenuta rezolucija. Hrvatska je reagirala na način koji je smatrala primjerenim. U odnosima s Crnom Gorom prioritet Hrvatske ostaje pronalažen-

je rješenja za otvorena pitanja u duhu dobrosusjedskih odnosa i na temelju međunarodnog prava uz dijalog.

Jako je važno da smo taj dijalog o otvorenim pitanjima ponovno pokrenuli bilateralnim konzultacijama koje su održane u Zagrebu 27. siječnja 2025. Dogovorena je daljnja dinamika rada na otvorenim pitanjima i ja se zaista iskreno nadam da ćemo vrlo brzo imati i konkretne rezultate. Pomaci u rješavanju otvorenih pitanja pridonijet će ukupnim bilateralnim odnosima i daljnjoj integraciji Crne Gore u Europsku uniju, što je u zajedničkome interesu.

Hrvatska podržava pristupni proces Crne Gore za članstvo u Europskoj uniji, kao što je snažno podržala i zalagala se za članstvo te zemlje u Sjevernoatlantskome savezu. Hrvatska je tijekom svih ovih godina pokazala da iskreno podržava Crnu Goru na

europskome putu i da je spremna pomoći svojim znanjem, ekspertizom i političkom potporom. Istodobno, Hrvatska je stalno isticala potrebu rješavanja otvorenih pitanja uz konstruktivan dijalog te izražavala očekivanje da Crna Gora pokaže spremnost za rješavanje tih pitanja i suzdrži se od bilo kakvih aktivnosti koje bi mogle ugroziti njezin europski put. Buduće članstvo Crne Gore u Europskoj uniji vidimo kao logičan i prirodan korak u uspješnoj razvojnoj putanji.

Službeni Zagreb nakon rezolucije proglašava predsjednika Skupštine Crne Gore Andriju Mandića, parlamentarnog zastupnika Milana Kneževića te potpredsjednika Vlade Crne Gore Aleksu Bečića nepoželjnima u Hrvatskoj. Izostavljanje s ove liste premijera Milojka Spajića pokazalo se odgovornim potezom, međutim, dojam je kako su crnogorski političari svoje međunarodne obveze te kriterije koje moraju ispuniti na putu ka Europskoj uniji „shvatili“ tek nakon uručivanja hrvatskoga non-papera krajem prošle godine.

Kriteriji za članstvo u Europskoj uniji su jasni, a jedan od važnih političkih uvjeta koje svaka zemlja kandidatkinja mora ispuniti su dobrosusjedski odnosi. Hrvatska snažno zagovara proces proširenja Europske unije na zemlje jugoistočne Europe, jer smatramo da je u našem vitalnom interesu imati susjedstvo koje je demokratsko, prosperitetno i dijeli iste vrijednosti. Hrvatska inzistira na proširenju koje se temelji na dosljednom ispunjavanju kriterija za članstvo, provedbi potrebnih reformi i ostvarivanju mjerljivih rezultata te napretku u skladu s individualnim postignućima, što je ključno za vjerodostojnost procesa. Uključiva regionalna suradnja, dobrosusjedski odnosi te pomirba od ključne su važnosti za stabilnost područja jugoistočne Europe i europski put ovih država. Ključnim smatramo i rješavanje pitanja naslijeđenih iz prošlosti.

Potreba rješavanja otvorenih pitanja nije niti nova niti bi to pitanje trebalo bilo koga iznenaditi. Europska unija jasno daje do znanja državama jugoistočne Europe da se otvorena pitanja moraju riješiti prije članstva, jer Europska unija ne želi uvoziti probleme. Hrvatska je svoja stajališta i očekivanja od Crne Gore jasno komunicirala u dijalogu s Crnom Gorom.

Crna Gora ulazi u posljednje kilometre maratona čiji je cilj članstvo u Europskoj uniji i sada je važno učiniti dodatne napore da bi se taj cilj zaista i dostigao. To se odnosi i na rješavanje otvorenih pitanja. Mi sto-

ga pozitivno ocjenjujemo činjenicu da je krajem prošle godine Crna Gora potvrdila spremnost za supstantivan dijalog, koji smo i započeli u siječnju. Razgovaralo se i ranije, no to nije donijelo rezultata. Nadamo se kako Crna Gora neće sebi dopustiti razgovore bez rješenja.

Upravo ovaj neslužbeni dokument, nakon višegodišnjeg osporavanja lokalne vlasti u Tivtu, Hrvatima Donje Lastve vraća povijesno pravo na korištenje Doma kulture „Josip Marković“, dok nacionalna javna televizija u Crnoj Gori prvi put uživo prijenosi glavni događaj s proslave Dana

Hrvata u Crnoj Gori. Vi ste, u povodu ovoga važnog dana za ovdajšnje Hrvate, zajedno s crnogorskim ministrom vanjskih poslova Ervinom Ibrahimovićem bili u Baru na školskom brodu „Jadran“. Ministar obrane Dragan Krapović, godinu ranije, odbio je zahtjev hrvatskoga potpredsjednika Vlade i ministra obrane Ivana Anušića za posjetom ovom jedrenjaku.

Odluka Vlade Crne Gore od 11. prosinca 2024. o uređenju imovinsko-pravnih odnosa između Vlade Crne Gore i Općine Tivat za Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi ocjenjujemo kao logičan korak zemlje koja baštini europske vrijednosti gdje je lakmus-papir upravo odnos prema manjinama. Hrvatska zajednica u Boki kotorskoj je starosjedilačka, što govori o njezinoj posebnosti, no treba imati na umu kako su Hrvatski dom izgradili Hrvati Boke i sami ga obnovili nakon potresa te je to de facto njihova kuća. Sama činjenica da su ih neke političke strukture željele izbaciti iz tog prostora govori o turbulentnim vremenima koje je hrvatska zajednica uspješno prebrodila. Ova odluka govori kako je Vlada Crne Gore svjesna europskih vrednota i važnosti hrvatske zajednice kao i naše posvećenosti za njezine potrebe i njezina mjesta u crnogorskom društvu. Rješavanje ovog pitanja ujedno je i dokaz kako je moguće doći do rješenja kada postoji obostrana dobra volja i interes.

Točno je kako sam u siječnju ove godine s kolegom ministrom vanjskih poslova Crne Gore Ervinom Ibrahimovićem posjetio hrvatski školski brod „Jadran“ u luci Bar i tom prilikom izrazio nadu kako je to, nakon 34 godine, prvi korak prema njegovu povratku u matičnu luku Split. Još jednom bih podsjetio na činjenicu kako je 1990. hrvatski školski brod „Jadran“ otišao na remont u Tivat i više se nikad nije vratio u svoju matičnu luku Split. Naša očekivanja su opravdana i legitimna!

Siječanjske bilateralne konzultacije Hrvatske i Crne Gore također potvrđuju svjesnost crnogorske vlasti, ili njezina dijela, o nužnosti dijaloga te ispunjavanja prihvaćenih obveza i praksi. Često se spekulira kako bi izazovne geopolitičke prilike mogle „pogurati“ Crnu Goru ka Europskoj uniji bez ispunjavanja svih potrebnih kriterija. Koliko je, zapravo, realan optimizam službene Podgorice za dobivanjem članstva do 2028. godine?

Bilateralne konzultacije održane u Zagrebu 27. siječnja 2025. su nužne za naše bilateralne odnose. Predugo čekamo na odgovore i konkretne poteze crnogorskih vlada. Rješavanje otvorenih pitanja važno je ponajprije zbog budućnosti odnosa naših dviju država, kojima kao susjedima mora biti u interesu imati konstruktivnu suradnju. To znači kako je potrebno riješiti sva pitanja koja na bilo koji način te odnose opterećuju. Na kraju, rješavanje otvorenih pitanja važno je i zbog konteksta pristupnih pregovora Crne Gore.

Što se tiče budućeg članstva Crne Gore u Europskoj uniji, važno je naglasiti da je proširenje EU-a i dalje proces temeljen na zaslugama. Točno je da je zbog ruske agresije na Ukrajinu proces proširenja dobio novi zamah, ali to ne znači da će biti geopolitičkog popusta prema državama kandidatkinjama. To znači da je potrebno nastaviti raditi na provedbi reformi i ispunjavanju svih kriterija. Smatram pozitivnim da je Vlada Crne Gore sebi postavila ambiciozan cilj, koji je ostvariv ako će ne samo Vlada, već sve institucije i svi dijelovi društva iskreno i posvećeno nastaviti raditi za ispunjavanje tog cilja.

Društveno-politička previranja u Crnoj Gori zasigurno negativno utječu na opstojnost hrvatskoga korpusa, koji s velikim naporom već desetljećima nastoji očuvati vlastite identitetske značajke. Izbjegavanje zajedničke nominacije Bokeljske mornarice na listu UNESCO-a govori

” Pomaci u rješavanju otvorenih pitanja pridonijet će ukupnim bilateralnim odnosima i daljnjoj integraciji Crne Gore u Europsku uniju, što je u zajedničkome interesu

kako našoj zajednici nije bilo posve ugodno ni u vrijeme političke dominacije Mila Đukanovića. Koliko se Crna Gora brine o hrvatskoj zajednici najbolje potvrđuje Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, koji godinama od milijunskog proračuna hrvatskim udrugama dodjeljuje oko trideset tisuća eura.

Ponovno želim naglasiti da je pitanje manjinskih prava važan dio naših bilateralnih odnosa, a pitanje osiguravanja dostatnih sredstava za aktivnosti hrvatske manjine kao i osiguravanje uvjeta za razvoj njihovih aktivnosti su važne teme u našem dijalogu. Ključna je i provedba bilateralnog sporazuma između Republike Hrvatske i Crne Gore o zaštiti manjinskih prava i u tom smislu rad Mješovitoga međuvladinog odbora za manjine. Jednako tako, zaštita i provedba manjinskih prava prati se i u pristupnom procesu Crne Gore, ali i u sklopu mehanizama nadležnih međunarodnih organizacija kao što je Vijeće Europe.

Kontinuitet kulturnih, obrazovnih te znanstvenih programa i projekata iznimno je značajan u očuvanju hrvatskoga imena, no koliko je realno govoriti o određenim gospodarskim intervencijama zbog sve vidljivije egzistencijalne ranjivosti pripadnika hrvatske zajednice, osobito mladih ljudi, a sve s ciljem poticaja njihova ostanka u Boki kotorskoj i ostatku Crne Gore?

Mi smo, kao što sam već naglasio, i te kako svjesni svih izazova s kojima se suočavaju Hrvati u Crnoj Gori, i kada je riječ o očuvanju jezika i kulturnoga identiteta, ali i kada je riječ o političkoj zastupljenosti i ekonomskoj situaciji. Mi smo svjesni da opstanak Hrvata u Crnoj Gori ovisi i o našoj kontinuiranoj brizi za njihova prava, našoj potpori u očuvanju jezika i identiteta, ali i našoj pomoći u rješavanju gospodarskih i demografskih izazova. Stoga će Vlada RH nastaviti snažno pomagati Hrvate izvan Republike Hrvatske, uz ostalo i programima Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i drugim projektima za poticanje gospodarske suradnje. Najavio sam kako ćemo se uključiti u obnovu otoka Gospe od Milosti, najjužnijega marijanskog svetišta Katoličke crkve u Hrvata, ali i konkretno uključivanjem hrvatske baštine Boke kotorske i Svebarja u predmetne kurikulume u crnogorskim školama kako bi ono što su Hrvati stoljećima

stvarali i unijeli u samostalnu Crnu Goru ostalo zaštićeno hrvatskim imenom kao dodatna kvaliteta sveukupnoj kulturi Crne Gore, ali i kao vrijedan biser hrvatske baštine na koji smo svi ponosni.

I ove godine nazočili ste obilježavanju Dana Hrvata u Crnoj Gori, upućujući sunarodnjacima riječi potpore i ohrabrenja. Također ste gost mnogih kulturnih događaja u organizaciji hrvatskih udruga. Očito da Vaš odnos s Bokom premašuje ministarsku posvećenost hrvatskoj zajednici. Kad Vas, stoga, ponovno možemo očekivati u Zaljevu hrvatskih svetaca?

Uvijek se ponovno radujem povratku Boki. Ona je dio hrvatskoga kulturološkog koda koji osjećam i kojemu pripadam. Rado se odazivam pozivima hrvatskih udruga i predstavnika hrvatskoga naroda u Crnoj Gori. Osobito sam ponosan na rad Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore koji vodi neumorni Zvonimir Deković kao i na politički učinak Adri-

jana Vuksanovića koji kao predsjednik Hrvatske građanske inicijative sudjeluje u aktivnoj političkoj vlasti. Istaknuo bih i kako su se sve hrvatske bratovštine okupile oko matične kotorske na čelu s admiralom Bokeljske mornarice Mirkom Vičevićem i to jedinstvo jamstvo je opstanka hrvatske zajednice koja je njezin glavni baštinik. Posebno sam ponosan na sve Hrvate Boke koji stoljećima us trajno čuvaju svoje ognjište, svoje hrvatsko ime i svoj dom. I mi, hrvatska Vlada, tu smo za njih, otvoreni za sve njihove potrebe.

Naravno, vjerujem kako ću uskoro imati priliku ponovno posjetiti Boku. Primjerice, dovršenje postupka uređenja imovinskih prava u pogledu Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi bila bi sjajna prilika i doista bih taj čin volio obilježiti takvim posjetom. No, postoji i niz drugih prilika, od bilateralnih do onih kojima jačamo, podupiremo i snažimo svoj narod na njihovome kućnom pragu ■

VEČER PONOSA, ZAJEDNIŠTVA I TRADICIJE

Posebni gosti Tripundanske večeri bili su kotorski biskup Mladen Vukšić te Hrvati Boke kotorske koji žive u Hrvatskoj

Tekst: Nikola Dončić
Foto: Haris Mekić

Tripundanska večer, tradicionalna manifestacija u čast svetog Tripuna, zaštitnika Kotora i Kotorske biskupije, održana je 8. veljače u bečićkom hotelu „Splendid“.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora organizator je ovoga pučkoga događaja, koje je i ove veljače okupilo veliki broj posjetitelja, među kojima su bili i brojni uglednici iz Crne Gore i Hrvatske.

Tripundanska večer je, kao i svake godine, pružila priliku za okupljanje građana različitih nacionalnosti i vjera koji su se uz pjesmu, ples i razgovor prisjetili važnosti svetog Tripuna za povijest i tradiciju grada Kotora.

Ovom tradicionalnom balu nazočili su i bokeljski Hrvati koji žive u Hrvatskoj, a privrženost zavičaju i kulturnom i duhovnom naslijeđu njeguju djelovanjem Zajednice bokeljskih Hrvata i hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice.

Mirko Vičević, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, istaknuo je pozdravljajući goste kako tripundanske svečanosti predstavljaju posebne trenutke te nose sreću i pregršt emocija.

„Dugu tradiciju nastavljamo i večeras, veselimo se i pjevamo ponosno, kako se vazda u Kotoru i slavilo.“

Vičević je, osvrćući se na minulu godinu, naglasio da je hrvatska zajednica u Crnoj Gori sve malobrojnija te da je pred njom mnogo izazova i neizvjesnosti. Posebno se dotaknuo statusa hrvatskog naroda u Crnoj Gori.

„Odnos državnih institucija Crne Gore preko Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava krajnje je neprihvatljiv. Potvrđuje to i njihov odnos prema financiranju Hrvatskoga glasnika, našega krucijalnog projekta“, ustvrdio je Vičević.

Citirajući latinsku izreku „rari nantes in gurgite vasto“, naglasio je kako su na „uzburkanoj pučini“ jasni zaveslaji, odnosno koraci kojima se Hrvatsko građansko društvo i hrvatska zajednica u Crnoj Gori moraju kretati.

Vičević je uputio zahvalu Općini Kotor na kontinuiranoj pomoći te naglasio razumijevanje i iznimnu suradnju koje Hrvatsko građansko društvo ima sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

„Tripundanska večer znači zajedništvo, a našem društvu posebnu čast predstavlja večerašnja nazočnost članova hrvatskih bratovština Bokeljske mornarice, koji će sutra uveličati proslavu zaštitnika grada Kotora svetog Tripuna, sudjelujući u povijesnom balanju kola. Neka stihovi naše himne budu vječni cilj i želja svih nas – ‘a Bog će dat da veselo slijedit nas budu sinovi’“, poručio je Vičević.

Pokrovitelj Tripundanske večeri je Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Zvonko Milas, državni tajnik Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, zbog ranije preuzetih obveza nije bio u mogućnosti nazočiti svečanosti, ali je Hrvatskom građanskom društvu uputio čestitku na trudu i zalaganju da se održi ova vrijedna manifestacija.

„Iznimno nam je drago što provođenjem aktivnosti u spomen na svetoga Tripuna, zaštitnika grada Kotora, Kotorske biskupije i zaštitnika hrvatskoga naroda u Crnoj Gori, pridonosite očuvanju i razvoju hrvatske kulturne tradicije i prepoznatljivost Hrvata u Crnoj Gori“, napisao je Milas.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore 2003. godine, nakon više od šest desetljeća, obnovilo je ovaj tradicionalan bal, uz potporu Hrvatske radiotelevizije i Hrvatske gospodarske komore. Tripundanska večer prije Drugoga svjetskoga rata u čast svetog Tripuna organizirana je u Kotoru, u kulturnoj kavani „Dojmi“.

Poseban gost ovogodišnje Tripundanske večeri bio je **mons. Mladen Vukšić**, kotorski biskup, koji je uz molitvu blagoslovio prisutne, zaželjevši ugodno druženje.

Gosti na svečanom balu bili su **Veselko Grubišić**, veleposlanik Republike Hrvatske i izaslanik hrvatskog predsjednika, predsjednica Skupštine Općine Kotor **Maja Mršulja**, župan Dubrovačko-neretvanske županije **Nikola**

Dobroslavić, državni tajnik Ministarstva vanjskih i europskih poslova **Franjo Matušić**, generalna konzulica Republike Hrvatske **Jasminka Lončarević**, glavna administratorica Općine Kotor **Marina Bjelja**, zastupnik u Skupštini Crne Gore i predsjednik Hrvatske građanske inicijative **Adrijan Vuksanović**, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća **Zvonimir Deković**, predsjednik Bokeljske mornarice **Denis Vukašinović**, viceadmiral Bokeljske mornarice **Andro Radulović** i župnik **don Ante Dragobratović**.

Za glazbeni ugođaj pobrinuli su se „Fankulo Band“ iz Tivta i kotorska ženska klapa „Incanto“, dok je program vodio novinar **Sabrija Vulić**.

Održavanje Tripundanske večeri pomogli su Zračna luka Dubrovnik, Dubrovačko-neretvanska županija, Hrvatska građanska inicijativa, OTP banka Dubrovnik, Zajednica Talijana Crne Gore, Zajednica bokeljskih Hrvata, „Ledo“, Dom učenika i studenata „Spasić-Mašera“ Kotor, Turistička organizacija Općine Kotor i Hotel „Splendid“ ■

**ŽUPAN DOBROSLAVIĆ:
„OČEKUJEMO DA CRNOGORSKA DRŽAVA IMA ODGOVARAJUĆI ODNOS
PREMA HRVATSKOJ ZAJEDNICI“**

Nikola Dobroslavić, župan Dubrovačko-neretvanske županije, koji je i ranio dolazio na Tripundansku večer, zahvalio je predsjedniku Hrvatskoga građanskog društva **Mirku Vičeviću** na pozivu, naglasivši kako mu je zadovoljstvo što je dio ovako lijepe i svečane manifestacije.

„Zadovoljstvo je biti s našim sunarodnjacima u Crnoj Gori. Uvijek se rado odazovem. Živimo, naravno, u dvije države, ali dobro se razumijemo i pomažemo“, za Hrvatski glasnik rekao je Dobroslavić.

Govoreći o izazovima u odnosima dviju država, istaknuo je potrebu rješavanja određenih pitanja, poput neriješene granice na moru u Boki kotorskoj, statusa graničnog prijelaza i otvorenih pitanja u vezi s mornaričkim brodom „Jadran“.

„Smatram da ništa od toga nije nerješivo. Ključno je pronaći zajedničko rješenje uz dijalog ili, ako bude potrebno, putem međunarodnih arbitraža. Ne smijemo dopustiti da otvorena pitanja naruše odnose Hrvatske i Crne Gore. Na kraju krajeva, obje su zemlje saveznici u NATO-u, a Hrvatska snažno podupire Crnu Goru na putu prema Europskoj uniji i, zapravo, na istom smo putu“, naglasio je.

Dobroslavić je istaknuo i značaj očuvanja bogate kulturne i povijesne baštine Hrvata u Boki kotorskoj.

„Hrvati u Crnoj Gori igraju važnu ulogu u očuvanju baštine koja je dio kulturnog naslijeđa i današnje Crne Gore. Hrvatska vlada pruža potporu tim nastojanjima i to će činiti i u budućnosti. Važno je da Hrvati u Crnoj Gori održe svoj identitet i kulturu, stoga očekujemo da crnogorska država ima odgovarajući odnos prema hrvatskoj zajednici“, za Hrvatski glasnik zaključio je dubrovačko-neretvanski župan.

DRŽAVNI TAJNIK MATUŠIĆ O OČUVANJU HRVATSKE TRADICIJE U BOKI I OTVORENIM PITANJIMA S CRNOM GOROM

Državni tajnik Ministarstva vanjskih i europskih poslova **Franjo Matušić** istaknuo je za Hrvatski glasnik značaj očuvanja hrvatske tradicije u Boki kotorskoj i napredak u rješavanju otvorenih pitanja između Hrvatske i Crne Gore.

„Drago mi je vidjeti da se tradicija održava i da privlači sve veći broj sudionika. Raduje da će na proslavi svetog Tripuna Bokeljska mornarica biti osnažena, uz sudjelovanje bratovština iz Hrvatske. Proslave svetog Tripuna, zaštitnika Hrvata u Boki kotorskoj, svjedoče o stoljetnoj tradiciji, jednako kao što mi u Dubrovniku slavimo svetog Vlaha. To je dio identiteta hrvatskog naroda u Boki kotorskoj, stoga dajemo punu podršku Hrvatima ovdje, da njeguju tradiciju i održavaju običaje i u tom dijelu smo apsolutno zadovoljni i sretni da možemo vidjeti ovako ukupljanje i da će se to nastaviti u budućnosti“, naglasio je Matušić.

Kao državni tajnik i koordinator za otvorena pitanja između dviju zemalja, istaknuo je kako su nedavne bilateralne konzultacije Hrvatske i Crne Gore bile konstruktivne.

„Održali smo kvalitetan sastanak i vjerujem da je to dobar temelj za rješavanje otvorenih pitanja. U konačnici, cilj nam je ulazak Crne Gore u Europsku uniju, gdje ćemo ponovno biti zajedno. Znamo koji su ključni izazovi u odnosima Hrvatske i Crne Gore“, rekao je Matušić.

Na pitanje je li se razgovaralo o položaju hrvatske zajednice u Crnoj Gori, Matušić je potvrdno odgovorio, istaknuvši da je posebno bilo riječi o Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Naglasio je da se govorilo o mnogim otvorenim pitanjima.

„Moramo riješiti i pitanje granice, prije svega razgraničenja na moru, ali trebamo riješiti i neka druga pitanja kao što je obeštećenje logorašima, što je potvrđeno i odlukom Europskog suda za ljudska prava. Crnogorski premijer **Spajić** u pismu premijeru **Plenkoviću** naznačio je da je došlo vrijeme za rješavanje tih pitanja“, rekao je Matušić dodavši kako vjeruje da ta pitanja ne bi trebala opterećivati odnose Hrvatske i Crne Gore te da se nada pronalaženju rješenja na obostrano zadovoljstvo.

■ SUSRET VIČEVIĆA I DUBROVAČKO-NERETVANSKOG ŽUPANA DOBROSLAVIĆA

Predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore **Mirko Vičević** susreo se 4. veljače u Dubrovniku s **Nikolom Dobrosravićem**, županom Dubrovačko-neretvanske županije te pročelnicama **Žaklinom Marević** i **Jelenom Dadić Račić**. Sastanku je prisustvovao i **Krunoslav Težak**, povjerenik Hrvatskoga građanskog društva za Dubrovnik.

Na sastanku je istaknuta dugogodišnja suradnja i snažna potpora koju Hrvatsko građansko društvo dobiva od Dubrovačko-neretvanske županije. Također se govorilo o održavanju Tripundanske večeri, kojoj je 8. veljače nazočio župan Dobrosravić, a županija financijski potpomognula.

Vičević je predstavio županu aktivnosti i buduće planove Hrvatskoga građanskog društva, posebno se osvrnuvši na Hrvatski glasnik, koji izlazi gotovo četvrt stoljeća. Objasnio je s kojim izazovima se susreće hrvatski narod u Crnoj Gori te naveo neprihvatljiv odnos Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore prema hrvatskim udrugama.

Župan je naglasio kako je Dubrovačko-neretvanska županija i te kako svjesna izazovnog položaja hrvatskog naroda u Crnoj Gori te istaknuo kako će potpora Hrvatima Boke kotorske i ostatka Crne Gore ostati jedan od imperativa.

■ VUKSANOVIĆ I BOŽINOVIĆ O DRUŠTVENO-POLITIČKOJ SITUACIJI U CRNOJ GORI

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative i zastupnik u Skupštini Crne Gore **Adrijan Vuksanović** razgovarao je s potpredsjednikom Vlade Republike Hrvatske i ministrom unutarnjih poslova **Davorom Božinovićem**, koji je prisustvovao vanjskoj proslavi svetog Tripuna, zaštitnika Kotora i Kotorke biskupije.

Vuksanović je istaknuo zadovoljstvo što se nakon relativno kratkog vremena ponovno susreće s potpredsjednikom hrvatske vlade te je zahvalio Božinoviću na potpori Hrvatima u Crnoj Gori. On je istaknuo da je hrvatskoj zajednici važna prisutnost Hrvatske u Crnoj Gori i podsjetio je sugovornika na uspjehe Hrvatske građanske inicijative, koja snažno zastupa manjinska prava i bori se za europsku perspektivu Crne Gore. U svim tim nastojanjima intenzivna je pomoć Republike Hrvatske i njezinih institucija.

Božinović je naglasio da će Republika Hrvatska i dalje biti snažno uz Hrvate u Crnoj Gori i da je od posebne važnosti njezinoj vladi opstanak hrvatske zajednice. On je izrazio zadovoljstvo zbog svih prethodnih uspjeha brojčano malene, ali politički i kulturno značajne zajednice Hrvata.

Vuksanović i Božinović su razgovarali i o društveno-političkoj situaciji u Crnoj Gori, kao i integracijskom procesu.

■ ODANA POČAST POBIJENIM FRANJEVCIMA U ŠIROKOM BRIJEGU

Hrvatski predstavnici iz Crne Gore 6. veljače zapalili su svijeće i pomolili se pokraj franjevačkoga ratnog skloništa u Širokom Brijegu za pobijene franjevce. Dočekao ih je **fra Miljenko Stojić**, vicepostulator postupka mučeništva.

Počast ubijenim franjevcima odao je **Adrijan Vuksanović**, zastupnik u Skupštini Crne Gore i predsjednik Hrvatske građanske inicijative. Istaknuo je snažan dojam koji na njega ostavlja ovo mjesto stradanja te naglasio važnost širenja istine o mučeništvu fratara i drugih hrvatskih mučenika.

Podsjetio je na slične zločine u Kotorškoj biskupiji, gdje su također ubijeni svećenici, te istaknuo da je dužnost svih, osobito mlađih naraštaja, čuvati sjećanje na te žrtve.

„Hrvatski narod sazdan je na otкупiteljskoj žrtvi i fratara koji su ovdje mučki pobijeni, i blaženog kardinala Alojzija Stepinca, i blaženog Miroslava Bulešića, i drinskih mučenica, i svih znanih i neznanih koji su se žrtvovali za katoličku vjeru i podnijeli mučeništvo radi svoga hrvatskog imena. Zbog toga sam danas ovdje, da hodočastim, da se pomolim za širokobriješke fratre, da se pomolim za sebe, zajednicu, Hrvate u Crnoj Gori i diljem svijeta”, rekao je Adrijan Vuksanović.

Vicepostulator Stojić detaljno je opisao tragične događaje iz Drugog svjetskog rata i poraća.

■ MATICA HRVATSKA
PROSLAVILA 183. ROĐENDAN

Matica hrvatska svečanim programom 11. veljače proslavila je 183. godinu od osnutka. Ova iznimno značajna institucija utemeljena je 10. veljače 1842. godine.

Uz prigodan govor predsjednika Matice hrvatske **akademika Mire Gavrana**, predstavljena je monografija **Marija Jareba** „Hrvatski nacionalni simboli: Postanak, razvoj, uporaba i kontroverze“. O monografiji su govorili Maticin glavni urednik **Luka Šeput**, recenzent **Hrvoje Kekez** i autor Mario Jareb.

Knjiga povjesničara Marija Jareba sveobuhvatna je analitička studija povijesti hrvatskih grbova i zastava od njihova postanka do suvremenosti. Ova opsežna i bogato ilustrirana knjiga uvelike pridonosi boljem razumijevanju hrvatske povijesti u posljednjih pola tisućljeća, ali i spoznaji veza između propagande, emocija i njihovog utjecaja na nacionalni identitet.

U glazbenom dijelu programa nastupio je Akademski muški zbor Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu kojim je rukovodio **Josip degl' Ivello**. Program je moderirala **Jelena Šporčić Prtorić**.

Uz Dan Matice hrvatske ispred Male dvorane postavljena je prigodna izložba „Početci Matice hrvatske“. Autor ove izložbe je Stjepan Sučić, član Glavnog odbora.

■ HODOČASNICI IZ LOVREĆA
POKRAJ IMOTSKOG POSJETILI BAR

Pedesetak hodočasnika iz župe Lovreć pokraj Imotskog, predvođenih **fra Dinkom Bošnjakom**, posjetilo je 9. veljače Bar.

Nakon mise u konkatedrali sv. Petra uputili su se do kapele sv. Vida, gdje je pokopan njihov ugledni mještatin, **mons. Šimun Milinović**, barski nadbiskup (1835. - 1910.). Ondje su mu odali počast uz molitve i pjesme. Lovrećani su se nakon toga uputili u Stari Bar gdje su s velikim zanimanjem obišli brojne i vrijedne kulturno-povijesne spomenike ovoga grada.

Mons. Milinović imao je ključnu ulogu u obnovi Barske nadbiskupije nakon osmanskog ropstva te je pridonio Konkordatu između Svete Stolice i Crne Gore 1886., tiskanju Parčićeva glagoljskog misala 1894. godine te očuvanju duhovnog jedinstva u Ilirskom, kasnije Hrvatskom zavodu svetog Jeronima u Rimu.

U njegovu čast 2010. održani su znanstveni skupovi u Baru i Splitu, potvrđujući njegov značaj za Crnu Goru i hrvatski narod.

Posjet hodočasnika dodatno je učvrstio veze između župa Bar i Lovreć. Ovaj posjet organizacijski su, uz Župni ured Bar, pomogle i dvije domicilne udruge - Hrvatsko kulturno društvo „Sveti Jeronim“ i „Zupci Production“.

■ TREĆI „SUSRET PRIJATELJA“
U KOTORU

Koncert „Susret prijatelja 2025.“ održan je na terasi kafane „Dojmi“ uz nastupe Gradske muzike Kotor i KUD-a „Lovro Ježek“ iz Marije Bistrice.

Predsjednik UO Gradske muzike Kotor **Vladimir Begović** istaknuo je da je cilj manifestacije povezivanje puhačkih orkestara u regiji. Podsjetio je da Gradska muzika Kotor slavi 183. godine postojanja, dok je gostujući orkestar prošle godine obilježio 130. godišnjicu.

Koncert je otvorila Gradska muzika Kotor pod ravnanjem **Darija Krivokapića**, izvodeći koncertne marševe, uključujući „Dobrotu“ autora **Antuna Kopitovića**. Orkestar iz Hrvatske, pod vodstvom Roberta Homena, izveo je hitove sastava „Boney M“, „Modern Talking“, Elvise Prislija i Miše Kovača.

Na kraju su orkestri zajedno odsvirali „Splitske kale“, a predsjednici orkestara razmijenili poklone. Organizator koncerta bila je Gradska muzika Kotor, uz potporu Općine Kotor, Turističke organizacije općine Kotor i NVU „Karampana“.

Ovo je bio treći susret glazbenih prijatelja u Kotoru. Prošle godine u veljači organiziran je prvi susret u Kotoru, dok je drugi susret održan u rujnu u Mariji Bistrici. Inicijator tih koncerata i susreta je dirigent puhačkog orkestra KUD-a „Lovro Ježek“ **Robert Homen**, koji je rođen u Kotoru.

Nuncij Lingua: Neka sveti Vlaho nastavi nadahnjivati hrvatske pastire i vlasti

„Sveti Vlaho nakon svećeničkog, a zatim i biskupskog ređenja, nastavio je liječiti bolesne. Kao liječnik tijela po profesiji, postao je, po Isusovu primjeru, i liječnik srca i duša po svojem pozivu“

Tekst: Angelina Tadić (Dubrovačka biskupija)
Foto: Tea Kuzek Marević, Šime Zupčić, Radio Dux

Apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup **Giorgio Lingua** predvodio je središnje pontifikalno euharistijsko slavlje svetkovine sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovačke biskupije i grada Dubrovnika, u ponedjeljak 3. veljače ispred dubrovačke katedrale.

Na početku propovijedi apostolski nuncij naveo je riječi **sv. Ivana Pavla II.**, pape, upućene 29. travnja 2004. godine izaslanstvima Grada Dubrovnika i Dubrovačke biskupije

predvođenima tadašnjom gradonačelnicom **Dubravkom Šuicom** i tadašnjim biskupom **Želimirom Puljićem**, prigodom uručenja Povelje počasnoga građanina Grada Dubrovnika, koje govore o „drevnom i lijepom Dubrovniku, pravom biseru hrvatskog Jadrana, središtu tisućljetne kulture prožete katoličkom vjerom i obilježenom stalnom vjernošću Petrovim nasljednicima, čak i u vrlo teškim vremenima“.

Podsjetio je kako se taj dar počasnoga građanstva želio dodijeliti Svetom Ocu u znak sjećanja na njegov pastoralni pohod 6. lipnja 2003. godine, što je ujedno bilo i posljednje inozemno putovanje poljskoga pape. Na tome pastoralnom pohodu blaženom je proglašena „i jedna slavna kći zemlje Hrvatske“, **Marija od Propetog Isusa Petković**, rodnom iz Blata na Korčuli.

Nadbiskup Lingua dodao je tome i papine riječi: „Neka se to kulturno i vjersko naslijeđe i dalje razvija i raste u budućnosti, donoseći obilate plodove na dobrobit samog Dubrovnika i cijele hrvatske nacije.“

SV. VLAHO – LIJEČNIK

U nastavku propovijedi apostolski nuncij govorio je o liku svetoga Vlaha koji je bio liječnik i biskup. „Sveti Vlaho je svoje vjernike ljubio na konkretan način poput dobrog pastira, pomažući im duhovno kao biskup, ali i materijalno kao liječnik. Ono što je činio za života – a svjedočanstava o tome ima mnogo – nastavio je činiti i nakon smrti, štiteći, i čak liječeći, brojne vjernike koji su zazivali njegov zagovor“, ustvrdio je nuncij Lingua.

Spomenuo je kako je sv. Vlaho po profesiji bio liječnik te naglasio kako je on u jednom trenutku svojega života odlučio ostaviti sve – posao i imetak – kako bi slijedio

Krista. „Međutim, njegovo medicinsko znanje nije bilo zanemareno nakon posvećenja Bogu, štoviše, dodatno je osnaženo do te mjere da je danas, nakon toliko godina, teško reći jesu li izvanredna ozdravljenja koja mu se pripisuju rezultat njegove liječničke stručnosti ili čudeša koja je Bog činio po njemu“, ustvrdio je nadbiskup i dodao: „Volim misliti da kada nešto napustimo radi Boga, Gospodin nam to vraća umnoženo. Tako i talente koje smo primili na dar, a zatim ih ostavili kako bismo cijeli svoj život posvetili Bogu. Gospodin često dopušta da ih i dalje koristimo, ali ne više u službi nas samih, našega ugleda ili materijalnih interesa, već za dobrobit zajednice, na nesebičan način.“

O PROFESIJAMA I POZIVIMA – ZA DRUGE

Pri tome je skrenuo pozornost na sve one koji posvećuju svoje vrijeme i talente kako bi bližnjima činili dobro, osobito volonterstvom, a među njima one koji „riskirajući čak i vlastiti život, pružaju pomoć žrtvama ratova i prirodnih katastrofa: liječnike, medicinske sestre, vatrogasce i druge. To su ljudi koji svoju profesiju ne žive ponajprije za sebe ili da bi zaradili za život, već ponajviše za druge, za opće dobro! U protivnom ne bi bili spremni riskirati čak i vlastiti život“.

Razmišljajući o rečenici iz Evanđelja po Luku: „Dajte i dat će vam se“ (Lk 6,38), propovjednik je istaknuo kako se mnogo puta potvrđuje to Isusovo obećanje, osobito na onima koji ostave sve da bi ga slijedili.

„To jasno vidimo u primjeru svetog Vlaha koji je, nakon svećeničkog, a zatim i biskupskog ređenja, nastavio liječiti bolesne. Kao liječnik tijela po profesiji, postao je, po Isusovu primjeru, i liječnik srca i duša po svojem pozivu.“

„Kristova ljubav, koja je gorjela u njegovu srcu mladog liječnika, nikada se nije ugasila, ni nakon što je napustio svoj posao kako bi postao svećenik, ni nakon njegova povratka u Očevu kuću: ‘ni smrt ni život... ni sadašnjost ni budućnost’ ... neće nas moći rastaviti od Kristove ljubavi! Po svojim djelima u korist bolesnih sveti Vlaho je zapamćen kao čovjek ljubavi prema siromašnima i bolesnima“, rekao je.

DO KRAJA VJERAN KRISTOVOJ LJUBAVI

Nadalje je nadbiskup podsjetio na životni put sv. Vlaha koji je bio podrijetlom iz Armenije, a postao je biskup Sebaste, svojega rodnoga grada koji se danas nalazi na području Turske, te je mučen i ubijen 316. godine. Sv. Vlaho do kraja je „ostao vjeran onoj ljubavi koju je susreo i prolio je svoju krv za Krista, kao što je Krist učinio za njega. Ne

mareći za rastuće prijetnje upućene njemu, nije se bojao onih ‘koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti’“.

„Armenski narod je i danas vrlo odan biskupu Sebaste, njemu koji je od ‘sina svojega naroda’, po krvi, ‘postao otac’ svojega naroda, po vjeri“, ustvrdio je propovjednik te objasnio kako sv. Vlaho zajedno s kraljem, Grgurom Prosvjetiteljem, predstavlja korijene kršćanstva armenskoga naroda, prvog naroda koji je u cijelosti prihvatio kršćanstvo i koji je ostao vjeran onom duhu i onoj vjeri koju su mu oni prenijeli.

NEKA SV. VLAHO NASTAVI NADAHNJVATI HRVATSKE PASTIRE I VLASTI

Povezao je to s hrvatskim narodom i kao sličnost naveo to što je hrvatski narod tijekom stoljeća, unatoč nepovoljnim okolnostima, ostao vjeran svojim korijenima, počevši od trenutka kada je papa Ivan VIII. dana 7. lipnja 879. godine dao svoj blagoslov knezu Branimiru, priznajući Hrvatsku kao samostalnu državu. Oko 150 godina kasnije, 925. godine, točno prije 1100 godina, drugi papa, Ivan X., priznao je kneza Tomislava kao prvog kralja Hrvata na splitskoj sinodi.

„No vjernost se, kao što znamo, nikada ne smije uzimati zdravo za gotovo“, rekao je propovjednik i nastavio:

„Ako se ne obnavlja, postoji opasnost da se fosilizira i postane predmetom povijesnih studija, a ne više nadahnućem za odanost koja se uvijek ponovno obnavlja vlastitim korijenima.“

Apostolski nuncij zatim je poželio da sveti Vlaho nastavi nadahnjivati hrvatske pastire i vlasti „kako bi novim naraštajima znali prenositi one vrijednosti na kojima se temelji identitet naroda, i posebno one koji ispovijedaju kršćansku vjeru, da bi znali živom održavati onu ljubav Kristovu od koje nas ni smrt ni život, ni gospodstva ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni vlasti desnice ili lijevice, neće moći rastaviti“.

„Stoga, povjerimo svetom Vlahu Dubrovačku biskupiju i cijelu Hrvatsku“, poručio je.

DVIJE MOLBE PO ZAGOVORU SV. VLAHA

U jubilarnoj 2025. godini propovjednik je predložio dvije molitvene nakane po zagovoru svetoga Vlaho, a to su molba Gospodinu za jedinstvo svih vjernika u Kristu i molba za pastire Kristova stada.

„Prva je molba za jedinstvo svih vjernika u Kristu“, rekao je nadbiskup te objasnio: „Crkva koja je Tijelo Kristovo u sadašnjem vremenu, tijekom stoljeća je zadobila duboku ranu koja i nadalje krvari: podjelu među braćom koja

ispovijedaju istu vjeru. Neka nam sveti Vlaho pomogne pronaći lijek protiv virusa nejedinstva u Crkvi. To je sablazan čiju cijenu skupo plaćamo: kako da svijet vjeruje ako mi, koji govorimo i vjerujemo da smo otkupljeni Kristovom krvlju, ne samo da nismo ujedinjeni, nego se čak i međusobno sukobljavamo?“

Molbu je uputio riječima: „Oprosti nam, Gospodine, našu nevjeru, oprosti nam što smo rasparali i rastrgali onu tuniku koju ni vojnici koji su te razapeli nisu imali hrabrosti među sobom podijeliti!“

Druga molitvena nakana je da bi „pastiri stada, uvijek prvi bili vjerni ljubavi koja nas je dotakla“ i zbog koje su imali hrabrosti ostaviti sve i predati svoje živote služenju narodu i evanđelju. „Neka pastiri budu uzori stada, sposobni svojim primjerom potaknuti brojna i sveta zvanja za svećeništvo, redovnički život i kršćansku obitelj kako bi svatko dao svoj doprinos bratskijem društvu koje one posljednje stavlja u središte, štoviše, na prvo mjesto“, izmolio je nadbiskup.

Propovijed je zaključio riječima uglednoga počasnoga građanina Dubrovnika, sv. Ivana Pavla II., iz govora izaslanstvu koje mu je darovalo počasno građanstvo: „Nad Dubrovčanima i onima iz Dubrovačko-neretvanske županije, kao i nad svim Hrvatima, neka bdiju Presveta Majka Božja, (...) sveti Josip i sveti Vlaho. Bog blagoslovio Dubrovnik i svu hrvatsku zemlju.“

Dubrovački biskup **Roko Glasnović** na počeku je pozdravio predvoditelja slavlja i sve hodočasnike nade koji su svojim dolaskom željeli sa stanovnicima grada i biskupije proslaviti svetkovinu njihova zaštitnika.

„Uvijek nas raduje ovaj čudesno lijepi ‘dan ki dohodi nami jednom na godište’. Stoga smo zahvalni Gospodinu što možemo i danas biti zajedno i slaviti ovu euharistiju koja je središte života Crkve, te nas povezuje u mistično Tijelo Kristovo. Neka ovaj kruh života koji je s neba sišao za naše spasenje bude hrana našoj vjeri, kako bismo i mi mogli svima posvjedočiti bezuvjetnu Božju ljubav“, rekao je dubrovački biskup.

Koncelebranti na misi bili su: splitsko-makarski nadbiskup i metropolit **Zdenko Križić**, zadarski nadbiskup **Milan Zgrablić**, hvarski biskup **Ranko Vidović**, šibenski biskup **Tomislav Rogić** i bjelovarsko-križevački biskup **Vjekoslav Huzjak**. Iz susjedne Bosne i Hercegovine na Festu su stigli predsjednik Biskupske konferencije BiH nadbiskup vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata **mons. Tomo Vukšić**, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski **Petar Palić** i banjolučki biskup **Željko Majić**, iz Crne Gore novi kotorski biskup **Mladen Vukšić**, a iz Srbije njezin primas barski nadbiskup **Rrok Gjonlleshaj**. Suslavili su i dugogodišnji sudionici parčevih festa, sada umirovljeni (nad)biskupi **Marin Barišić**, **Ante**

Ivas, Ilija Janjić i **Želimir Puljić**, koji je predvodio trodnevlje svetog Vlaha.

Sudjelovao je također hercegovački i primorski episkop vladika **Dimitrije Rađenović** s dubrovačkim pravoslavnim svećenicima. Proslavi su se pridružili i predstavnici drugih religijskih zajednica. Sedamdesetak svećenika i redovnika sudjelovalo je na slavlju, stigli su i neki provincijalni poglavari, a festa nije festa bez rektora zborne crkve sv. Vlaha, generalnog vikara Dubrovačke biskupije **mons. Ivica Pervana**.

Pjevanje na misi predvodili su Mješoviti katedralni zbor (voditeljica **Petra Potrebica**), zbor Župe svetog Križa iz Gruža (voditeljica **Marija Brčić**) i zbor Župe Presvetog Spasitelja iz Mokošice (voditeljica **Diana Stanoš**) pod ravnanjem profesorice Potrebica i uz orguljsku pratnju **Marka Palčoka**. Pjevala se Hrvatska pučka misa **fr. Iva Perana**.

Misna čitanja čitali su ili otpjevali **Vanda Đanić**, **Marino Baule** i **Luka Šerić**, evanđelje je navijestio đakon Dubrovačke biskupije **don Mario Tošić**, molitvu vjernika čitali su učenici Biskupijske klasične gimnazije Ruđera Boškovića **Manuela Karač** i **Ivan Marušić**. Darove na misi prinijela je obitelj **Mateje** i **Antonija Čorka** s četvero djece.

Kao i svake godine na misi dubrovačkog zaštitnika sudjelovalo je i veliki broj redovnica iz različitih družbi te neke provincijalne poglavarice. Vjernici iz mnogih župa

HRVATI BOKE KOTORSKE NA FESTI SV. VLAHA

U povodu blagdana sv. Vlaho, hodočasnici iz Boke s **don Draženom Kraljićem**, župnikom Župe sv. Petra iz Bogdašića, nazočili su proslavi blagdana u Dubrovniku.

Procesiji je prisustvovalo više od 200 župa iz raznih krajeva svijeta.

Barjak Župe Bogdašići nosio je **Luka Kovačević** iz Herceg Novog, dok su barjake drugih župa nosili **Pre-drag Welfel** za Župu sv. Leopolda iz Herceg Novog, **Zvonko Perušina** za Župu sv. Ane iz Đurića i **Josip Bilafer** za Župu sv. Petra iz Bogdašića.

Konavljanin **Pero Przić** dočekao je bokeljske Hrvate te ih uputio u sve običaje koje ova festa baštini. **Don Siniša Jozić** i **don Pero Burečić** blagoslovlili su put hodočasnika iz Boke kotorske.

Posjet Dubrovniku organizirali su Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i Forum žena Hrvatske građanske inicijative.

došli su se pomoliti parcu, sudjelovati na središnjoj misi i grličati se. Barjaktari s barjacima i vjernicima u narodnim nošnjama uputili su se iz svojih župa još u ranim jutarnjim satima kako bi sudjelovali u tradicionalnoj cjelodnevnoj ceremoniji proslave. Ceremonijari na misi bili su đakon **don Marin Tošić** i bogoslov **Vladimir Karačić**, a da sve prođe lijepo i dostojanstveno brinuli su se i festanjuli Feste sv. Vlaho 2025. **Antun Regjo** i **Miho Deranja**, Bratovština festanjula sv. Vlaho i Bratstvo Presvetog Sakramenta.

Na misi sv. Vlaho sudjelovali su uzvanici iz društveno-političkog, kulturnog i javnog života, a među njima su bili izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora **Andro Krstulović Opara**, izaslanik predsjednika Vlade Repub-

like Hrvatske ministar **Branko Bačić**, ministrica kulture i medija **Nina Obuljen Koržinek**, ministar regionalnoga razvoja i EU fondova **Šime Erlić**, državni tajnici, župan Dubrovačko-neretvanske županije **Nikola Dobroslavić** i predsjednik Gradskog vijeća **Marko Potrebica**.

Hodočasnici su stigli sa svih područja Dubrovačke biskupije i iz drugih biskupija, a među njima su bili hodočasnici iz Šibenika, Jelse, Metkovića, Mostara, Tomislavgrada, Hrvati iz Gradišća, Austrije, Njemačke, hodočasnici Janjevci i Letničani, Hrvati iz Boke kotorske i mnogi drugi. Na Festi su sudjelovale i povijesne postrojbe iz raznih dijelova Hrvatske. Sve ih je prije mise pozdravio i dobrodošlicu im poželio rektor crkve sv. Vlaho mons. Pervan ■

ZASJAT ĆE PALACI, ANTIKE TARACE

U Kotoru sveti Tripun ima čak tri spomendana: 10. studenoga slavi se Mali Tripundan, 13. siječnja Prijenos svetih moći (Karike), a glavno svetkovanje događa se 3. veljače, za što postoji i posebno odobrenje pape Klementa VIII. iz 1594. jer je razdoblje nakon Tridentskoga sabora bilo iznimno osjetljivo te je zbog promjena u kalendaru bilo čak i prelazaka katolika na pravoslavlje

Tekst: dr. sc. Domagoj Vidović
Foto: Nikola Dončić

Ali sveti Vlaho samo im je maho...

Veljača je savršen mjesec da pod zastavom svetoga Vlaha obidemo mnoge kutke zemaljske kugle, pa se onda okrenemo dubrovačkome jugoistoku i zaplovimo prema kraju iz kojega potječe jedini papa hrvatske krvi **Siksto V.** (1521. – 1590.), u Zaljev hrvatskih svetaca iz kojega potječu sveti **Leopold Bogdan Mandić**, blaženici **Ozana Kotorska** i **Gracija Kotorski** te službenica Božja **Ana Marija Marović**. Ta dva bisera južnoga Jadrana ujedno povezuju Petilovrijenci, odnosno mučeništvo braće **Petra**, **Andrije** i **Lovre** iz obitelji **Zagurović**, koju su, po jednoj od inačica predaje, 840. isprva kamenovali, pa objesili Saraceni. Legenda kaže da su se trojica mučenika ukazala časnoj sestri, koja je sa svećenikom **Bonom** molila i radila u crkvi Gospe Žanjičke, te su od nje zaiskali da ih se pokopa u Kotoru po kršćanskome obredu. Međutim, kako su se kotorske gradske i crkvene vlasti na njihovu molbu dvaput oglušile te k tome javno izrugale časnu sestru i mučenike (pogađate, to je dubrovačka inačica predaje jer **Andrija Zmajević** takva postupanja Kotorana ne

spominje), mučenici su tijekom ukanja od časne sestre zatražili da se obrati dubrovačkomu svećenstvu. Tadašnji dubrovački nadbiskup **Vital** organizirao je da se moći mučenika sa Žanjice kriomice prenesu u crkvu svetoga Stjepana na Pustijerni unutar dubrovačkih zidina 1026. O štovanju se mučenika pisalo već u 12. stoljeću, a crkva se njima posvećena gradila 1363. – 1419. Na blagdan se Petilovrijenaca, 7. srpnja, na dan kad je prestala jedna od mnogobrojnih epidemija kuge, održavala procesija od katedrale do spomenute crkve više stoljeća, no zub vremena i česti potresi učinili su crkvu trošnom i opasnom za Dubrovčane, pa je 1801. porušena, a na njezinu je mjestu **Mato Sorkočević Nikolin** podignuo trokatnicu, koja i danas stoji na Placi. Od novca koji je Crkva dobila za gradilište i materijal izgrađen je mramorni oltar uz krstionicu u dubrovačkoj katedrali, a na oltarnoj su pali (kompoziciju je slike zamislio **Angelo Campanella**, a sliku izradio **Carmelo Reggio** 1812.) prikazani Petilovrijenci s mučeničkim palamama. Njihove su moći iz porušene crkve prenesene u dubrovačku katedralu.

U Boki im se spomen čuva u toponimu Sveti Lovrjenac kod Lepetana, po Šematizmu Kotorske biskupije iz 1910. biskup je **Franco Uccellini** podignuo 1901. crkvu posvećenu mučenicima u Krašićima, a dio se moći čuva u katedrali svetoga Tripuna.

Rasuta baština

Boka kotorska ujedno je kraj iznimne pomorske tradicije čiji je čuvar i danas Bokeljska mornarica, po predaji osnovana davne 809., a čiji statut potječe iz 1463. Nažalost, Boka kotorska je spletom povijesnih okolnosti postala jednim od svojevrsnih ostataka ostataka nekoć moćne i slavne Crvene Hrvatske. U njoj danas po službenome crnogorskom popisu iz 2023. živi manje od 4000 Hrvata. O katoličkoj ukorijenjenosti u tim mjestima tako blizim, a tako dalekim svjedoče toponimi kao što su *Sutomore* (< lat. *sancta Maria*; gradić nazvan po benediktinskom samostanu svete Marije od Ratca) ili *Spič* (usp. lat. *hospitium* 'konačište za putnike namjernike u samostanima'; općina je Spič inače po austrougarskome popisu iz 1910. bila najistočnija općina s katoličkom većinom u današnjoj Crnoj Gori, a većinu su Hrvati ondje sačuvali do polovice 20. stoljeća). O širenju, pak, pravoslavlja na negdašnja katolička područja svjedoče i dvooltarne crkve poput crkve svete Tekle u Sutomoru ili svete Petke u Šušanjju, ali i mnoge druge ne samo u crnogorskome priobalju, nego i u okolici Trebinja, Popovu i Podveležju. Uostalom, i crkvu je Gospe Žanjičke Srpska pravoslavna crkva 2001. Hrvatima katolicima otela, a i Petilovrijence se nastojalo prikazati kao pravoslavce iako se prijenos njihovih moći dogodio 1026., dakle 28 godina prije Crkvenoga raskola (uzmemo li u obzir predaju po kojoj su pali za križ za slavni 840., razmjeri se manipulacije samo povećavaju).

U tom kraju se ljudski živi i dolično umire

U medijima se Hrvate često prikazuje gotovo nedostojnima postojanja na zemaljskoj kugli i mnoga se ugledna pera upinju ne bi li dokazala kako nestanak Hrvata s lica Zemlje nitko neće ni zamijetiti, no upravo ih danas u velikoj mjeri opovrgava raseljena Boka, u kojoj, kako reče blaženi, a u hrvatskim srcima sveti **Alojzije Stepinac**, „svaki kamen govori hrvatski“. Čija li je bokeljska baština ako nije hrvatska i katolička, čiji su palaci, katedrale i crkve te umjetnine u njima, čiji su bokeljski ka-

petani i čija je bokeljska književnost ako nije hrvatska (od **Ljudevita Paskalića**, preko **Mara Dragovića** do **Frana Alfirevića** i **Viktora Vide**)? Nisu li odraz ranoga hrvatsko-romansko-ga sklada i ispražnjene stare gradske jezgre Budve, Bara i Ulcinja? Otkud biskupije u Ulcinju, Budvi, Baru i Risnu ako su katolici u Crvenoj Hrvatskoj bili tek nezatnom manjinom koja se nametnula „vizantinskomu pravoslavlju“? Nije li pomalo znakovito i to što se u posljednje vrijeme na hrvatsku i katoličku tradiciju danas pozivaju i najveći zatiratelji hrvatske baštine u naših istočnih morskih susjeda? Ako priznanje vlastite vri-

jednosti od onih koji su vas donekada zatirali, jer je u svakoga čovjeka upisana misao o ljepoti (čak je i strah od nje svojevrsno priznanje njezina postojanja), nije dostatno uvažnim hrvatskim perima, ne znam što jest. Uistinu, ako su ičim Hrvati zadužili svjetsku spomeničku baštinu, zadužili su je u današnjoj Crnoj Gori: jer nisu porušili ono što su zatekli, jer su se izvještali kao graditelji i pomorci te time dali osobni pečat tradiciji koju su baštinili te, na koncu, jer je mirno i dostojanstveno i danas čuvaju koliko god malobrojni bili. Kvantiteta ne podrazumijeva uvijek kvalitetu.

Godišnje ponavljenje svečanosti, koju smo spravni da svetkujemo

A Bokelji, poglavito Kotorani, ovih dana slave blagdan svetoga **Tripuna**. Kako su se sa susjedima Dubrovčanima vazda takmili, predaja kaže da i svetoga Tripuna slave kad i

Dubrovčani svetoga **Vla-**

ha samo da im ne

bi morali ići u

goste. O živo-

tu se svetoga

Tripuna (232.

– 250.) ne zna

previše. Rođen

je u Kampasadi,

u današnjoj Frigi-

ji. Rano je ostao

bez oca, pa ga je

odgajala mati **Euka-**

rija. Među istočnim

je kršćanima očuvana

predaja kako su kćer

rimskoga cara **Gordi-**

jana III. obuzeli zli

duhovi te su liječnici

utvrdili kako ju može

izliječiti samo mladić

imenom Tripun. Na-

kon dugotrajne po-

trage navodno su

pronašli dječaka koji je

čuvao guske. Dovedi su

ga u Rim, a on je na opće

čudjenje uspio izliječiti

carevu kćer. Oduševl-

jeni ga je car nagradio

velikim bogatstvom koje je

Tripun razdijelio siromašnima

te se vratio u svoje rodno mjesto

u kojemu je liječio ljude i životinje

te istjerivao demone. Kao sedam-

naestogodišnjaka ga je, tijekom

Decijevih progona kršćana, uhi-

tio upravitelj Niceje **Akvilin**. Na-

kon što se odbio odreći kršćanstva,

mučen je tri dana (po jednoj od ina-

čica predaje sa svetim **Respicijem**)

te mu je odrubljena glava. Tijekom

mučenja mu je navodno anđeo

donio krunu od dragoga kamena

okićenu cvijećem. Štovanje se svetoga Tripuna iz Frigije u 6. stoljeća prenijelo u Carigrad u koji su prenesene i njegove moći. U 10. se stoljeću štovanje svetoga Tripuna širi na Rim, južnu Italiju i Siciliju. Ondje je sveti Tripun zaštitnik sokolara i vrtlara (navodno je cjelokupnu pokrajinu Pulju oslobodio skakavaca, gusjenica i drugih nametnika), a utjecalo mu se i tijekom epidemija kuge. Štovanje se svetoga Tripuna na kršćanskome zapadu očuvalo samo među Talijanima i Hrvatima, dok je na kršćanskome Istoku spomenuti svetac mnogo omiljeniji. Sveti je Tripun tako suzaštitnikom Moskve. Čak je i u književnim djelima zabilježena predaja kako je sveti Tripun pomogao sokolaru **Ivana Groznoga** da pronađe careva omiljenoga sokola i tako mu spasio život. Bugari, Makedonci i Srbi u istočnoj Srbiji svetoga Tripuna (kojega Makedonci i Srbi zovu Trifunom, a Bugari Trifonom) slave kao zaštitnika vinogradara i vinara, za Tripundan obrezuju lozu, održavaju blagoslov polja te drže da se nakon Tripunova spomen-dana snijeg počinje topiti.

U kršćanskoj se ikonografiji Tripuna obično u katolika i dijela pravoslavaca prikazuje s kamenom i palmom (kao u Kotoru), a na Istoku kao mladoga vojnika s kopljem (vjerojatno zbog miješanja sa svetim Respicijem koji jest bio vojnik).

U Kotoru pak sveti Tripun ima čak tri spomendana: 10. studenoga slavi se Mali Tripundan, 13. siječnja Prijenos svetih moći (Karike), a glavno svetkovanje događa se 3. veljače (za što postoji i posebno odobrenje pape **Klementa VIII.** iz 1594. jer je razdoblje nakon Tridentskoga sabora 1545. – 1569. bilo iznimno osjetljivo te je zbog promjena u kalendaru bilo čak i prelazaka katolika na pravoslavlje). Navodno je moći svetoga Tripuna u Kotor donio **Andrija Saracen** (*Andrea Saracenis*), a prethodno je zaštitnikom biskupije bio sveti

Juraj. Na dijelu oltarske pregrade u prvotnoj crkvi svetoga Tripuna pronađen je natpis od 13. siječnja 809. koji svjedoči o tome da se sveti Tripun ove godine slavi 1216. put, a s tim se ne može mjeriti ni Dubrovnik! Na mjestu prvobitne crkve sv. Tripuna 1124. – 1166. podignuta je istoimena kotorska katedrala. Svetomu su Tripunu u Boki još posvećene crkve u Mrkovima na poluotoku Luštici (15. stoljeće) i u Morinju (15. stoljeće s dijelovima koji potječu iz druge polovice 13. ili 14. stoljeća; prethodno je bila posvećena svetoj Barbari, o čemu svjedoči i ime obližnjega potoka *Sutvara* ‘sancta Varvara’, čije je ime dalmatsko, zapadnokršćansko). Izvan Boke jedina se meni poznata katolička crkva na hrvatskome ozemlju posvećena sv. Tripunu nalazi u Ogarićima u Rijeci dubrovačkoj, između Komolca i Rožata (izgrađena je 1272.), katolička je vjerojatno bila crkva svetoga Tripuna u Uskoplju u Trebinjskoj šumi (Općina Ravno u istočnoj Hercegovini), a zavjetna kapelica svetoga Tripuna nalazi se na Drijenu (neumsko zaleđe), posvojbinu **Krmeka**, obitelji kojoj je sveti Tripun obiteljski zaštitnik.

Lijepo ime Tripo, Tripo, Bog ga živio

Temeljni je lik svetačkoga imena *Tripun* na hrvatskome povijesnom području zabilježen veoma rano. Već ga od 11. stoljeća nahodimo ne samo u Kotoru i Dubrovniku, nego i u Splitu. Veoma su rano zabilježeni i likovi *Tripče* (već 1167. u Zadru, a od 1333. u Kotoru), *Tripe* (1270. u Kotoru, 1324. u Ulcinju, 1356. u Dubrovniku i 1369. u Baru), *Tripko* (Dubrovnik 1348., Kotor 1437.), *Tripo* (Kotor, 1313.), *Tripac* (Kotor, 1330.), *Tripača* (Kotor 1334.), *Tripokan* (Kotor 1334.) i *Tripuša* (Kotor 14. stoljeće). Hipokoristični lik *Triša* okamenjen je pak u istoizvučnome prezimenu u Zatonu kod Dubrovnika. Da je navedeno ime pri-

lagođeno hrvatskomu jeziku veoma rano, potvrđuje činjenica da je grčki glas *f* zamijenjen slavenskim glasom *p* jer u doba prilagodbe toga imena Hrvati (i Slaveni općenito) u svojem glasovnom sustavu nisu imali glas *f*. Likovi se s glasom *f* među Hrvatima pojavljuju tek od 14. stoljeća, primjerice *Trifon* (1372. na Rabu), *Trife* (14. stoljeće u Bosni) i *Trifun* (koncem 16. stoljeća na Braču; nosio ga je dograditelj zvonika trogirске katedrale, Pučišćanin **Trifun Bokanić**). U srpskoj su antroponimiji osobna imena *Tripun* i *Tripac* zabilježena u 14. stoljeću na Kosovu, a glasovita srpska antroponomastičarka **Milica Grković** tvrdi da se „s obzirom na njegovu učestalost u primorskim gradovima, s pravom može reći da je u raško zaleđe došlo odatle”. Među Srbima su (uz učeno ime *Trifun*) mnogo češća osobna imena u kojima je *f* zamijenjeno s *v* (npr. *Trivo*, *Trivundža*, *Trivun*), poglavito među ličkim Srbima, ali i nešto rjeđe među Hrvatima (npr. u ličkome selu Bilaj). Upravo se i na primjeru odraza svetačkoga imena *Tripun* vidi uobičajena zamjena teza: veoma staro hrvatsko ime potvrđeno od najranijih razdoblja hrvatske pismenosti susjedi odluče posvojiti, a nakon što su ga posvojili, Hrvatima tumače da je to odraz njihova utjecaja dok istodobno hrvatski uglednici one koji upućuju na neopravdanost takva gledišta optužuju za nacionalizam. Osobno je ime *Tripun* do danas (iako ga nosi tek nekoliko osoba) ušćevano samo u Hrvata, uglavnom podrijetlom iz Boke. Napomenimo i da se antroponimna osnova *Trip-* veoma često ukrštava s apelativom *tripe* ‘ljudska ili životinjska utroba’ kojom su motivirani mnogobrojni nadimci kojima se označuju ugodno popunjene osobe, tako da bismo barem dio nositelja prezimena Tripković mogli prevesti u Debeljake ili Debeljuhe. Ako smo svjesni te činjenice, ne možemo biti posve sigurni

je li osobno ime *Tripun* zabilježeno u Vrbniku na Krku 1643. nadimačkoga postanja ili mu je izvor jedna od inačica osobnoga imena *Tripun*. Na koncu dometnimo da se osobno ime *Tripun* dovodi u svezu s grčkim imenom *Trýphōn* koje se povezuje s grčkom riječju *tryphé* ‘plemenitost’.

Nikad ti ne bih mogao reći Zbogom, zemljo neizrecive ljepote

Pa iako sam Boku pohodio sad već mnogo puta, dvije me slike povezane s njom prate čitav život. Spominjem se očevih priča o starim Bokeljama s kojima se susretao ujesen kad bi u Zaljevu hrvatskih svetaca prodavao mandarine. Za razliku od drugih trgovaca on nije pamtio zarađene srebrnjake, spominjao se tek tih starih žena koje su se bojale razdoblja kad *iza slavlja opet dođu noći duge*, koje su ga mitalile *mjendulima* i rogačem samo da ne ode, plača tih starih žena kad su ostajale same u zatočeništvu svojih *palaca* i slavne prošlosti, gotovo kao muzejski izložci, daleko od najdražih u tome kraju gdje Viktor Vida i neki njegov Palunko *ne znaju gdje se rađa nebo i kad se mračí more*, u kojemu je svaki grad na *slatku umoru*. Došavši u Kotor jednoga proljeća u kasno popodne i dočekavši u njemu večer, kad *svjetiljke se pale i vode tmaste dobiju prelive ko svila*, oćutjeh i sam *tužno veselje duše, miris starine u sobama* i oćnoć Boke. Prisjetih se tada predaje o tome kako je sveti Tripun glavom i bradom izazvao oluju kako bi mu kosti počivale u Kotoru, u gradu u kojemu se *dolično umire*, ali i *ljudski živi*. Pa ako ga je sveti Tripun odabrao i ako ga štiti, vjetar će morati ponovno *nositi naše lađe*. Prenuh se kad negdje u pozadini začuh glas iz kafića. Netko se kladio na Boca Juniorese, mlade Bokelje. Je li bio uspješan? ■

In memoriam

prof. dr. Milenko Pasinović

(1937. - 2024.)

U Kotoru je preminuo istaknuti sveučilišni profesor i turizmolog dr. Milenko Pasinović.

Osnovnu i srednju školu završio je u rodnom Kotoru, a Prirodno-matematički fakultet u Beogradu 1959. godine. Poslijediplomski studij iz turizma završio je 1972., a doktorirao 1977. godine.

Radio je kao profesor i ravnatelj Pomorske škole u Kotoru do 1977., zatim na Višoj pomorskoj školi i Institutu za pomorstvo i turizam. Bio je viši znanstveni suradnik i znanstveni savjetnik na Institutu za društveno-ekonomska istraživanja u Podgorici. Obavljao je brojne funkcije, uključujući funkciju prorektora i predsjednika Skupštine Sveučilišta, predsjednika Turističkog saveza Crne Gore, kao i pomoćnika predstavnika u Predstavništvu Turističkog saveza Jugoslavije u Rimu. Bio je direktor Općinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kotoru i Općinskog zavoda za planiranje i statistiku u Kotoru.

Autor je triju sveučilišnih udžbenika, nekoliko monografija i studija, te 95 znanstvenih radova. Rukovodio je upisom područja Kotora na Svjetsku prirodnu i kulturnu baštinu UNESCO-a te projektom Razvoj i zaštita morskog dobra Crne Gore.

Nosilac je Povelje Jonathan 2000. godine koju dodjeljuje Savjet Europe za zasluge u turizmu, kao i nekoliko domaćih nagrada i priznanja.

In memoriam

Đuro Vlahović

(1948. - 2025.)

U Tivtu je u 77. godini preminuo Đuro Vlahović.

Vlahović je svojim angažmanom i predanošću dao značajan doprinos hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori. Njegov rad ostavio je trajan trag, a njegovo sudjelovanje u mnogim projektima zaslužuje priznanje i zahvalnost.

Jedan od važnih doprinosa bilo je sudjelovanje u obnovi Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi, gdje je svojim trudom i znanjem pomogao osigurati prostor za kulturna okupljanja i razvoj. Njegova predanost očuvanju kulturnih vrijednosti bila je prepoznatljiva.

Imao je značajnu ulogu u početku rada Radija Dux, gdje je svojim tehničkim znanjem i iskustvom pridonio uspostavljanju ovoga važnog medija za hrvatsku zajednicu.

Vlahović također ima snažan utjecaj na mažoretski pokret u Crnoj Gori. Obnašao je funkciju predsjednika Saveza mažoretkinja Crne Gore, a bio je i međunarodni sudac u natjecanju mažoretkinja.

Njegova posvećenost i rad ostavili su trag u životima mnogih koji su s njim surađivali. Njegovo nasljeđe ostat će prisutno u široj društvenoj zajednici.

GODINA USPJEHA I PLANOVA ZA BUDUĆNOST

Za budućnost Bokeljske mornarice važno pitanje predstavlja redefiniranje njezinoga pravnog statusa

Tekst: Nikola Dončić

Foto: Nikola Dončić, Boka News

U koncertnoj dvorani Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ 13. siječnja održana je Svečana akademija

Bokeljske mornarice Kotor na kojoj su bili prisutni članovi ove drevne bratovštine pomoraca, ugledni uzvanici i građani Kotora.

Program je započeo minutom šutnje za stradale na Cetinju i nedavno preminule članove Mornarice, **prof. dr. Milenka Pasinovića i Mata Pilastra.**

Denis Vukašinić, predsjednik Bokeljske mornarice, osvrnuo se na aktivnosti u protekloj godini i iznio planove za budućnost.

„U prethodnom razdoblju održani su svi nastupi Mornarice predviđeni statutom. Posebno bih istaknuo vanjsku proslavu Tripundanskih svečanosti, gdje je nastupio rekordan broj članova – 104 člana pod oružjem i više od 20 ženskih članica. Također, nezaboravno je bilo izvođenje kola svetog Tripuna uz četiri gradske muzike: iz Kotora, Tivta, Šibenika i Marije Bistrice. Oduševljenje prisutnih građana i hodočasnika posvjedočilo je o snazi i značaju naše tradicije“, istaknuo je Vukašinić.

Jedan od ključnih događaja za Mornaricu bilo je i formalno uručenje UNESCO-ve povelje na susretu s

predstavnicima Ministarstva kulture i medija i Općine Kotor 26. lipnja. Također, 7. listopada Mornarica je imala čast da u svečanom špaliru dočeka osam predsjednika država regije i lidere procesa „Brdo-Brijuni“ te odigra tradicionalno kolo, dok je 6. prosinca ugostila visoke predstavnike Savjeta ministara kulture Jugoistočne Europe.

Za budućnost Bokeljske mornarice važno pitanje predstavlja redefiniranje njezinoga pravnog statusa. Vukašinić je istaknuo da trenutni zakon o nevladinim organizacijama ne prepoznaje specifičnost memorijalnih organizacija poput Bokeljske mornarice Kotor, što otežava njezin rad.

„Zbog toga je izrađen nacrt posebnog zakona – Lex specialis, kojim se

predviđa jača institucionalna podrška i formalno vraćanje podružnica Tivta i Herceg Novog pod okrilje glavne organizacije. Ovaj nacrt već je predstavljen nadležnim tijelima i očekujemo njegovo usvajanje u Skupštini Crne Gore“, naglasio je Vukašinić.

U protekloj godini Mornarica je nastavila s pomlađivanjem članstva. Primljeno je 40 novih članova, a povećano je i zanimanje mladih za učlanjenje. Istodobno, nastavljeni su napori na obnovi odora i oružja. Zahvaljujući donaciji Ministarstva kulture i medija u iznosu od 45 tisuća eura, kupljeno je 18 kompleta montura i 15 replika tradicionalnih starinskih pušaka. Dodatno, od sredstava Općine Kotor i Turističke organizacije Općine Kotor nabavljeno je 90 pari obuće, šest ječermi, četiri čemera s

bokeljskim vezom i drugi elementi tradicionalne uniforme. Istaknuti član Bokeljske mornarice **Slavko Dabinović** poklonio je komplet monturu za mornara.

Vukašinović je naglasio da je restauracija kulturno zaštićenoga trofejnog oružja u tijeku. Pet puška „Šaralija“ već je preuzeto na konzervaciju, a planirana je obnova preostalih primjeraka.

Posebno značajan korak ka jačanju veza predstavlja potpisivanje sporazuma o suradnji s hrvatskim bratovštinama Bokeljske mornarice iz Zagreba, Pule, Rijeke i Splita. Time su prevladane nesuglasice iz prethodnih godina i otvoreno novo poglavlje zajedničkog rada na očuvanju bogate tradicije i kulture.

„Protekla godina bila je iznimno dinamična i plodonosna za našu Mornaricu. Postigli smo značajne rezultate, a pred nama su novi izazovi.

Naš cilj ostaje isti – očuvanje i promocija tradicije koja traje više od 12 stoljeća“, zaključio je Vukašinović.

Predsjednik Vukašinović uručio je zahvalnice Samostalnom sindikatu radnika u pomorskom brodarstvu i transportu Crne Gore, Resursnom centru za sluh i govor „Dr. Peruta Ivanović“, Ministarstvu kulture i medija i Mjesnoj muzici Đenovići.

Svečanoj akademiji prisustvovali su uz ostale **mons. Mladen Vukšić**, kotorski biskup, generalna konzulica Republike Hrvatske u Crnoj Gori **Jasminka Lončarević**, kancelar Kotorske biskupije **don Robert Tonsati**, **don Ante Dragobratović**, glavna administratorica Općine Kotor **Marina Bijelja**, općinska tajnica za urbanizam, stanovanje i uređenje prostora **Jelena Franović**, direktor Turističke organizacije Općine Kotor **Jovan Ristić** te u ime Ministarstva kulture i medija **Gordana Franović**.

Na akademiji arhitekta **Aleksandar Dender** predstavio je istraživački rad „Kotor i njegove misterije“, u kojem se bavi nerazjašnjenim pitanjima podrijetla i povijesti Kotora, kao i datumom osnivanja Bokeljske mornarice.

Program Svečane akademije upotpunili su nastupi Zbora sv. Tripuna i Gradskog zbora „Jadran“ iz Tivta. Pjesmu „Sveti Tripun“, koju je napisao **Antun Sbutega**, recitirao je mali admiral **Josip Vukašinović**, dok je admiral **Mirko Vičević** rekao da je za novog malog admirala izabran **Matija Joškov Radimiri**. Program akademije vodila je **Slađana Vučetić**.

Nakon svečane akademije rukovodstvo, admiralat i mornari Bokeljske mornarice Kotor prisustvovali su misi u katedrali sv. Tripuna, proslavljajući Karike ■

KARIKE: „ZABORAV JE NAJVEĆI NEPRIJATELJ ČOVJEKA“

Kotorska biskupija 13. siječnja slavi dan prijenosa relikvija svetog Tripuna iz Carigrada u Kotor. Za ovu svečanu misu udomaćen je naziv Karike, koji potječe od talijanske riječi „incaricare“, što znači zadužiti. Od 15. stoljeća na ovaj dan bira se mali admiral Bokeljske mornarice.

Kotorski biskup Mladen Vukšić u propovijedi se prisjetio grčkog filozofa Aristotela, koji je rekao da je zaborav najveći neprijatelj čovjeka.

„On je znao da je u to vrijeme, a živio je u četvrtom stoljeću prije Krista, zaborav bio velika opasnost. Svjestan je bio da su mnoge vrijedne i važne stvari u opasnosti da se izgube. Vrijedno i važno onda se zamjenjuje nečim nebitnim i nevažnim, odnosno banalnim. Stoga nije čudno što se za naše

suvremeno vrijeme kaže da smo u vremenu kada se nebitno, banalno i nevažno toliko uzdiže. A ono zapravo ne donosi nimalo dobra čovjeku“, rekao je mons. Vukšić.

Danas se, 13. siječnja, naglasio je, prisjećamo kako zemni ostaci svetog Tripuna borave u našoj katedrali.

„Sveci su bili ljudi poput nas, ali su u životnoj zbrci pronašli smisao i svrhu, odbacujući sve što ih udaljava od Boga. Sveti Tripun nije bio kršćanin samo izvana, već cijelim svojim bićem. Nije se bojao smrti jer je znao da je Krist pobijedio smrt. Neka i nama njegov zagovor pomogne da budemo istinski kršćani, da vjeru živimo i njome kročimo prema kraljevstvu Božjem“, zaključio je kotorski biskup.

„NEVRIJEME STVARA VRIJEME“

Crnogorska umjetnica Ana Lompar izložbom grafika iskazala je poštovanje prema svetom Tripunu te kulturnom i duhovnom identitetu grada Kotora

Tekst: Nikola Dončić
Foto: Haris Mekić

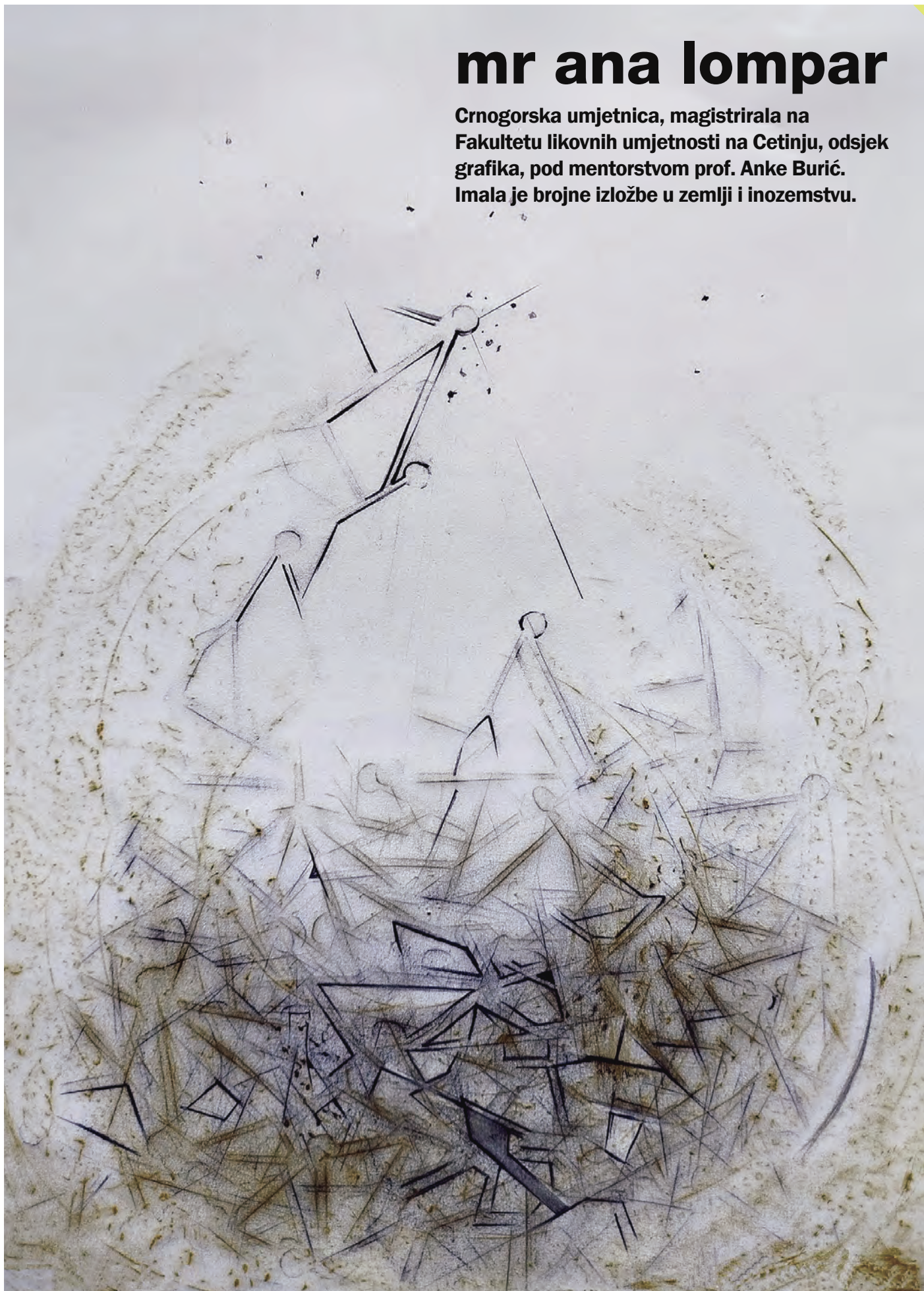
Izložba grafika crnogorske umjetnice **mr. Ane Lompar** pod nazivom „Nevrijeme stvara vrijeme“, u sklopu proslave Tripundanskih svečanosti, otvorena je 30. siječnja u galeriji Pomorskog muzeja Crne Gore.

Organizator izložbe je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora, koje svojim dugogodišnjim djelovanjem aktivno pridonosi kulturnoj razmjeni i njegovanju zajedničkog nasljeđa crnogorskog i hrvatskog naroda.

mr ana lompar

Crnogorska umjetnica, magistrirala na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, odsjek grafika, pod mentorstvom prof. Anke Burić. Imala je brojne izložbe u zemlji i inozemstvu.

Mr. Maja Uskoković, direktorica Pomorskog muzeja, istaknula je u svom obraćanju uspješnu suradnju s Hrvatskim građanskim društvom te izrazila zadovoljstvo što je muzejska galerija domaćin ovoga značajnog postava, naglasivši važnost ovakvih događaja za kulturni život Kotora.

Dobrodošlicu prisutnima poželjela je i **Danijela Petrović Jablan**, članica Upravnog odbora Hrvatskoga građanskog društva, koja je naglasila značaj umjetnosti u sagledavanju prošlosti i povezivanju sa sadašnjošću, podsjetivši na bogatu tradiciju proslave svetog Tripuna u Kotoru.

„Danas imamo čast zaroniti u svijet umjetnosti koji nam omogućuje sagledavanje stvarnosti kroz prikaz prošlih vremena. Predanje kaže da je, nakon što je tijelo svetog Tripuna nošeno s broda na obalu, uz druge manifestacije i oduševljenje Kotorana ovim događajem, zaigrano kolo i zapjevane melodije u čast sveca. Tada je aklamacijom cijelog naroda grada proglašen glavnim zaštitnikom. Najstariji zapis o obredu slavljenja svetog Tripuna je gradska odluka iz 1417. godine, koja propisuje obvezu darivanja voštanih svijeća i sudjelovanja u procesijama u povodu nošenja svete glave svetog mučenika

za rektora, vijećnike, suce i druge predstavnike plemstva“, rekla je Petrović Jablan.

Ana Lompar renomirana je crnogorska grafičarka, koja je diplomirala na Fakultetu likovnih umjetnosti na Cetinju, gdje je kasnije i magistrirala. Njezin rad karakterizira istraživanje suvremene grafike, apstraktnih formi i simbolicke prirode.

Ovom izložbom umjetnica je predstavila desetak grafičkih otisaka većeg formata, rađenih kombiniranim grafičkim tehnikama, koje reflektiraju njezinu posvećenost likovnom izrazu i temama inspiriranim povijesnim kontekstom Kotora.

„Svaka od ovih umjetnina nosi svoj jedinstveni pečat i priču koju sam željela podijeliti s vama. Moj cilj je bio da povežem prepoznatljivost ‘likovne riječi’ s temom izložbe i uz grafički izražaj iskažem poštovanje prema svetinji koja više od 1.210 godina u Kotoru zauzima važno mjesto u kulturnom i duhovnom identitetu grada“, rekla je Lompar za Hrvatski glasnik.

Istaknula je izazove u radu na grafičkim tehnikama i prilagođavanju motiva inspiriranih legendom o svetom Tripunu, koristeći suptilnu koloristiku i precizne linijske strukture kako bi dočarala atmosferu vremena i tradicije.

„Likovnim izrazom usredotočila sam se na sami uzrok pristajanja relikvijata u Kotoru pa tako i naslov upućuje na ovaj povijesni događaj vremenskog usklađivanja na koji je utjecala i priroda. Nevrijeme koje je skrenulo posadu s tijelom svetog Tripuna upravo je izgradilo vrijeme koje je Kotoru dalo povijesni i kulturni karakter prepoznatljiv na svjetskoj mapi, ali i istaknulo kotorski građanski sklad u očuvanju i međusobnom poštovanju. Moje težnje bile su da povežem prepoznatljivost ‘likovne riječi’ i same teme, te da taj sklad bude odgovor na pitanje o mogućnostima koje nudi sama likovna prezentacija. Smatram da sam svojim likovnim izrazom odala poštovanje i iskazala pijetet prema svetinji koja je više od 1.210 godina u Kotoru poštovana. Prilagodila sam svoj osobni likovni iskaz s tim pojmom duhovnog poštovanja“, rekla je Lompar te istaknula kako se nada da je u tome i uspjela najviše zbog, posebno naglašava, poštovanja Kotorske biskupije i povjerenja koje joj je iskazano.

Lompar je prije ove izložbe sudjelovala na 51. likovnoj koloniji u Karlovcu, organiziranoj za štíćenike Doma za nezbrinutu djecu „Vladimir Nazor“. Podijelila je emotivno iskustvo rada s djecom i mladima bez roditeljske brige, istaknuvši značaj likovne umjetnosti u njihovu razvoju.

„Zanimanje za moje likovno predstavljanje u Pomorskom muzeju u Kotoru proizašlo je iz dobročinstva jednoga velikog čovjeka i ličnosti koja je obilježila ne samo povijest sporta u Crnoj Gori, već i povijest dobrih odnosa crnogorskog i hrvatskog naroda, gospodina **Mirka Vičevića**“, naglasila je Lompar.

Umjetnica je u Karlovcu imala priliku pridonijeti kulturnoj integraciji i umjetničkoj edukaciji djece, što je dodatno obogatilo njezin umjetnički izraz i senzibilitet. Ova suradnja, istaknula je Lompar, primjer je kulturnog mosta koji povezuje različite zajednice uz umjetnost i humanitarni rad.

„Neka ova izložba bude podsjetnik na moć svetog Tripuna i moć umjetnosti da mijenjaju, nadahnjuju i ujedinjuju“, poručila je na kraju Danijela Petrović Jablan.

Otvorenju izložbe, uz kulturne stvaratelje i poštovatelje likovne umjetnosti, prisustvovali su **mons. Mladen Vukšić**, kotorski biskup i **don Robert Tonsati**, kancelar Kotorske biskupije.

Izložbu „Nevrijeme stvara vrijeme“, koju je publika imala priliku vidjeti do 10. veljače, financijski je potpomogao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske ■

DESETLJEĆA POSVEĆENOSTI ZAVIČAJNOJ BOKI KOTORSKOJ

„Imaginativan i vrlo kreativan, opus komornih kolaža Željka Brguljana važan je segment hrvatske suvremene umjetničke scene“

Tekst: Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“ Zagreb
Foto: Vid Barac, Stanko Vrtovec, Ivan Petrović

U Zagrebu je 27. studenoga 2024. godine u Napretkovu kulturnome centru predstavljena nova knjiga o umjetničkom radu **Željka Brguljana**, u organizaciji zagrebačke bratovštine Bokeljska mornarica 809. U nazočnosti **Mirjane Piskulić**, načelnice Sektora za međunarodnu kulturnu suradnju i europske poslove Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, **Marije Mesnjak**, voditeljice Službe za projekte i programe hrvatske nacionalne manjine, **Lucije Simunić** iz Središnjega državnog ure-

da za Hrvate izvan Republike Hrvatske, **Zorana Jankovića**, otpravnika poslova Crne Gore u Republici Hrvatskoj, **Bojana Radulovića**, tajnika Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i predsjednika Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, **Alije Šukurice**, predsjednika Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, **Mitje Lamuta**, predsjednika Društva slovensko-hrvatskoga prijateljstva, na predstavljanju monografije bili su prisutni i mnogobrojni iz javnog i kulturnog života,

članovi Bratovštine, prijatelji i Brguljanovi učenici koji su svojim dolaskom iskazali iskrenu potporu svome dragom profesoru. O Željkovu životnom putu i umjetničkom radu govorili su **Timor Šatara**, predsjednik Bratovštine te povjesničari umjetnosti i doktori znanosti **Ivana Mance Čipek** i **Enes Quien**.

Predsjednik Bratovštine Timor Šatara ukratko je iznio Brguljanov životni put od rodnog kraja do životnog ostvarenja kao umjetnika, profesora, istraživača i pisca. Šatara je istaknuo da su duboki obiteljski korijeni te djetinjstvo i mladost provedeni u Boki formirali Brguljanovu ljubav i odanost zavičaju, koja se već desetljećima manifestira u istraživanju i pisanju o baštinskim temama, kao i u prezentiranju kulturno-povijesne baštine Boke kotorske, a također tome pridonosi i svojim umjetničkim radom budući da je u svoja likovna djela unio sam duh Boke.

Željko je pohađao osnovnu školu u zavičajnom Prčanju, a srednju školu matematičkog smjera u rodnom Kotoru. Nakon katastrofalnog potresa koji je pogodio Boku te nakon odsluženja vojnog roka, došao je na studij u Zagreb. Diplomirao je na Fakultetu strojarstva i brodogradnje, kao stipendist Končara radio kraće vrijeme u tvornici na razvoju tehnologije, a zatim je nakon stečaja tvrtke na Filozofskom fakultetu položio pedagošku skupinu predmeta i nastavio rad u obrazovanju, kao nastavnik u srednjim školama, i tako već više od tri desetljeća.

Iako mu specifični životni put s mnogim teškoćama nije dopustio da postigne željenu profesiju, on je svoje interese velikim radom i odricanjem uspio realizirati u slobodnom vremenu – nastavkom svakodnevnog rada nakon inženjerske i nastavničke djelatnosti, posebno intenzivno tijekom vikenda, praznika i školskih ferija. Svoje paralelne interese razvio je do profesionalnog nivoa – kako istraživačko-publicističku tako i umjetničku djelatnost. Takvim predanim radom, vrijednim svakog poštovanja, dao je i daje velik doprinos zavičaju, bokeljskoj zajednici, ali i hrvatskoj i crnogorskoj kulturi.

U sklopu stručno-znanstvenog rada, Željko Brguljan objavljuje teme iz kulturne baštine, posebno istražuje maritimno slikarstvo i pomorski ex voto. Uz više od stotinu stručnih i znanstvenih članaka, objavio je oko petnaest knjiga, među kojima su mnoge izvrsno ocijenili eminentni stručnjaci ili su pak nagrađene, sve do prošlogodišnje znanstvene monografije i kulturološke studije „Crkva sv. Ivana u sakralnoj baštini Prčanja“, nagrađenoj Zlatnom poveljom Matice hrvatske, za koju je **Marija Mihaliček** na njezinu nedavnom predstavljanju istaknula da je to jedna u nizu Željkovih knjiga o Prčanju i Boki koje potvrđuju da se identitet Hrvata Boke i njihova baština objavljuje istinom, argumentima iz arhivskih izvora, terenskih istraživanja i literature te dodala da „njegov zavičaj, Prčanj i Boka, imaju u Željku Brguljanu istinskog

čuvara duha i tradicije i promotora njihova povijesnog i kulturnog nasljeđa, a istodobno hrvatska i crnogorska historiografija pouzdanog autora kojega poštuje i hrvatska znanost i crnogorska nauka“.

Dalje je Šatara govorio o Brguljanu kao autoru stručno-znanstvenih izdanja, kao stručnom suradniku na značajnim izdanjima drugih autora (**I. Zidić, B. Donat, S. Prosperov Novak**) i posebno o doprinosu Leksikonu hrvatskog iseljeničtva i manjina, kao stalnom suradniku za Hrvate s područja Crne Gore i autoru biografskih jedinica o mnogim zaslužnim Hrvatima u Crnoj Gori. Bilo je riječi i o Brguljanovim literalnim djelima, zaključivši kako je knjiga „Olujni kompas“, osim nagrade Matice hrvatske, izabrana među najljepše knjige svijeta izdane 2021. te nakon izlaganja na izložbi „Book Art International“ u Frankfurtu postala i dio fonda Deutsches Buch- und Schriftmuseum u Leipzigu.

Šatara se posebno osvrnuo i zahvalio Brguljanu na njegovu golemom doprinosu Bratovštini – od sudjelovanja u organizaciji Bokeljske večeri, preko organizacije raznih događaja, stručnog vodstva izleta u Boku, Veneciju, Padovu i dr., pripremanja i postavljanja izložbi koje tematiziraju povijest i kulturu Bokeljske mornarice i Boke u Zagrebu, Puli, Rijeci, Dubrovniku, Tivtu, Trstu i Padovi, posebno uspješne izložbe „Zavjetni darovi bokeljskih pomoraca“ koja je bila postavljena u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu 2014. u povodu 90. godišnjice organiziranog djelovanja Bokelja u ovom gradu.

Zaključivši da je Brguljan danas jedan od vodećih poznavatelja kulturno-povijesne baštine Boke kotorske, Šatara se osvrnuo na Željkov likovni rad, istaknuvši da je sudjelovao na stotinjak skupnih i 26 samostalnih izložbi, a zadnja prošlog ljeta ujedno je i prva u rodnome mu gradu – Kotoru. Dodao je da je Brguljan član profesionalnih likovnih društava u Hrvatskoj i Americi te da nakon njegove likovne monografije autora **Nikole Albanežea**, objavljene 2014. u izdanju Hrvatskog društva likovnih umjetnika, „sada, desetljeće kasnije, sa zadovoljstvom predstavljamo novu monografiju o Željkovu umjetničkom radu o kojoj prepuštam riječ drugima“.

Dr. sc. Ivana Mance Čipek, viša znanstvena suradnica na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu, u svome je izlaganju istaknula: „Drago mi je da vas mogu pozdraviti na predstavljanju još jedne knjige iz radionice svestranoga Željka Brguljana, autora kojemu je istraživanje i promoviranje Boke kotorske i njezina slojevita kulturnog nasljeđa svojevrsni apostolat – zadatak kojemu se potpuno i gorljivo predaje, neumorno šireći kult Boke, ne samo među nama koji smo zavičajno s njome povezani, nego i šire, stječući nove poklonike i prelazeći nacionalne i druge granice. Svjedoci smo sada već mnogih Željkovih uspjeha, ponajprije znanstveno-istraživačkih, usmjerenih na razne

teme iz kulturnog nasljeđa Boke. Zahvaljujući do sada objavljenim knjigama i katalogima izložbi, raspolažemo pouzdanim znanjem o crkvama i svetištima, o brodovima i njihovim slikarima, o svecima i njihovim precima, o zavičajnim zbirka i tajnama koje čuvaju, o književnosti Boke također.

Djelo koje večeras predstavljamo je osobnijeg karaktera, za razliku od klasične monografije čiji je zadatak predstaviti umjetnički rad što cjelovitije, kronološkim redom iznoseći genezu i razvoj umjetnikova izraza, koja obično ima jedan noseći, opsežniji tekst i na kraju donosi katalog djela i kompletnu bibliografiju. Ova je knjiga puno ležernije ustrojena“, ustvrdila je Mance Čipek.

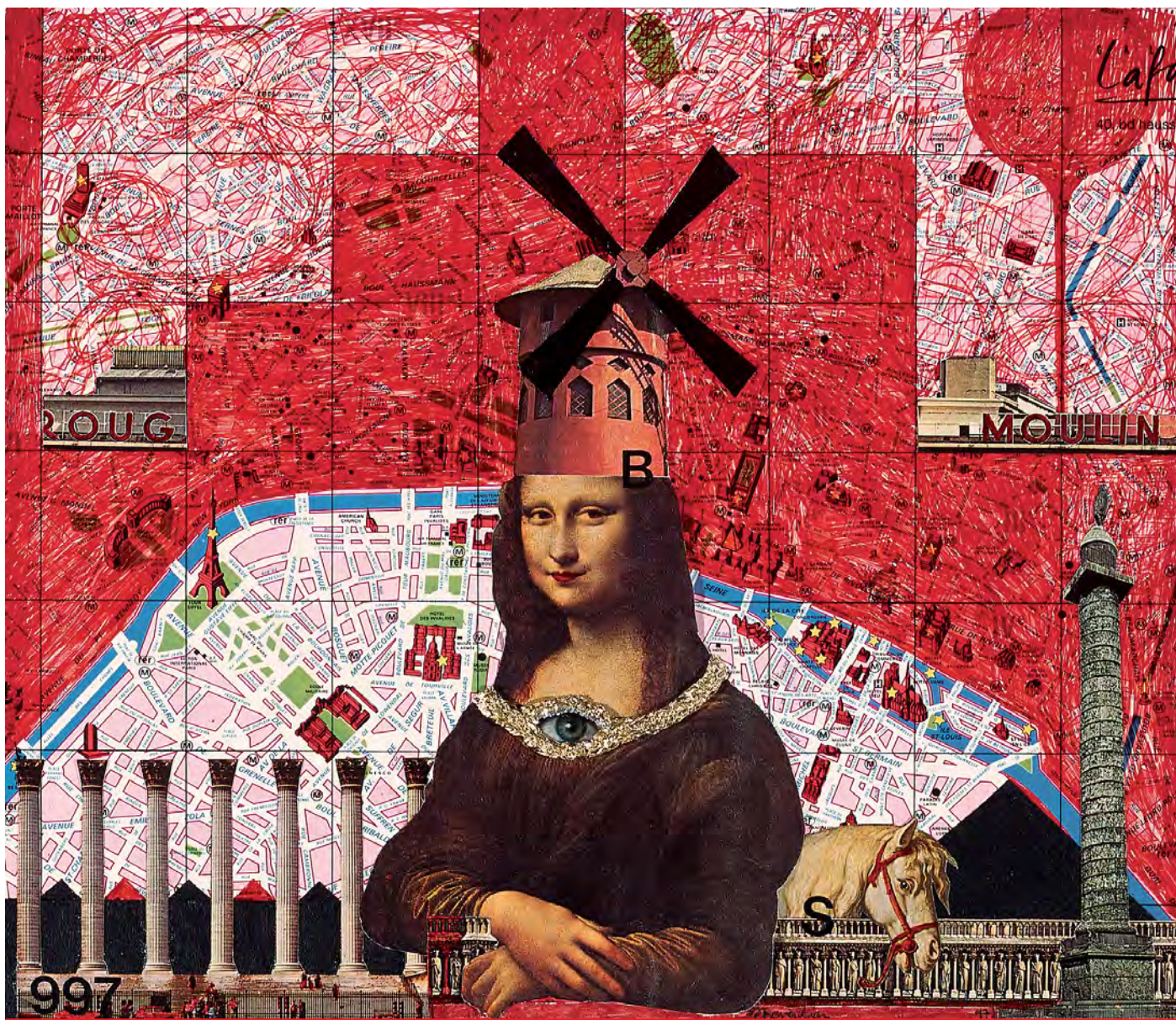
„Kao i medij u kojem se Željko likovno izražava – ona je svojevrsni kolaž, kombinacija je slike i teksta, koji se ne nalaze u neposrednoj vezi, dok reprodukcije u nekome svome intrinzičnom ritmu donose Željkovu kolaže. Tekstualni dio sastavljen je od ulomaka iz članaka i studija više autora koji su o Željku tijekom njegova radnoga vijeka pisali, a to su – **T. Maroević, N. Albaneže, G. i E. Quien, G. Blagus, G. Cvitan, Lj. Zeković, Zdenka Bilušić** itd. Te dvije ‘narativne’ linije teku autonomno, mjestimično se dotičući i prožimajući, što se odražava i u prijelomu knjige. Knjigu je moguće listati poput slikovnice, bez čitanja teksta, moguće je upustiti se u koncentrirano čitanje tekstova po redu, a moguće je i skokovito, bez nekog reda, prema trenutnom poticaju zaviriti u misli nekog od navedenih autora. Slično je ustrojen i Olujni kompas, premda se ondje nalazi kombinacija Željkovu poezije i likovnih djela, korespondencija između slike i teksta je naknadna i neobvezujuća. Stoga je i ova knjiga ustrojena osobnije, subjektivnije. Jednostavno, radi se o Željkovu osobnom izboru slikovnog i tekstualnog materijala, a ne o pregledu svega napisanog i napravljenog prema nekim intersubjektivnim važećim kriterijima. To nije mana, nego posebna vrijednost knjige. Čini nas bližima autoru, bližima onome što on drži vrijednim i važnim“, rekla je Mance Čipek.

O Željkovu umjetničkom radu dosta je i dobro pisano. Njegov umjetnički rad bio je poticajan, ali i ekstrinzičan – uklapao se u određene umjetničke preferencije trenutka, što također nije naodmet spomenuti. Medij kojim se služio i služi utjelovio je neke estetske pozicije kasnog modernizma ili postmodernizma. Iznosi ideju da je umjetnost uvijek citat ili prerada već postojeće umjetnosti, ideju da živimo u postpovijesnom vremenu u kojem slobodno možemo posezati za prošlim, spajati naizgled nespojivo, kršeći dugo izgrađivane umjetničke identitete – između figurativnog i apstraktnog, klasičnog i baroknog, intelektualnog i afektivnog, elitnog i popularnog.

„Nadovezao se na otkriće da slika može biti evokativna, da može pripovijedati priču, biti intertekstualno upletena u svekoliku ne samo likovnu, već i literarnu i inu drugu

stvarnost. Nadovezao se na jedno opće raspoloženje koje je istodobno valoriziralo poplave sentimenta i ironijski odmak, koje je voljelo ekstreme i odbijalo vrijednosti uravnoteženosti i sklada. To ne ističem stoga kako bih umanjila Željkov originalni doprinos, nego upravo suprotno, kako bih istaknula da je njegov umjetnički rad, koji se zapreo u naizgled partikularnim okolnostima života i rada u poratnoj Hrvatskoj, intuitivno utjelovio ono što je svijet umjetnosti tada htio i znao prepoznati. To nije nevažno, jer svaku umjetnost prati njezina argumentacija, vrsta estetskog diskursa. I pišući o Željkovim radovima svi pisci pisali su o umjetničkim problemima koji su bili ne samo Željkovi, nego općeniti, stoga su imali tip argumenata koji je išao njemu u korist, koji je mogao njegovo djelo, koje

je nesumnjivo duboko subjektivno motivirano, približiti ukusu vremena. Taj sretan spoj između subjektivnoga i intersubjektivnoga, između djela i argumenta koji govori u korist tog djela, opusu daje povijesnu dimenziju, sidri ga u povijesnom zbivanju, a samo kao povijestan, dogođen i prepoznat, opus nadraستا trenutak svoga nastanka i nas koji ćemo kao vjerna publika prema tome djelu uvijek imati posebnu vrstu osjećaja jer prizore koje utjelovljuje imamo u osobnom iskustvu. Zbog toga su razloga ovakve knjige potrebne. One su vrsta dokumenta, koji djelo oslobađaju od trenutnih, akcidentalnih sviđanja i nesviđanja i prepuštaju ga prosudbi nekog budućeg vremena“, zaključila je Mance.

Lisa (1997)

Zatim je govorio doc. dr. sc. Enes Quien, dugogodišnji bivši profesor kolegija povijesti umjetnosti, svjetske i hrvatske moderne i suvremene umjetnosti na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu te likovni kritičar s dugogodišnjim iskustvom.

„Iznimna mi je čast i zadovoljstvo reći nešto o pregnantnom i izvanrednom umjetničkom radu Željka Brguljana. Kako su autori njegove prve monografije iz pera nenadmašnoga i najvećega likovnog i književnog kritičara te pjesnika i prevoditelja akademika Tonka Maroevića, i kolega i prijatelj Nikola Albaneže, ujedno i koautori ove Željkovice druge, ovdje prezentirane monografije, umrlu, mene je došlo da kažem nešto o Brguljanovoj umjetnosti i samom činjenicom da sam mu napisao prvi predgovor i otvorio prvu samostalnu izložbu u Zagrebu. Govorio sam i na promociji prve monografije u Muzeju za umjetnost i obrt. Kasnije sam napisao i otvorio i još poneku izložbu. Sada tek vidim, u ovoj monografiji u kojoj je Brguljan sabrao tekstove kritičara koji su o njemu pisali (Ivana Mance, Jasna Galjer, Stanko Špoljarić, Ive Šimat Banov, Goran

Blagus, **Guido Quien**, Tonko Maroević, Nikola Albaneže, Grozdana Cvitan, Ljiljana Zeković, Marija Mihaliček, Zdenka Bilušić i još neki) – da sam napisao pet tekstova o Željkovim kolažima. Po struci inženjer strojarstva i profesor stručnih strojarskih predmeta u srednjoj strukovnoj školi, Brguljan je od djetinjstva u sebi osjećao potrebu za kreativnim stvaranjem. Po onoj glasovitoj definiciji velikog slikara **Vasilija Kandinskog** u kanonskoj knjizi ‘O duhovnom u umjetnosti’, umjetnost nastaje ‘diktatom unutarnje nužnosti’. Posebno kada je iz svoje rodne Boke kotorske, gdje je rođen 1962. godine u Kotoru i odrastao u obližnjem Prčanju, a srednju školu završio u rodnom gradu, došao na studij u Zagreb. Nostalgično sjećanje na svoj zavičaj počeo je iskazivati umjetničkim radovima, a to su u njegovu slučaju slike - kolaži maloga, komornoga formata“, rekao je Enes Quien.

Prisjetio se zatim prvog susreta sa Željkom Brguljanom. „Bilo je to krajem 1994. godine, o Bože, zar je prošlo već 30 godina, kada mi je prišao, tiho i skromno, i zamolio da dođem k njemu vidjeti njegove radove. Došao sam, u

Leptir (2017)

Tišina (2015)

njegovu malu, vlažnu, prizemnu podstanarsku sobicu u kući na početku Pantovčaka. Bilo mi je blizu, jer sam često prolazio Britanskim trgom. Tada sam još bio profesor u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna. Kako ne mogu funkcionirati bez kave, zamolio sam Željka da mi skuha kavu. Rekao je da nema jer ne pije kavu. 'Kakav je to Hrvat koji ne pije kavu', pomislio sam. Nema ni šećera, ne koristi ga. Ovako visok, vitak, bistrih svijetlih očiju, a iznimno kulturan, pristojan, ljubazan, skroman i gotovo skrušen, shvatio sam da je preda mnom asket. Otišao sam u dućan, kupio kavu i šećer, vratio se i sam skuhao kavu (jer Željko nije znao ni kako se kuha). Sjedio sam u uskoj, maloj izbici za stolom punim knjiga i počeo gledati divne bisere malih kolaža koje mi je Željko polako i tiho podastirao pred oči. Oduševio sam se, bila je to ljubav na prvi pogled, *colpo di fulmine*, kako bi rekli Talijani. Naravno da je radio male formate, jer mu je prostor bio tako skučen da je mogao raditi samo za stolom.“

Zatim Enes Quien objašnjava: „Na crni, sivi, tamnozele- ni, tirkizni i crveni zgužvani papir (sam ga farba i gužva), koji mu služi kao podloga i pozadina, umjetnik lijepi izrezane slike slavni renesansnih majstora i stvara lebdeći prostor bez sile teže. Dobiva nadrealne, snovite prizore, atmosferske i ambijentalne. U pozadini je uvijek Boka kotorska ili Pariz. Mitska mjesta Željkovih strasti i ljubavi, žudnje, čežnje i nostalgije. Kada radi Pariz, onda je tu Moulin Rouge i neizostavna, najčešće prisutna, Mona Lisa **Gioconda Leonarda da Vincija**. Ili pak **Manetova** pipničarka (šankerica) sa slike 'Bar Follies-Bergère'. Uz Mona Lisu najčešći su mu motivi Sveti Sebastijan izboden strijelama i Raspeti Isus Krist. Oni lebde ponad Boke kotorske, Perasta ili Kotora, ili su sveprisutni u Parizu ili kakvom drugom insceniranom pejzažu.

Naravno da me oduševio Brguljanov rad, jer je pogodio i moje strasti i ljubavi kao povjesničara umjetnosti. Da sam umjetnik, stvarao bih vjerojatno iste ili slične motive kao

Željko, oni su dio naših imaginarnih muzeja i u podsvijest vječno zaključane teme i motivi. A kada sam shvatio da Željko inspiraciju nalazi i u prozi **Itala Calvina**, i meni jednog od omiljenih pisaca, te posebno poeziji **Salvatorea Quasimoda** i **Federica Garcije Lorca**, e, za mene to onda postaje privatno, pa i intimno. Veliki talijanski pjesnik nobelovac Salvatore Quasimodo bio je prijatelj s mojim pokojnim ocem, također pjesnikom i prevoditeljem talijanske poezije (Petrarcin Kanconijer i Umberto Saba), a Lorca je dio mojih hispanističkih ljubavi budući da sam osim povjesničar umjetnosti i hispanist i luzitanist (profesor španjolskoga i portugalskog jezika i književnosti). Kao autor, uz pokojnoga **Jordana Jelića**, velike izložbe u povodu 80. godišnjice strjeljanja Lorca, u Nacionalnoj i Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, naručio sam od mnogih umjetnika da na temu Lorca naprave rad za izložbu. Željko je imao već gotove radove, pa sam njegova čak četiri rada inspirirana Lorcinom poezijom uvrstio na tu izložbu. Željko je znao koliko poznajem i volim španjolsku kulturu, slikarstvo i književnost, pa mi je poklonio kolaž s autoportretom najvećega španjolskoga baroknog slikara, slikara kraljeva i kralja slikara, **Diega de Silve y Velázqueza**, a poklonio mi je i kolaž 'Llanto por Ignacio Sánchez Mejías' po pjesmi Federica Garcije Lorca 'A las cinco de la tarde', u kojoj oplakuje smrt na koridi prijatelja toreadora **Ignacija Sáncheza Mejiasa**.

Kada radi Pariz, Željko misli Boku. Kada radi talijansku renesansu, Firenzu, Veneciju ili Rim, Željko misli Boku. Kada radi Španjolsku i Andaluziju, Željko misli Boku.

Tako ovjekovječuje svoju voljenu i ljubljenu rodnu grudnu, svoj 'genius loci' (duh mjesta), svoj zavičaj. Lokalno uzdiže u univerzalno i univerzalno usredotočuje na lokalno. Imaginativan i vrlo kreativan, opus komornih kolaža Željka Brguljana važan je segment hrvatske suvremene umjetničke scene. Izlagao je i na skupnim izložbama u inozemstvu, po svijetu. U Americi je iznimno cijenjen i poštovan. Ne znam ima li itko od Bokelja tko je više učinio za svoju Boku kotorsku od Željka, znanstveno je istražio, u arhivima prikupio podatke o bokeljskim brodovima i slavnim pomorcima i kapetanima, objavio i uredio niz publikacija i knjiga o Boki i Bokeljima, zaključio je Enes Quien.

Sam autor zahvalio je sudionicima ovim riječima: „Četrdeset godina rada unutar ovih korica potvrđuje bolnu činjenicu da vrijeme prebrzo izmiče. Osjećam kao da je sve ovo bila tek priprema i da bih sljedećih 40 ljeta trebao razviti i stvoriti nešto novo i vrijednije, ali, suvremenim rječnikom, tog 'vremenskog paketa' nema u ponudi.“

Ova knjiga koncipirana je kao kronološki slijed radova u kolažno-kombiniranoj tehnici koje prate članci iz tog doba, s odstupanjima tamo gdje je dizajn knjige zahtijevao drukčije. I ukupan tekst knjige je zapravo kolaž – nižu se odlomci predgovora izložbi ili kritika niza istaknutih povjesničara umjetnost i likovnih kritičara koji su pisali o autorovu radu.

„Ponajprije i ovom prilikom želim se prisjetiti akademika Tonka Maroevića i profesora Nikole Albanežea s kojima sam desetljećima surađivao, koji su me počastili mnogim izvrsnim člancima, a posebno divnim prijateljstvom. Tonko je bio i ostao neponovljiva osoba, po svojim i ljudskim i intelektualnim osobinama te nesagledivom znanju i talentu, a povrh toga po skromnosti i pristupačnosti. Zahvalan sam mu za čitav niz predgovora i otvaranja izložbi, za recenzije i predstavljanja knjiga, a posebno na uvijek iskazanom iskrenom prijateljstvu i veselju susreta. Ponosan sam da smo u predivnom ozračju odradili dva suautorska projekta – likovnu monografiju slikarice **Melite Bošnjak** (u izdanju Antibarbarusa) i tematsku izložbu Boka kotorska u hrvatskom slikarstvu (u organizaciji Bokeljske mornarice). Nikola, temeljito obrazovan i otvoren za sve oblike novih znanja, duboko zainteresiran za razne teme, posebno likovne, analitički je i inteligentno ponirao u opuse umjetnika. Zahvalan sam mu što se posvetio i mom djelu, pa je tako autor izvrsnog teksta likovne monografije o mom radu iz 2014., čijim je nastojanjem ona i zaživjela. A našom zajedničkom izložbom 'Iz povijesti Boke kotorske – Kravata u Bokelja' gostovali smo u šest gradova Italije, Crne Gore i Hrvatske i proveli nezaboravne dane – i rada i smijeha, na putovanjima koja su učvrstila naše prijateljstvo. Nemjerljiva je šteta njihova preranog odlaska, a naša je dužnost da ih se sjećamo i ističemo njihove doprinose, ne samo na razini osobne suradnje nego i u kontekstu doprinosa hrvatskoj znanosti, umjetnosti i šire“, rekao je Brguljan.

Brguljan je zahvalio na prilozima vrednovanja i afirmacije njegova rada i mnogim povjesničarima umjetnosti, koji su poniranjem u njegov opus otkrivali i tumačili ono što drugi, katkad ni sam autor, nisu prepoznavali i naslućivali.

„Jedan od ključnih preduvjeta dobre likovne monografije su izvrsne snimke radova. Imao sam sreće da su mi snimali slike vrsni majstori fotografije, prije svega dvojica danas na žalost pokojnih – nezaboravni **Vid Barac** i divan, tihi **Stanko Vrtovec**, zatim i **Luka Mjeda**, **Ivan Petrović**, **Goran Vranić**, **Thomas Hurlbut** i također **Nikola Šiško** koji je inicirao i oblikovao prethodnu monografiju o mom radu. A za prijelom i dizajn ove knjige zahvalan sam **Branki Moskaljov** koja je prihvatila rad u trenutku kada je bilo već upitno hoćemo li je uspjeti realizirati do dogovorene bokeljske izložbe. U divnoj suradnji, što znači s minimalno glođanja, ali i u manje divnom stresu zbog kratkog roka, dovršili smo knjigu u zadnji čas. Stigla je u Kotor krajem srpnja 2024., dan prije otvorenja izložbe“, zaključio je Brguljan te zahvale uputio i **Grahamu McMasteru** na prijevodu, tiskari Printera, **Vesni Šojat** na financijskoj potpori, gastaldu Timoru Šatari na trudu oko organizacije promocije, predstavljateljima knjige Ivani Mance Čipek i Enesu Quienu te svim prisutnima, a posebno svojim učenicima ■

HRVATSKA PONOVRNO U SVJETSKOM VRHU

„Dečki su pokazali karakter i borbenost. Iako nismo osvojili zlato, dokazali smo da je Hrvatska i dalje rukometna sila. Imamo mlade igrače koji će nas u budućnosti voditi do novih pobjeda”

Tekst: Nikola Dončić
Foto: Hrvatski rukometni savez

Hrvatska rukometna reprezentacija ostvarila je veliki uspjeh osvojivši srebrnu medalju na Svjetskom prvenstvu.

U finalnoj utakmici protiv Danske u Oslu hrvatski rukometaši dali su sve od sebe, no protivnik, kojem je ovo bilo četvrto uzastopno zlatno odličje na svjetskoj sceni, ipak je bio bolji. Srebro pak za Hrvatsku, označavajući povratak u elitno rukometno društvo, ima zlatni sjaj.

Nakon brončane medalje osvojene 2013. godine u Španjolskoj, ovo je prva medalja za Hrvatsku na svjetskim prvenstvima.

Utakmica u Norveškoj bila je posljednja za kapetana **Domagoja Duvnjaka** u reprezentativnom dresu,

a emocije su ga svladale čim se začuo posljednji sučev zvižduk.

„Predivan je osjećaj nositi ovaj dres. Najljepši je, ali i najteži. Ponosan sam na ekipu, na stručni stožer i na cijelu Hrvatsku. Hvala svima koji su nas bodrili – ova medalja je za vas“, izjavio je Duvnjak dok su mu suze u očima govorile više od riječi.

Jedan od najvećih igrača u povijesti hrvatskog rukometa odlazi sa svjetskim srebrom, svojom devetom reprezentativnom medaljom. Nakon utakmice, u razgovoru za RTL, osvrnuo se na ovaj uspjeh i karijeru.

„Ni u najluđim snovima ne bih pomislio na ovu medalju, pogotovo kad znamo što mi se dogodilo u drugom kolu. Hvala igračima, tren-

eru, stručnom stožeru. Predivno prvenstvo, ostat će mi u glavi cijeli život. Hvala mojoj obitelji, roditeljima, djeci, sestri... Ovo je bio baš dug put.“

Zahvalio je svima koji su ga pratili tijekom karijere.

„Zahvaljujem mojim suigračima koji su ovdje, bivšim suigračima, svim trenerima, generaciji koja me naučila nositi ovaj predivni i teški dres. Odlazim ponosan. Hvala ljudima koji su dali život za ovu državu – da nije bilo njih, ja ne bih mogao predstavljati svoju Hrvatsku. Odlazim sretan, ispunjen, a reprezentacija je u dobrim rukama.“

Duvnjak je u dresu Hrvatske od 2006. godine, a oproštaj mu je bio posebno emotivan.

„Znaš da ti je to zadnji gol za ovaj dres. Dugo putovanje, devetnaest godina. Dao sam cijelog sebe za ovu reprezentaciju. Ponosan sam.“

No, ono na što je najviše ponosan nije samo broj medalja ili postignuti golovi.

„Najponosniji sam na to što bilo koga da sretnem od svojih suigrača, mogu sjesti s njim i popiti kavu. I s bilo kojim trenerom. To je bit sporta i života i na to sam stvarno ponosan. Imao sam predivne suigrače i trenere, puno su me naučili. Život ide dalje, rukomet nije samo Domagoj Duvnjak. Rukomet je hrvatska reprezentacija, koja se vratila u vrh.“

Jednako emotivan oproštaj imao je i **Igor Karačić**, koji je također odigrao svoj posljednji turnir za hrvatsku reprezentaciju. No, umjesto tuge, prevladavali su ponos i zahvalnost.

„Nisam uopće tužan. Bilo je prelijepo dijeliti teren i svlačionicu s ovim momcima. Moglo je završiti i bolje, ali ne mogu poželjati ljepši oproštaj od ovog s medaljom oko vrata“, rekao je za RTL Karačić.

Iako nije očekivao da će biti dio ove reprezentativne priče, Karačić se na kraju oprostio na najljepši mogući način.

„Svaka medalja mi je draga, ali ovoj se nisam nadao. Iskreno, nisam trebao biti ovdje, ali na kraju predivna priča. Završili smo turnir u Hrvatskoj onako kako smo željeli i usrećili naš narod. Ujedinili smo sve i vratili rukomet tamo gdje pripada.“

Posebnu zahvalnost uputio je kapetanu Domagoju Duvnjaku, s kojim dijeli dugi reprezentativni put.

„Hvala svim prijateljima i obitelji. Mome prijatelju, bratu i kapetanu Domagoju Duvnjaku – zajedno smo ušli, zajedno se opraštamo. Zauvijek će mi ostati u sjećanju. Hvala svima.“

Oproštaj dvojice velikih igrača ostaje zapisan u povijesti hrvatskog rukometa ne samo zbog medalja, već zbog srca koje su ostavili na terenu. Od reprezentativnog dresa oprostio

se i vratar **Ivan Pešić**, koji je uz mladog **Dominika Kuzmanovića** odlično branio na ovom turniru.

Hrvatska je započela turnir pobjedama protiv Bahreina i Argentine, ali je u ključnom susretu poražena od Egipta, pa je u drugi krug natjecanja prenijela manje bodova. Unatoč tome, u drugom krugu briljirali su pobjedama nad Islandom i Slovenijom te Zelenortskim Otcima, osiguravši plasman u četvrtfinale.

U nokaut fazi, Hrvatska je preokretom za pamćenje svladala Mađarsku, a zatim u polufinalu, vođena frenetičnim navijačima u zagrebačkoj Areni, ostvarila je impresivnu pobjedu nad Francuskom, čime je osigurala svoje mjesto u velikom finalu.

Nakon finalnog susreta s Danskom, izbornik **Dagur Sigurðsson**, koji je u kratkom vremenu preporodio reprezentaciju, izrazio je zadovoljstvo postignutim rezultatom i istaknuo da je ovo tek početak jedne nove ere hrvatskog rukometa.

„Dečki su pokazali karakter i borbenost. Iako nismo osvojili zlato, dokazali smo da je Hrvatska i dalje rukometna sila. Imamo mlade igrače koji će nas u budućnosti voditi do novih pobjeda”, izjavio je Sigurðsson.

Ovo svjetsko prvenstvo bilo je i svojevrsna promocija novih rukometnih zvijezda. **Ivan Martinović** novi je kapetan reprezentacije nakon Duvnjaka, a **Dominik Kuzmanović** i **Zvonimir Srna** dokazali su da mogu preuzeti ključne uloge u budućnosti. Martinović se istaknuo kao jedan od najboljih strijelaca prvenstva, dok je Kuzmanović dokazao da Hrvatska ima golmana svjetske klase.

Hrvatska se srebrnom medaljom vratila u sami vrh svjetskog rukometa, no za ponavljanje dobrih rezultata u budućnosti potrebno je ulagati u infrastrukturu i voditi više brige o mladim naraštajima u klubovima. Hrvatski rukomet ima blistavu tradiciju te veliki potencijal. Bilo bi stoga šteta ne osigurati dugoročan uspjeh ■

SPEKTAKULARAN DOČEK ZA HRVATSKE RUKOMETAŠE U ZAGREBU

Nakon osvajanja srebrne medalje na Svjetskom prvenstvu u Oslu, hrvatska rukometna reprezentacija doživjela je nezaboravan doček u Zagrebu. Više desetaka tisuća navijača okupilo se na Trgu bana Josipa Jelačića, s ponosom i oduševljenjem pozdravljajući svoje sportske heroje.

Na pozornici je svaki od igrača pojedinačno predstavljen, a poseban trenutak uslijedio je kada je riječ preuzeo izbornik Dagur Sigurðsson, koji je uz osmijeh poručio: „Vi ste potpuno lud narod. Volim vas, volim svoju momčad, ali najviše volim Pešića.”

Vratar Ivan Pešić bravoruznim intervencijama u posljednjim minutama susreta s Mađarskom odveo je Hrvatsku u polufinale.

„Hvala vam svima jer bez vas ovaj uspjeh ne bi bio moguć. Vjerojatno ću tek za desetak dana biti svjestan što smo napravili. Nadam se kako će buduće generacije uz vas ići dalje“, rekao je Pešić.

Najemotivniji trenutak večeri bio je oproštaj kapetana Domagoja Duvnjaka, koji je s vidnim suzama zahvalio svima na podršci tijekom svoje veličanstvene karijere u reprezentativnom dresu.

Navijači su uz pjesmu i baklje skandirali rukometašima, odajući im poštovanje za borbenost, strast i emocije koje su podijelili s cijelom Hrvatskom. Zagreb je ponovno svjedočio veličanstvenom slavlju koje je ujedinilo naciju. Ovaj doček još jedan je dokaz koliko Hrvatska voli i poštuje svoje sportske junake.

HRVATSKA JE RUKOMETNA SILA

Ljestvica medalja na Svjetskim prvenstvima:

Poredak	Zemlja	Zlato	Srebro	Bronca	Ukupno
1	Francuska	6	2	5	13
2	Švedska	4	4	4	12
3	Danska	4	3	1	8
4	Rumunjska	4	0	2	6
5	Njemačka	2	2	1	5
6	Rusija	2	1	0	3
7	Španjolska	2	0	3	5
8	Hrvatska	1	4	1	6

Izvor: Hrvatski rukometni savez

ANTON GULA MARKOVIĆ, PREDsjedNIK FOTO KINO I VIDEO KLUBA “MLADOST”

Tekst: Miroslav Marušić (Boka News)
Foto: FKV klub „Mladost“ Donja Lastva

Foto kino i video klub „Mladost“ iz Donje Lastve smatra se u Tivtu čuvarom memorije i kroničarom razvoja grada Tivta. Okom kamere i fotoaparata njegovi članovi već 65 godina bilježe najznačajnije događaje u životu ovoga grada u Boki kotorskoj.

Predsjednik kluba **Anton Gula Marković** za Boka News je govorio o njegovoj povijesti, ali i o napretku u Tivtu u nekoliko minulih desetljeća.

Sve najznačajnije momente u razvoju grada zabilježili ste na filmskim vrpcama i fotografijama, na neki način ste postali čuvari memorije Tivta?

To se sigurno može reći jer mi smo od prvog dana, od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, snimali fotoaparatom i kamerama svaki važniji događaj u općini. Imamo veliku zbirku dokumentarnih zapisa do kraja osamdesetih godina, kao i kasnije. Filmovi su snimani na vrpici 8 mm i super 8 mm. Iako to danas nema kvalitetu kao digitalni zapis, uspjeli smo dosta filmova digitalizirati. Sačuvali smo ih i učinili vidljivim široj javnosti, pogotovo u sklopu naše manifestacije „Sjećanje“, koju obično organiziramo u multimedijalnoj dvorani u Tivtu te Domu kulture „Ilija Marković“ u Gornjoj Lastvi.

Zabilježili ste između ostalog izgradnju aerodroma Tivat, zatim potres u 1979. godini, ali i mnoge druge važne događaje.

Izgradnju aerodroma Tivat pratili smo od samog početka do otvaranja. Popratili smo zapravo sve što se događalo u gradu, od izgradnji škola poslije potresa te, primjera radi, obnove Doma kulture „Gracija Petković“. Razorni potres 1979. godine zabilježili smo fotografijom i filmom. Kad se to dogodilo, uzeli smo fotoaparate i skoro svi članovi kluba izašli su na teren, čak smo i u Kotor išli snimati. U tamošnjoj bolnici pomagali smo u izvlačen-

ju bolesnika, a nakon povratka u Tivat nastavili smo pomagati građanima, ne propuštajući pritom snimati veliki broj situacija. Cijeli arhiv pohranjen je u prostorijama kluba. U pitanju je golemi materijal koji je na neki način i naše blago.

Koliki je dio toga vrijednog materijala digitaliziran?

Riječ je o tisućamam filmova 6 × 6 ili 24 × 36 negativa koje treba skenirati i digitalizirati. Dosta filmova smo uspjeli skenirati i digitalizirati zahvaljujući suradnji s našim prijateljem i kolegom iz Podgorice, **Momirom Matovićem**. Te filmove i sada prikazujemo. Ima toga još puno što bi bilo zanimljivo digitalizirati, kao što su neka važna okupljanja, radne akcije ili zabavni događaji.

Kako izgleda povijesni presjek kluba?

Klub je nastao 1960. kao sekcija Foto kluba „Prvi maj“ iz Tivta, dok je službeno osnovan 1961. godine. Klub je bio organiziran preko Narodne tehnike u Foto kino savez Crne Gore pa tako i u Kino savez Jugoslavije. Najprije je radio u Gornjoj Lastvi, negdje do sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada stanovništvo napušta Gornju Lastvu i seli se u Donju Lastvu, pa tako i klub. Premješten je zaslugom tadašnjeg predsjednika kluba, **Andelka Stjepčevića**, koji je praktično sve učinio da se nađe i prostor u Donjoj Lastvi za rad. Upravo je Stjepčević prve tečajeve održao s **Krstom Kikom Tomičićem**.

Ovo razdoblje smatra se najplodonosnijim u radu kluba, kada stižu i brojne nagrade i priznanja...

Najznačajnije nagrade su bile preko udruženja Narodne tehnike, jer to je bila jedna krovna udruga organizacija koje se bave tehničkom kulturom. Imamo brončanu, srebrnu i zlatnu plaketu Narodne tehnike Jugoslavije, imamo zlatnu plaketu Foto kino saveza Jugoslavije te zlatnu plaketu Foto saveza Jugoslavije. Iste na-

grade dobivali smo i od republičkih saveza, kao i Nagradu oslobođenja grada Tivta 1971. godine, zahvaljujući tome što smo uz općinsku pomoć praktično snimali sve važnije događaje u gradu. Zanimljivo je s današnje distance da smo na tjednoj razini izdavali fotonovosti koje su izlagane u centru grada. Također smo sudjelovali na mnogim izložbama, republičkim i državnim. Sustav je bio takav da smo sudjelovanjem na izložbama dobivali određeni broj bodova, za nagrade smo dobivali još veći broj bodova i tako smo stjecali zvanja. Recimo, zvanje fotoamater ili kinoamater treće klase, pa druge klase, pa prve klase, kandidat majstora i majstor amaterske fotografije i majstor amaterskog filma. Kod nas je najveće priznanje od svih članova stekao Krsto Kiko Tomičić, koji je postao kandidat majstora Kino saveza Jugoslavije zbog toga što je imao najviše nagrada za svoje filmove koje je napravio. Snimio je priličan broj filmova, dokumentaraca i igranih. Dobio je i brojna međunarodna priznanja. Film „Svaki dan kao jedan“ smatra se njegovim najuspješnijim filmom.

Možemo li tvrditi da je u to vrijeme bavljenje fotografijom i amaterskim filmom bilo jako skupo i da se time nije mogao svatko baviti, dok je danas dostupno svima? Digitalizacija je donijela svoje prednosti, ali i mane?

I nama kao klubu je bilo jako skupo, filmovi su bili skupi, tada nije bilo tehnike dostupne za kupiti s drugih tržišta osim ruskog ili istočnih zemalja. Primjerice, kamere tek

negdje od 1973. godine postaju dostupne sa zapadnog tržišta, američki Kodak ili Bolex. U to vrijeme smo imali fotoaparate koje je kupovao klub, malo ljudi je imalo svoje. Uzeli bismo fotoaparat iz kluba, snimali, znalo se točno tko će uzeti koju kameru i nakon snimanja bismo vratili tehniku. Sada je to potpuno drukčije. Sami smo razvijali filmove, fotopapir i kemikalije kupovao je klub koji je dobivao donaciju od općine. Sjećam se kad su se filmovi slali u Njemačku da bi se tamo razvili. To su bili prvi kolor filmovi super 8 milimetara, trebalo je otprilike petnaest dana da se razvijeni film vrati. U ono vrijeme ti filmovi su bili skupi. Ako je netko želio snimiti film, morao je napraviti sinopsis, a na kraju i montirati na montažnim stolovima koje smo posjedovali.

Klupska arhivska građa još uvijek nije ugledala svjetlo dana. Djelujete kao nevladina udruga, a u posljednje vrijeme ne prolazite na natječajima Općine Tivat pa nema više klupskih izložbi i projekcija filmova.

To je problem koji nas već nekoliko godina pogađa, ocjenjivači projekata nisu oдавde, ne znaju o čemu se radi te ne prepoznaju koliki značaj klub ima za grad. Sredstva dobivaju neke nove organizacije koje su tek osnovane. Nemam ništa protiv toga, ali mislim da bi u tim komisijama, ocjenjivačkom odboru trebao biti netko tko poznaje ove prilike i što Foto klub znači za Tivat ■

KAD SE NOTE PENJU UZ PLANINE

Glazbenici i planinari povezali države, gradove i stare prijatelje

Tekst i foto: M. D. Popović (Boka News)

Nastup grupe „Zabranjeno pušenje” u Kotoru bio je divna prilika da se potvrde stara i začnu nova prijateljstva, da se učvrste neraskidive veze, utkane u život od djetinjstva.

Violinist i klavijaturist te prateći vokal **Robert Boldižar Robi** nadah-

nuto je odsvirao temu iz poznate pjesme „Tunderstruck” grupe AC/DC, koju je svim srcem posvetio gospođi **Esteri Homen**, stanovnici Kotora, njegovoj davnoj nastavnici u Muzičkoj školi u Sarajevu, s čijim je sinom **Robertom Homenom**, poznatim dirigentom, proveo djetinjstvo.

Vokalist, frontmen i suosnivač benda **Davor Sučić**, alias **Sejo Sexon**, bio je vrlo inspiriran Robijevom pričom, pa je na temelju toga na sceni, uz puno improvizacije i uzajamne bendovske podrške, sve to ispalo vrlo dirljivo i efektno.

SRELI SE NAKON TRI DESETLJEĆA

„Gospođa Estera Homen predavala mi je solfeđo, a Robi mi je prijatelj iz djetinjstva, kao i Rudi. Njihov otac **Miroslav Homen** bio je šef-dirigent u Sarajevskoj filharmoniji i Operi, u kojoj je moj otac svirao violončelo. Vidio sam profesoricu nakon 30 godina, bio sam danas u njihovoj kući na Mulu, koja im je dana nakon što su Homene istjerali iz kuće u Starom gradu, gdje je njihov djed živio. Jako sam se lijepo osjećao kada sam se nakon toliko vremena susreo s mojom nastavnicom solfeđa, koja je i dalje vedra i lijepa i raspjevana. Rekla mi je da pjeva u crkvenom zboru, i tako mi je to drago da vam ne mogu opisati”, podijelio je dojmove za Boka News Robert Boldižar.

Oduševljen je Starim gradom kojega doživljava „slikom povijesti”, a posebno ga fascinira priča o Homenima koji su ovdje došli prije dva stoljeća kao urari te i danas održavaju stari kotorski sat.

POVEZALI „ZASTAVE”

Dugogodišnji bubnjar benda **Branko Trajkov Trak** kaže da je velika radost to što su glazba „Zabranjenog pušenja” i planinarenje s članovima Planinarskog kluba „Vjeverica” iz Kotora i Planinarskog društva „Vrlovka” iz Kamanja kraj Karlovca povezali ne samo dvije države, nego i ljude i gradove.

Kao prijatelj **Krunoslava Mlačka**, predsjednika „Vrlovke”, Trak je prošlog ljeta za planinare „Vjeverice” održao besplatnu bubnjarску radionicu u Krasnom na Velebitu, a zatim im se pridružio u planinarenju Premužičevom stazom. Razmijenili su kontakte, povezali se s Turističkom organizacijom Općine Kotor, čiji je direktor **Jovan Ristić** pozvao ovaj kulturni bend da nastupi za novogodišnju noć u Starom gradu. Nakon koncerta nastala je i zajednička fotografija članova benda i planinara iz Kamanja, Zagreba i Kotora.

„Meni je osobno jako drago da sam tu večeras, zato što smo imali prekrasno druženje par dana kod nas u Hrvatskoj na Velebitu, bubnjali smo, hodali i pokisli i bilo bi lijepo da to ponovimo, samo pozovite. Iznimno sam oduševljen što smo imali priliku i da sviramo za vas u Kotoru i da se vidimo ponovno. Nadam se da ćemo se vidjeti i u nekim brdima, osim na bini i ispred zvučnika”, poručio je Branko Trajkov Trak te u šali dodao: „Mi smo stalno na putu, nosimo našu zastavu na kojoj je kotač, onakvu kakvu imaju Romi, jer mi nemamo državu.”

MOĆ JAVNE RIJEČI

U publici je bilo mnogo fanova „Zabranjenog pušenja” iz Makedonije, Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, ljubitelja kultne „Balade o Pišonji i Žugi”, ali i novih pjesama s albuma „Karamba”. Pjesme društveno-angažiranog sadržaja, uz dozu

humora i buntovništva, spajaju ljude ovih prostora u osvješćivanju njihovih ljudskih i građanskih prava.

„Kod nas ljudi previše zaziru, boje se da će izgubiti neke pozicije, dosta njih se libi javno govoriti o tim nekim temama, pa čak izbjegavaju i pjesme pisati na te teme, ali vani se ljudi ne boje govoriti o tome. I najveće zvijezde govore javno. Kod nas, osim Severine, ja ne znam iko ga da se usudi išta reći, svi okreću glavu, ne ‘talasaju’, misle da je to bolje za posao. Mislim da svaki čovjek, ako ima priliku da govori pred više ljudi, mora shvatiti da je to moment u kome se neke stvari moraju reći, a da ih puno ljudi čuje. Mi smo privilegirani da nas mediji prate i da naš glas dopire do puno ljudi i glupo je to iskoristiti samo za promociju spota, predstavljanje CD-a ili neke najave svog posla. To je prilika puno korisnija da se pokrenu neke teme, a mi takvih tema o kojima i te kako valja pričati ovdje na Balkanu imamo koliko hoćeš”, rekao je za Boka News Davor Sučić Sejo.

S nama je podijelio uspomene na vojničke dane u Herceg Novom, gdje je tijekom devet mjeseci službe upoznao i Đenoviće, Prevlaku, Crni rt... Ovdje u Kotoru, prije 15 godina, „Zabranjeno pušenje“ i Zonjo iz „The Books of knjige“ snimili su spot za pjesmu „Bosa stopala“.

„U povodu 40 godina rada grupe 2024. godine je bila turneja, napravili smo projekt s akustičnim gitarama, složili smo malo drukčiji repertoar, koji planiramo afirmirati. Sad smo u Sarajevu imali prvi koncert iz tog projekta, to smo snimili na video, pa ćemo vidjeti, ako se ljudima to bude svidjelo, nastaviti ćemo u tom stilu. Evo, gledao sam, ovdje u Boki kotorskoj imate predivne tvrđave, to su lijepa mjesta upravo za takav program”, poručuje Sučić, koji je nakon nastupa ostao još par dana u Kotoru da razgleda tvrđave, zaleđe i okolna mjesta.

Osim Traka, Seja i Robija, u Kotoru su nastupili i gitarist **Toni Lovič**, bas-gitarist **Dejan Orešković Klo**, te novi član benda **Tomo Goluban**, umjetnik na usnoj harmonici.

ANĐELA PLANIRA OBIĆI DURMITOR

Posebni vizualni i glasovni pečat dala je zagrebačka pjevačica **Anđela Zebec**, alias **Angie Skywalker**, kako ju je zbog izvrsnih vokalno-scenskih sposobnosti istaknuo Sejo Sexon, upoređujući je s kćeri Luka Skywalkera iz serije „Ratovi zvijezda”. Ona s bendom nastupa od 2019. godine.

„Prvi put sam u Crnoj Gori i više sam nego oduševljena prije svega tisućljetnom poviješću i gostoprimstvom ljudi. Jako mi je lijepo ovdje i definitivno se vraćam. Sad mi je samo još u planu da obiđem i Durmitor”, kaže za Boka News Anđela Zebec.

DO KUDA IDE TAJ ZALJEV

Vlasta Micek iz Zagreba, koja je bila dio ekipe za druženje s „Vjevericom” i „Zabranjenim pušenjem”, prije mnogo godina obišla je Boku kotorsku kao članica Planinarskog društva „Naftaplin”.

„Došli smo tada u Crnu Goru iz Foče, bili smo na Lovčenu, obišli smo mauzolej i spustili se u Boku, otišli na otok Gospe od Škrpjela i nastavili dalje prema Hrvatskoj. No, davno je to bilo i sad mi je drago ponovno vidjeti ovaj kraj, ali sada iz sasvim druge perspektive. Oduvijek me zanimalo do kuda ide taj zaljev, gdje je kraj Boke kotorske. Jučer sam to konačno vidjela s vidikovca iznad Kotora, s brda Vrmac. Ove planine su fascinantne i jako zanimljive”, rekla je Vlasta ■

ODA ZABORAVLJENOM GENIJU

„Njegova priča nije samo svjedočanstvo o iznimnom talentu, već i simbol snage duha koji pronalazi svoje mjesto čak i u malim zajednicama, pretvarajući ih u središta umjetničke i glazbene ljepote”

Tekst: Božidar Proročić
Foto: Radio DUX

Koliko povijest može biti surova kada je zaborav prekrije, toliko se osjeća njezina moć kada se sjećanja probude i svjetlost se vrati onima koji su zadužili kulturu i umjetnost. U kontekstu bogate i složene povijesti Hrvata Boke kotorske i ljepote Crne Gore, isprepletene u jedinstvenoj harmoniji različitosti, izranja ime **Eugena Alfirevića** – glazbenoga genija i apsolutna Više muzičke škole u Beogradu, čiji je dar prerano ugašen smrću u dvadeset i sedmoj godini.

Ovaj ekskluzivni tekst posvećen je sjećanju na Eugena Alfirevića, čije ime i djelo predstavljaju simbol harmonije, ljepote i kulture koje prožimaju duh Boke kotorske, Crne Gore i Hrvatske. Njegova tragična sudbina ne smije ostati u sjeni zaborava, već treba poslužiti kao poticaj za očuvanje i promoviranje nasljeđa koje spaja različitosti u univerzalnoj melodiji života. Neka njegova glazba, iako prekinuta, ostane vječna oda talentu, mladosti i umjetnosti.

Eugen Alfirević, zaboravljeni biser glazbenog stvaralaštva, bio je rođeni brat proslavljenoga hrvatskog pjesnika **Frana Alfirevića**, ali i pjesnika Crne Gore, čime je njegova priča još dublje urezana u tkivo kulturne baštine. Njegov život i djelo ostaju svjedočanstvo talenta koji nije dočekao da procvjeta do svoga punog potencijala, ali čije sjeme glazbenog bogatstva i danas nadahnjuje. Ova priča nije samo omaž jednom životu, već i podsjetnik na važnost čuvanja sjećanja na one Hrvate koji su svojim stvaralaštvom oplemenili svijet oko sebe, ali i Crnu Goru.

Eugen Alfirević rođen je 30. rujna 1908. godine u plemenitoj i uglednoj obitelji **Josipa**, predsjednika okružnog suda u Kotoru i **Lucije Alfirević**, čiji su dom ispunjavali harmonija, talent i ljubav prema umjetnosti. Uz braću **Fra-**

na, Josipa i Stjepana, Eugen je odrastao u okruženju gdje je umjetnička nit bila zajednička osnova koja ih je spajala i oplemenjivala. U toj atmosferi, gdje su kreativnost i izražavanje bili temelj života, rodila se njegova duboka ljubav prema glazbi – ljubav koja je postala bit njegova bića, oblikujući ga kao jednog od najsajnijih talenata tog vremena.

Nakon završetka osnovne i niže škole, Eugen je upisao Pomorsku akademiju u Kotoru, čime je, barem na prvi pogled, kročio na put pomorca, toliko karakterističan za Boku kotorsku. Međutim, more ga nije zavelo svojom moći – njegova duša pripadala je glazbi, umjetnosti koja je za njega bila izvor života i vječnog nadahnuća. Unatoč mornarskoj obuci, Eugen se odlučno posvetio svojoj strasti, ostajući neraskidivo vezan uz Boku kotorsku, Crnu Goru, Hrvatsku i tadašnji prostor južnoslavenskih naroda.

Njegova umjetnička energija i vizija bile su prepoznate još u ranoj mladosti. Nakon završetka Pomorske akademije, Eugen je s entuzijazmom započeo suradnju s gotovo svim kulturnim ustanovama u Kotoru, dajući doprinos njihovu razvoju svojom neiscrpnom kreativnošću. Njegov natprirodni dar za violinu bio je očigledan u njegovim rukama. To je bila magija kojom je izražavao duhovnu dubinu i ljepotu. Kao prvi violinist Pomorskoga muzičkog društva „Bokelj“, Eugen je pokazao virtuoznost i predanost koja je oduševljavala publiku. Njegova ljubav nije se zaustavljala na violini, postao je i dirigent kombiniranih orkestara, gdje je njegovo umijeće spajanja različitih tonova odražavalo njegovu sposobnost da povezuje ljude glazbom. Kao zborovođa Crkvenoga pjevačkog zbora „Sveti Tripun“ i učitelj „Građanske muzike“, Eugen

je ostavio neizbrisiv trag u kulturnom životu Kotora ne samo kao umjetnik, već i kao mentor koji je znao snagu i ljepotu koju glazbena umjetnost i kultura nosi. Njegova priča nije samo svjedočanstvo o iznimnom talent, već i simbol snage duha koji pronalazi svoje mjesto čak i u malim zajednicama, pretvarajući ih u središta umjetničke i glazbene ljepote.

Kao iznimno darovit glazbenik, Eugen Alfirević nije se zaustavljao samo na izvođenju, već je svoju kreativnu energiju usmjerio i na skladanje. Njegova djela, uglavnom koncerti za violinu uz pratnju klavira, bila su izraz njegove unutarnje inspiracije i vizije. Sve što je stvorio pažljivo je pohranjeno u rukopisima, čime je njegova umjetnička ostavština dobila gotovo intimnu dimenziju – svjedočanstvo jednoga jedinstvenog talenta. Međutim, unatoč njegovoj ljubavi prema Kotoru, ovaj grad bio je premali za njegove ambicije u umjetničkom i glazbenom smislu. Vođen željom da proširi horizonte i iskaže puni potencijal, Eugen odlučuje da svoju energiju, znanje i talent pokaže

u Beogradu, tadašnjem kulturnom i glazbenom središtu. Upisuje se na nastavnički odsjek Državne glazbene škole, gdje se potpuno posvećuje glazbi, započinjući novo poglavlje svoga života. Njegova odlučnost i posvećenost glazbi omogućile su mu da uđe u krug najboljih mladih glazbenika toga vremena.

U Beogradu je imao priliku učiti od najistaknutijih glazbenih stručnjaka i pedagoga, čije su metode i znanja oblikovali njegov umjetnički izraz. Među njegovim profesorima bili su veličanstveni **dr. Miloje Milojević**, poznat po svome doprinosu kompoziciji i glazbenoj teoriji, virtuozni violinist **Jovan Zorko**, vrsna pijanistkinja **Ljubica Maržinec** i **Jelka Nikolić**, renomirana pedagoginja solo pjevanja. U tome prestižnom okruženju Eugen se isticao kao jedan od najsajnijih studenata, čije je ime ubrzo postalo sinonim za talent i briljantnost. Beograd je za Eugena bio prostor gdje je mogao ne samo učiti od najboljih, već i razvijati se u umjetnika čiji je rad prelazio granice lokalnih sredina, obogaćujući južnoslavensku glazbenu scenu. Njegova

predanost glazbi nije bila samo pitanje obrazovanja – to je bila misija, životna strast koja ga je vodila kroz svaku notu koju je svirao ili skladao.

Na samome početku svoga obrazovnog puta, Eugen Alfrević svojim iznimnim rezultatima i neospornim talentom skrenuo je pažnju stručne javnosti, što mu je otvorilo vrata prestižnog „Collegium Musicuma“. Ova cijenjena glazbena ustanova, posvećena njegovanju isključivo klasične glazbe, bila je pod upravom uglednog dr. Milojevića, čije je mentorstvo dodatno osnažilo Eugenovu glazbeno sazrijevanje. Tu je Eugen, među odabranim pojedincima, započeo svoj put ka zvijezdama, ističući se kao umjetnik rijetke snage. Već sljedeće godine, zahvaljujući svome neprijepornom daru i posvećenosti, postaje član tada prestižne Beogradske filharmonije. Ovo je bilo kruna njegova napornog rada, ali i priznanje njegovu talentu, koje ga je svrstalo među najbolje glazbenike toga doba. Istodobno, njegova energija i želja za stalnim usavršavanjem vodile su ga ka novim izazovima – preuzima vođenje pjevačkog zbora „Jug“, u kojem je uspješno kombinirao svoje dirigentske sposobnosti s jedinstvenim osjećajem za harmoniju i interpretaciju.

Eugenova nevjerojatna energija, puna entuzijazma, elana i kreativnosti, činila je njegovo stvaralaštvo bezgraničnim. Njegova posvećenost glazbi bila je gotovo opipljiva – svaka nota, svaki akord nosio je pečat njegove

strasti i talenta. Kao skladatelj, dirigent i izvođač, bio je primjer umjetnika koji u potpunosti uranja u svoju umjetnost, živjeći za nju i kroz nju. Na žalost, sudbina je surovo prekinula ovu iznimnu glazbenu priču. Na samome vrhuncu svoga stvaralačkog uspona, Eugen Alfrević preminuo je 12. travnja 1936. godine u Beogradu, u svojoj dvadeset i sedmoj godini. Njegova smrt ostavila je dubok trag ne samo u glazbenom svijetu, već i u srcima svih koji su imali priliku osjetiti njegovu umjetnost i energiju. Iako je njegov život bio kratak, njegova ostavština ostaje neizbrisiva – svjetonik za buduće generacije glazbenika i ljubitelja umjetnosti.

Ispraćaj prerano preminulog Eugena Alfrevića održan je u Beogradu 14. travnja 1936. godine, uz mnogobrojne Kotorane i ostale Hrvate-Bokelje koji su živjeli u Beogradu. Ovaj emotivni ispraćaj mladoga glazbenoga genija okupio je ne samo njegove sugrađane, već i mnogobrojne prijatelje i kolege, koji su svojom prisutnošću izrazili duboko poštovanje prema njegovu životu i radu. Posebno su se izdvojile istaknute ličnosti beogradske glazbene zajednice, koje su u svojim govorima dodatno naglasile značaj ovog događaja. Među njima su bili dr. Miloje Milojević, sveučilišni profesor i ugledni muzikolog, Jovan Zorko, direktor Više muzičke škole, Josip Slaven-ski, skladatelj i profesor te institucije, **Holub**, profesor Muzičke škole i poznati violinist, kao i mnogi drugi istaknuti glazbeni djelatnici i umjetnici. U ime Više muzičke

škole, Beogradske filharmonije i „Collegium Musicuma“, oproštajne govore održali su dr. Milojević i predstavnik zbora P. D. „Jug“. Njihove riječi bile su ispunjene zahvalnošću za Eugenov doprinos glazbi i tugom zbog gubitka tako mladog i talentiranog umjetnika. Od Eugena Alfirevića oprostio se i predstavnik Bokeljske kolonije, profesor **Momčilo Balić**, čije su riječi odjeknule kao svjedočanstvo tuge njegove rodne Boke kotorske, koja je izgubila jednog od svojih najsajnijih talenata. Njegov ispraćaj bio je ispunjen tugom, ali i ponosom zbog svih uspjeha koje je Eugen ostvario u svome kratkom, ali bogatom životu.

Kotorani o Eugenu Alfireviću

Koliko je bolan bio oproštaj od Eugena Alfirevića možda najbolje svjedoči način na koji su njegovi posmrtni ostaci dočekani u njegovu rodnome Kotoru.

Crkveni pjevački zbor „Sveti Tripun“ održao je 15. travnja komemorativnu sjednicu u čast Eugena Alfirevića, dugogodišnjeg člana uprave i zaslužnog dirigenta, čije je ime trajno upisano u povijest ovoga uglednog zbora. Sjednica, ispunjena dostojanstvom i tugom, okupila je članove zbora i poštovatelje, koji su se prisjetili njegovih iznimnih kvaliteta, kako profesionalnih tako i ljudskih. Predsjednik zbora **R. Dinstl** i zborovođa **A. R. Homen** svojim nadahnutim govorima evocirali su lik i djelo Eugena Alfirevića. Istaknuli su njegove vrline, među kojima su se posebno izdvajali snažan intelekt, opsežno glazbeno obrazovanje, rijetka umjetnička nadarenost i neizmjerena posvećenost kulturnim i glazbenim društvima Kotora. Poseban naglasak stavljen je na njegov neprocjenjiv doprinos radu Crkvenoga pjevačkog zbora „Sveti Tripun“, čiji je umjetnički razvoj Eugen značajno unaprijedio svojim dirigentskim talentom i vizijom. Njegov rad na očuvanju i unaprjeđenju zbarske glazbe u Kotoru bio je ne samo profesionalan, već i prožet iskrenom ljubavlju prema zajednici i tradiciji.

Govori Dinstla i Homena ostavili su snažan dojam na prisutne, dirnuvši srca pjevača i prisjećajući ih na veličinu čovjeka čiji je život prerano ugašen. U znak dubokog poštovanja prema njegovu liku i djelu, sjednica je zaključena odavanjem počasti Eugenu Alfireviću, uz osjećaj tuge zbog nenadoknativa gubitka, ali i ponosa što su imali priliku surađivati s tim iznimnim čovjekom.

U ponedjeljak, 20. travnja, s početkom u 8 sati, u veličanstvenoj katedrali svetoga Tripuna održana je misa zadušnica, koja je okupila mnogobrojne sugrađane, prijatelje i poštovatelje, svjedočeći o dubokom gubitku koji je njegova smrt ostavila za sobom. Prije početka Božje službe, kvintet u sastavu **V. Komareka**, **A. R. Homena**, **H. Albanseaa**, **Đ. Usmianija** i **S. Simonutija** izveo je „Asimu smrti“ iz Peer Gynta Edvarda Griega, pružajući dirljiv glaz-

beni uvod u ceremoniju. Zvuci ove emotivne skladbe ispunili su katedralu, prenoseći tugu i poštovanje prema prerano ugašenom talentu.

Tijekom same mise, Crkveni pjevački zbor „Sveti Tripun“ izveo je niz odabranih skladbi koje su dodatno naglasile veličinu ovog trenutka: Requiem od Gollera, Dies irae od Griesbachera, također Izbavi me i Pokoj vječni od A. R. Homena. Svaka nota i svaka riječ bile su posvećene Eugenu, izražavajući ne samo žalost zbog njegova odlaska, već i zahvalnost za sve što je učinio za glazbenu i kulturnu baštinu. Zadušnice je predvodio kanonik **don Š. Perušina**, čiji je nadahnuti govor o Eugenu dotaknuo sve prisutne. Istaknuo je njegovu iznimnu ljubav prema glazbi, posvećenost zajednici i duboki utjecaj koji je imao na živote svih koji su ga poznavali. Cijela ceremonija bila je prožeta dubokim emocijama. Vidno dirnuti, svi sudionici, od glazbenika do članova zbora, osjećali su bol zbog gubitka i odlaska jednog od najznačajnijih glazbenika svog vremena.

Ne smijemo dopustiti da se kultura i povijest Hrvata Boke kotorske izgube u zaboravu, jer upravo ona čini srž našeg identiteta i duhovnog nasljeđa. U tom svjetlu Eugen Alfirević zauzima posebno mjesto – jedan od onih talenata koji su, unatoč kratkom životu, ostavili neizbrisiv trag. Njegov vrhunac stvaralaštva dostignut je već u 27. godini, a njegova glazbena ostavština zaslužuje trajno sjećanje i poštovanje.

Danas, dok hodamo ulicama Kotora, grada koji odiše poviješću i umjetnošću, nameće se pitanje – kako očuvati ime ovog dragulja glazbene prošlosti? Jedna od inicijativa mogla bi biti da se muzička škola „Vida Matjan“ u Kotoru ili neka druga značajna institucija nazove po Eugenu Alfireviću, čime bi se njegovo ime trajno utkalo u svakodnevni život grada. Također, trebalo bi razmotriti osnivanje državne nagrade ili stipendije koja bi nosila njegovo ime i bila dodjeljivana mladim talentima – glazbenicima, skladateljima i dirigentima – kako bi ih motivirala da slijede Eugenov primjer i ostvare svoj puni potencijal. Time bismo ne samo očuvali uspomenu na ovog velikana, već i ulagali u budućnost glazbene umjetnosti.

Ova inicijativa može biti i poziv povjesničarima, muzikolozima i etnologima da pretraže kotorske i beogradske arhive u potrazi za njegovim nasljeđem. Njegovi rukopisi, skladbe i dokumenti mogli bi se okupiti u jedinstvenu zbirku koja bi postala dio kulturnog blaga Boke kotorske i šire. Možda upravo u tim arhivima leže neotkrivena djela koja čekaju da budu izvedena i slušana, kao još jedan dokaz o geniju Eugena Alfirevića. Ovo je prilika da se zajedničkim snagama odužimo ovome iznimnom umjetniku i osiguramo da njegovo ime ostane sinonim za talent, posvećenost i ljubav prema glazbi. Neka njegovo nasljeđe postane simbol svega što kultura i umjetnost mogu značiti za jedan narod ■

SUSRET GRADOVA PRIJATELJA

Splitski predstavnici promicali rodni grad i kravatu kao simbol hrvatskoga identiteta

Tekst i foto: Branka Bezić Filipović

**POVIJESNI DRAGULJ I
GASTRONOMSKA
PRIJESTOLNICA
JUGOISTOČNE KINE**

“Vjetar dolazi s mora, a blagoslov s raznih strana”, rekao je **Zhang Yan**, kineski sveučilišni profesor.

A značenje imena grada Fuzhou vezano je uz brojne blagoslove. Fu znači kuća, obrok, zemlja, a kada imaš sve to, blagoslovljen si čovjek.

Fuzhou je glavni i najveći grad kineske pokrajine Fujian, smješten na jugoistočnoj obali Kine, osmi po gospodarskoj razvijenosti i četvr-

ti po BDP-u. Ovaj dinamični grad s više od osam milijuna stanovnika prostire se na estuariju rijeke Min, najveće rijeke u pokrajini. Nasuprot Fuzhoua, preko Tajvanskog tjesnaca, nalazi se otok Tajvan. Glavni jezik kojim se govori u Fuzhouu je takozvani istočni fujjanski dijalekt.

Aktualni kineski predsjednik **Xi Jinping** obnašao je funkciju gradonačelnika Fuzhoa od 1990. do 1996. godine.

Fuzhou se može pohvaliti poviješću duljom od dvije tisuće godina, zbog čega nosi status nacionalnoga povijesnoga i kulturnoga grada. Povijesno, Fuzhou je bio ulazna točka drevnoga Pomorskog puta svile, ključnog za trgovinu i kulturnu razmjenu između Kine i ostatka svijeta.

Bio je jedan od prvih obalnih gradova otvorenih stranim utjecajima, a danas je prepoznatljiv po bogatoj kulturnoj baštini, koja uključuje brojne povijesne znamenitosti, drevne kuće, stoljetne hramove i šarmantne, uske ulice.

Jedna od najistaknutijih atrakcija grada je slikovita povijesna četvrt poznata kao **Tri aleje i sedam uličica** (Sanfang Qixiang). Smatra se kulturnim draguljem gdje se nalaze izvrsno očuvane građevine iz dinastija Ming (14. – 17. stoljeće) i Qing (17. – 20. stoljeće), kao i domovi nekih od najpoznatijih kineskih ideologa, književnika, političara i industrijalaca. Danas je to živahno mjesto poznato ne samo po povijesnoj važnosti, već i po bogatome noćnom životu i gastronomskim ponudama.

Drevna luka Pomorskog puta svile još je jedna od zanimljivosti koja svjedoči o povijesnom značaju Fuzhoua. Ova luka bila je ključno središte za trgovinu i kulturnu razmjenu s ostatkom svijeta, a posebno je značajna za razvoj bogate čajne kulture ove regije.

Fuzhou je poznat i kao „Grad budizma” zbog najvećeg broja budističkih hramova u Kini. U gradu ih se nalazi čak šest, što dodatno potvrđuje njegovu duhovnu i kulturnu važnost.

Na kraju, ali ne i manje važno, Fuzhou je gastronomski raj. Grad je jedna od kolijevki **kuhinje Min**, poznate po jedinstvenim ljepljivim slatkim, kiselim i slanim okusima. Posjetitelji

mogu uživati u raznovrsnim specijalitetima kao što su juha od morskih plodova, riblje okruglice, omet s kamenicama i proljetne rollice. Posebno je zadovoljstvo posjetiti ribar-

nicu u lokalnoj samoposluzi i osvjestiti se o bogatoj ponudi ribljih specijaliteta poput prstaca i žaba za koje u Dalmaciji mlađe generacije više nisu ni čule.

FUZHOU UGOSTIO DEVET DELEGACIJA GRADOVA PRIJATELJA

Početak prosinca Fuzhou je bio domaćin Međunarodnog festivala kulturnog turizma Pomorskog puta svile, na kojem je sudjelovalo osam delegacija iz gradova prijatelja, od ukupno njih dvadeset i tri. Među gostima su bili predstavnici Sjedinjenih Američkih Država, Poljske, Novog Zelanda, Laosa, Kambodže, Nepala, Maldiva, Brazila te Splita, kao devetog, koji je sudjelovao u svojstvu „prijatelja od prijatelja”. Svaka delegacija predstavila se na dostojanstven i kreativan način, dodatno učvršćujući veze među narodima.

Festival je započeo svečanim primjmom i banketom koji su organizirali čelnici Fuzhoua, predvođeni gradonačelnikom **Wu Xiandeom** i tajnicom Komunističke partije Kine **Guo Ningning**. Glavni događaj održan je u impresivnoj višefunkcionalnoj dvora-

ni Međunarodnoga konferencijskog centra. Tom prigodom predstavljen je kulturni razvoj Fuzhoua, s posebnim naglaskom na podvodnu arheologiju i opernu tradiciju staru 400 godina. Događaj je obilježen i svečanim potpisivanjem povelja o prijateljstvu s nekoliko gradova.

Grad Split predstavljali su **Nikola Aleksić**, viši savjetnik za međunarodnu suradnju Grada Splita, te **Branka Bezić Filipović**, suradnica za međunarodne odnose na Veleučilištu Aspira. Aleksić je sudjelovao na panelu posvećenom kulturnom turizmu, gdje je maestralno predstavio Split, privukavši pritom pozornost medija. Program festivala prenosilo je čak 18 televizijskih kuća. Osim toga, Aleksić je priredio izbor fotografija koje su poslužile kao temelj za izložbu na kojoj su se predstavile sve zemlje sudionice.

Branka Bezić Filipović iskoristila je priliku za promociju svoje knjige „Hrvati ujedinjeni kravatom” te

Projekta kravata, inicijative koju je pokrenula u Los Angelesu hrvatska iseljenica **Nada Pritisanac Matulich**. Na prezentaciji je istaknuta kravata kao simbol hrvatskoga identiteta i povezanosti s ostatkom svijeta, ali i s hrvatskim iseljeništvom. Projekt podržavaju mnogi pojedinci i udruge poput Američko-hrvatskog kongresa (ACC), CroDiaspore, Udruženja hrvatsko-američkih stručnjaka (ACAP), Hrvatskog kluba za međunarodnu suradnju pri UN-u i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Kotor, čiji su članovi također donirali svoje kravate.

Domaćini su se iznimno potrudili predstaviti Fuzhou u najboljem svjetlu, organizirajući bogat i sadržajan program za sve goste. Ova međunarodna razmjena kulture i ideja dodatno je osnažila prijateljske odnose između gradova i država, potvrđujući važnost ovakvih manifestacija za razvoj globalne suradnje i razumijevanja.

NA PUTU SVILE: MARCO POLO U FUZHOU, TRGOVAČKOM I ADMINISTRATIVNOM SREDIŠTU 13. STOLJEĆA

Zanimljivo je da je istraživač i putopisac **Marco Polo** tijekom njegova putovanja u 13. stoljeću posjetio Fuzhou. U svom djelu „Milion” Polo je opisao grad kao važno trgovačko i administrativno središte, ističući bogatstvo koje je proizašlo iz lokalne trgovine.

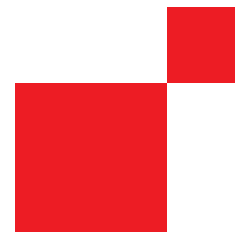
Prema njegovim zapisima, Fuzhou se isticao trgovinom svilom i čajem, dok je ribarstvo, uključujući lov na bisere, bilo karakteristično za obalna područja grada. Polo spominje i dobro organiziranu infrastrukturu grada, s velikim obrambenim zidinama i mrežom kanala koji su služili za prijevoz robe, što je dodatno svjedočilo o njegovoj važnosti u regionalnom prometu i trgovini.

Osim ekonomskih aktivnosti, Polo je zabilježio i veliki broj budističkih hramova, koji su svjedočili o duhovnom životu lokalnog stanovništva. Iako su neki dijelovi njegovih opisa, poput bogatstva i veličine grada, možda bili preuveličani, njegovi zapisi opisuju Kinu kao iznimno naprednu i bogatu zemlju u usporedbi s Europom toga doba.

Marco Polo spomenuo je u svojim zapisima i gigantske brodove koji su nosili od 500 do 1000 mornara kojima je na sedam ekspedicija Azijom upravljao diplomat i admiral **Zhang He** (1371. – 1433.), često nazivan najvećim admiralom u povijesti Kine.

Hrvatski glasnik

Časopis Hrvatski glasnik, nakladnika Hrvatskoga građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore.

Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim, ali je i u stalnoj misiji povezivanja Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Časopis možete pronaći u:

- katedrali sv. Tripuna u Kotoru,
- uredu HGD CG,
- Tivtu, u uredu Hrvatskoga nacionalnog vijeća,
- Župnom uredu sv. Nikole na Prčanju.

Tiskanje časopisa pomogli:

- Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske,
- Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore,
- Marko Franović, Hrvatski dobrotvor, Sydney, Australija,
- Dubrovačko-neretvanska županija.

Medijski partneri:

- Radio Kotor, radiokotor.info
- Radio Dux, radiodux.me
- Radio Tivat, radiotivat.me
- Boka News, bokanews.me

www.hrvaticg.org

**Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske**

Puna povijesti i kulture

Ne ispunjavajte život danima, ispunite dane životom.

HRVATSKA

Puna života

PHOTO: DANIEL PAVLINOVIĆ

